ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

13. 1. 1984. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 25 ДИН

БРОЈ 1672

КАРТА У РУКАВУ

ПОБЕЂУЈЕ ОНАЈ КО НАЈБОЉЕ ВАРА

Ripley

Веровали или не!

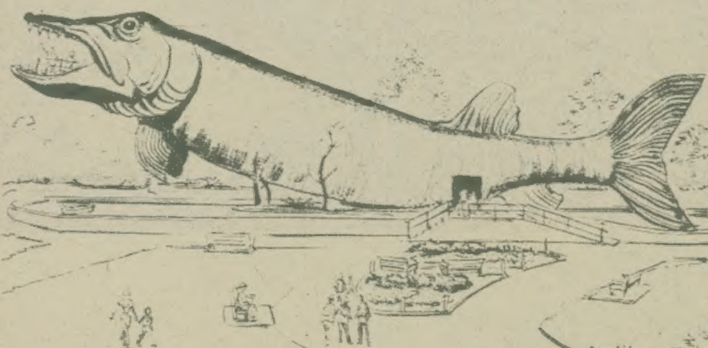

АМЕРИЧКИ НАЦИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА РИБОЛОВ

у слатким водама, изграђен у облику штуке дугачке као пола градског блока и високе као четвороспратница, налази се у Хојварду у држави Висконсин.

ЦРКВА СВ. ПЕТРА И ПАВЛА

У НЕВЛЕУ, ФРАНЦУСКА, ИМА РИМСКУ ПЕВНИЦУ ИЗ 11. ВЕКА, ГОТСКУ ЛАЂУ ПОДИГНУТУ У 13. ВЕКУ, БАРОКНУ КУЛУ ИЗ 15. И КАПЕЛУ ИЗ 17. ВЕКА.

ФЛО ФОКС

ФОТОГРАФ ИЗ ЊУЈОРКА, КОЈА ЈЕ ИЗЛАГАЛА У МНОГИМ ГАЛЕРИЈАМА ОВОГ ГРАДА И ЛОНДОНУ, ПОТПУНО ЈЕ СЛЕПА.

КЕНГУРСКИ ПАЦОВ

из Аустралије преноси травке и гранчице тако што их обухвати својим репом.

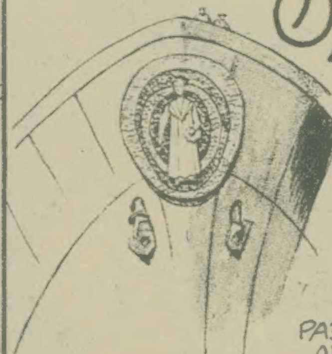

ФИГУРА

КОЈА СЕ НАЛАЗИ НА ПРАМЦУ НОРВЕШКОГ БРОДА БОНАР, ИЗРАЂЕНА ЈЕ ОД 25000 РАЗНОБОЈНИХ КОМАДИЋА СТАКЛА.

ВИЉУШКЕ

СУ ПОСТАЛЕ НЕОПХОДАН ПРИБОР ЗА ЈЕЛО У ВРЕМЕ ЕНГЛЕСКЕ КРАЉИЦЕ ЕЛИЗАБЕТЕ I ЈЕР СУ ЊЕНЕ ДВОРСКЕ ДАМЕ НОСИЛЕ ТАКО ВЕЛИКЕ ОКОВРАТНИКЕ ПА СУ ЈЕДИНО ЊИМА МОГЛЕ ДА УНОСЕ ХРАНУ У УСТА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ●●●

● ● ● шестог марта 1796. срушио се обелиск у Алштаду, у Швајцарској. Истог дана у Паризу је умро француски историчар Ренал који је подигао обелиск као своју задужбину.

● ● ● у Лас Вегасу нема затвора. Уколико се догоди да неко прекрши закон, шаљу га у Карсон Сити, удаљен 700 километара.

● ● ● у Кишмару, Иран, налази се грађевина од цигала висока преко двадесет метара која откако је саграђена, никада није коришћена. Наиме: њен конструктор је био убеђен да није солидно грађена, а она се до дана данашњег није срушила иако је подигнута још пре седам стотина година.

● ● ● барон фон Халбург-Бронх (1768–1862) имао је седамдесет две године када се опкладио да ће добити преко сто одговора ако објави да тражи жену од седамнаест година. На његову адресу стигло је равно 640 понуда.

● ● ● Аполонов храм у Делфима, који је до данас само делимично сачуван, стари Грци су сматрали центром васионе.

● ● ● у Британском музеју у Лондону налази се око седам милиона књига и рукописа из различитих периода. Кад би се поређале једна до друге, њихова дужина износи око 150 километара.

● ● ● ирски харфиста Денис Охемпси (1695–1807) није могао да отвори очи до своје 109. године. Ово му је пошло за руком тек у 112. години и то управо док је свирао свој омиљени инструмент. Међутим, одмах затим умро је чврсто држећи харфу у рукама.

● ● ● по једном италијанском закону из 1882. мушкарци старији од двадесет година имали су право гласа уколико су знали да читају и пишу и ако су имали да плате 10 лира.

● ● ● у једној египатској гробници пронађено је неколико бумеранга веома сличних онима које су користили староседеоци Аустралије, мада између њих и Египћана није било никаквих веза.

● ● ● када је пренет у Европу, дуван се није одмах користио за пушење. Европљани су га тада узгајали као украсну биљку због дивних црвених цветова.

● ● ● ратници Сенегала користили су велико слоново уво као штит у борби против суседних племена.

● ● ● да би међусобно саопштавали тајне поруке, стари Монголи су имали кодекс састављен од великог броја различитих стрелица од којих је свака имала посебно значење.

● ● ● у Шкотској се налази један замак који већ девет стотина година припада породици Драм.

ПАЈА ПАТАК

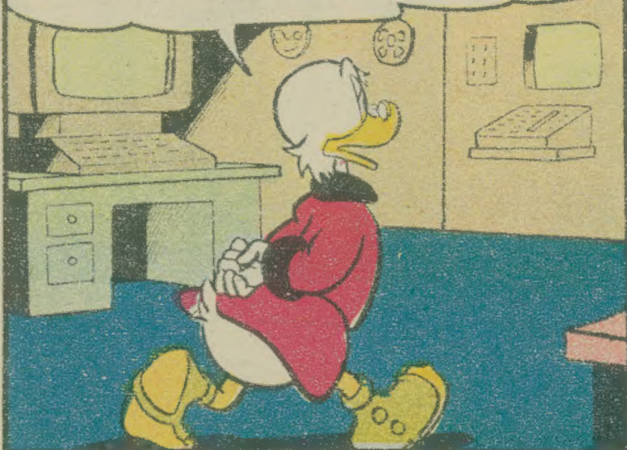

1672/8

ТЕРАПСИД СЕ НИЈЕ ПРЕДАО

СТО МИЛИОНА ГОДИНА У ТАМИ

ДАЊУ СЕ СКРИВАО А НОЋУ ИЗЛАЗИО ДА СЕ НАХРАНИ. НА ОВАЈ НАЧИН ЈЕДНО МАЛО ПРАИСТОРИЈСКО БИЋЕ УСПЕЛО ЈЕ ДА УМАКНЕ ДИНОСАУРИМА, ПРЕЖИВИ И ПОСТАНЕ ПРАОТАЦ СИСАРА, А ТИМЕ И ЧИТАВОГ ЉУДСКОГ РОДА.

Тата, грозан си! Ал' ипак – хвала. Овако је изгледао терапсид пронађен у Јужној Америци који, према најновијем тврђењу, представља везу између гмизаваца и сисара.

Већ више од једног века научници су уверени да су преци паса, мачака, примата и људи припадали једној од две породице рептила које су се пре три стотине милиона година одвојиле од обичних гмизаваца. Међутим, никако им није полазило за руком

да докажу да је до овог процеса заиста дошло. Другим речима, нису располагали одговарајућим фосилним остацима који би и практично потврдили еволуцију ових рептила у праве сисаре.

Период, у ствари празнина, од педесет милиона година који дели пронађене фосиле последњих гмизаваца од фосила првих сисара, коначно је испуњен одговарајућим открићима и новим сазнањима до којих се дошло проучавањем остатака лобање примитивних сисара, пронађених у Кини, као и скелета једног терапсида (рептил који, према речима стручњака представља прелазни облик ка сисарима) који је изузетно еволуирао у областима данашње Јужне Америке.

– Са сигурношћу можемо да тврдимо да су се први сисари појавили пре око сто осамдесет милиона година, и то из групе животиња потомака терапсида – каже професор Кромтон, кустос музеја упоредне зоологије Харвардског универзитета.

Појавио се чекић...

По његовим речима овај прелаз најбоље потврђују сличности усног, виличног и слушног апарата. Већ сама чељуст терапсида који је откривен у Јужној Америци, кажу, сасвим јасно открива процес еволуције рептила у сисаре. Код овог фосила, наиме, примећују се промене које су касније, са појавом одређених карактеристика костију сисара, нарочито дошле до израза.

– Код обичних гмизаваца вилични део састоји се од три или четири мање кости. На једној су зуби. Остале имају везу са предњим удовима. Код сисара, међутим, доња вилица састоји се од једне велике кости која обезбеђује сигурније хватање хране и јачи угриз, док ухо, за разлику од гмизаваца са једном, има три кости: стремен, чекић и наковањ, које обезбеђују бољи слух – каже Кромтон. Терапсид се налази негде у средини. Његова вилица је већа од вилице рептила, док су остале кости виличног дела мање и ближе су ушном отвору због чега се верује да су се управо из њих касније развили чекић и наковањ сисара.

Овај еволуциони процес и данас постоји у првој фази развоја ембриона сваког сисара, чак и човека. Чекић, у ствари, настаје као део виличне кости који се касније одваја и претвара у средње ухо. Други елеменат који потврђује посредничку улогу терапсида, јесте положај и грађа ногу. Код рептила су веома кратке и налазе се са стране. Сисари имају усправнији ход – тело им је одигнуто изнад земље, а ноге су испод трупа.

Лов на инсекте

Захваљујући овим новим открићима научници су сада у стању да са више прецизности реконструишу узроке настанка и процес развоја сисара. Пре три стотине милиона година, кажу они, у периоду кад су се већ били одвојили од водоземаца, рептили су се поделили у две велике групе. Прву су сачињавали обични гмизавци од којих су се развиле корњаче, диносаури, крокодили и змије, док се друга група, такозвани рептили сисари, у следећих стотинак милиона година развијала даље и поделила у различите врсте.

Терапсиди који су се појавили пре око 265 милиона година разликовали су се од осталих највише по величини и начину исхране.

– Међу њима је у почетку било биљоједа „инсектоједа" и месождера – каже Кромтон. – Најмањи су имали величину мачке а највећи су били попут крава. Кад су се појавили диносаури, терапсиди који су били најмањи и најслабији, одједном су се нашли у опасности да буду потпуно истребљени. Једини начин да преживе био је да се дању скривају а ноћу – да излазе у лов на инсекте. И баш то њихово прилагођавање ситуацији довело је до појаве одлика сисара. Јер, ноћна животиња која се храни инсектима не би могла да преживи кад не би усавршила начин исхране и побољшала слух... Промене о којима је било речи.

Своје постојање, људи дакле, дугују групи терапсида која је успела да преживи владавину диносаура. Од њих су се, кажу, развили први сисари чији су следбеници, после сто милиона година живота у мраку, поново изашли на светлост дана, у тренутку кад су диносаури нестали са лица Земље.

Д. В.

ПОДВОЖЊАК ЗА КОРЊАЧЕ

У Аустралији, у близини града Перта, изграђен је подземни пролаз намењен искључиво корњачама да би, без опасности, могле да пређу ауто-пут који пресеца њихов пут према језеру Џунгелап.

У подвожњаку су постављене светиљке да корњаче не би, у страху од таме, завлачиле главу у оклоп. Поред тога, с обе стране подземног пролаза подигнуте су високе ограде у облику левка да корњаче не скрену с пута и изиђу на ауто-пут.

КАРТА У РУКАВУ

ПОБЕЂУЈЕ ОНАЈ КО НАЈБОЉЕ ВАРА

– МОРАШ ДА ИМАШ РУКУ, СИНКО, – ГОВОРИО ЈЕ ЈЕДАН ИСКУСНИ ПРОФЕСИОНАЛАЦ СВОМ БУДУЋЕМ УЧЕНИКУ. – АКО ЈЕ НЕМАШ, НЕ ВРЕДЕ ТИ ТРИКОВИ. С ТАЛЕНТОМ СЕ РАЂА, А САВРШЕНСТВО СЕ ПОСТИЖЕ БЕСКРАЈНИМ ВЕЖБАЊЕМ.

Једне ноћи 1832. године четири човека седела су у бару пароброда који је пловио реком Мисисипи играјући покер. Један од њих, младић који се враћао из Њујорка, непрекидно је губио велике суме. Да ствар буде још црња, није играо својим новцем већ парама које је покупио од трговаца са истока за плантажере на југу за које је радио. Од педесет хиљада долара, колико је имао на почетку игре, остало му је само пет, а и оне су се топиле.

Око стола, како то већ бива код крупних партија, окупила се гомила посматрача. Међу њима и један у шеширу са великим ободом и једноставном црном оделу.

Када је младић изгубио и последњи долар, нагло је напустио бар и потрчао на палубу с намером да се баци у реку. Човек у црном, који је по одећи подсећао на свештеника, задржао га је у последњем часу, некако умирио и отпратио на починак у кабину. Затим се вратио у бар и заузео младићево место за картарошким столом.

Играло се у велике улоге и сто је убрзо био прекривен хрпом крупних новчаница. Тада је човек у црном приметио да један од партнера муњевито вади „резервну" карту из рукава.

Једним јединим покретом човек у црном је истовремено из недара извукао огроман нож и зграбио варалицу за зглавак руке.

– Отварај шаку! – подвикнуо му је. – Ако имаш више од пет карата, убићу те!

Преварант је покушао да се измигољи на шта му је човек у црном снажно заврнуо зглавак и шест карата испало је из шаке на под: четири кеца, дама и пуб.

– Ја носим пот, моје су оштене карте најјаче – изјавио је незнанац и показао четири краља и десетку.

У поту је лежало право богатство од седамдесет хиљада долара које је човек у црном лежерно стрпао у шешир и натукао га на главу спремајући се да напусти поприште.

– Ко си ти, до ђавола? – завапио је коцкар који је имао шест карата.

– Џим Боуви – одговорио је човек у црном, „гласом који је био мек као сомот, али је секао као нож".

На ово име коцкари су изгубили сваку вољу да праве гужву. Гомила се размакла правећи Боувију пут. Педесет хиљада долара дао је Боуви опељешеном младићу, двадесет хиљада је задржао за себе.

Једном коцкар – увек коцкар!

Разуме се да није свака жртва коцкарских варалица имала срећу да је брани будући легендарни пуковник из опсаде Алама, друг Дејвија Крокета, човек који је још 1827. у једном личном мегдану први употребио изум свог рођеног брата Резина, убојити боуви нож дугачак до деведесет центиметара, од тог дана веома популарно оружје Дивљег запада названо баш по њему, Џиму Боувију. Већина опрешаних завршавала је самоубиством или у крајњој беди и немаштини.

Године 1843. Америку су преплавиле књиге на исту тему под разним насловима: „Разобличено коцкање", „Комплетан приручник свих вештина, тајни и беде коцкања". Аутор је био „преображени коцкар" са Мисисипија извесни Џонатан Грин. Покајник се у својим „делима" дрвљем и камењем бацао на коцку и разоткривао разне трикове и механизме којима се служе „божји отпадници" да би опљачкали своје недужне, или дужне, ближње.

Да би теорију поткрепио Грин је држао бројна предавања уз сликовите демонстрације. Тако би, на пример, у публици потражио добровољца, дао му новац да купи нов шпил карата и тврдио да ће доказати како су карте још при прављењу обележене. Грин би, затим, распаковао шпил, измешао карте и ређао их по говорничком пулту лицем надоле. Гледајући нетремице у полеђину сваке карте бивши коцкар је објављивао њену боју (треф, пик, каро, херц) и вредност (краљ, кец, дама, деветка...) и – никад није погрешио! Публика му је клицала.

У чему је био штос? Па, Грин уопште није погађао према наводним ознакама на полеђини, он је спретно варао. У пулту је било скривено специјално огледалце, звано „шанјнер", у коме је он лепо видео лице сваке карте. Наравно, Грин никада није признао ову варку и зарадио је добре паре. Он је живи доказ да у изреци „Једном коцкар – увек коцкар" има много истине.

Сви професионални коцкари Дивљег запада умели су доста спретно да варају из простог разлога: да би се помоћу трикова бранили од вештих аматера и других професионалаца са којима су се стално сретали за зеленим столом.

Са дозволом, без дозволе и џентлмени

Мада не постоје статистички подаци о броју тадашњих варалица на картама, сигурно је да су сви путујући коцкари играли прљаву игру. Они су хитали из једног богатог градића у други, од Доџ Ситија до Досона, не трудећи се да стекну сталну клијентелу. Специјалност им је била да добро опељеше неког играча који је стављао крупне улоге и без збогом отперјају.

Анонимни професионалци који су радили по возовима и паробродима, при чему је шанса да поново сретну своје жртве била равна нули, варали су сви до једног. Неки професио

КАРТА У РУКАВУ

ПОБЕЂУЈЕ ОНАЈ КО НАЈБОЉЕ ВАРА

нални коцкари, а такви се убрајају у суперпоштене, служили су се триковима само када су били изазвани варањем својих партнера.

На прсте једне руке могу се изројати професионални картароши који *никада* нису варали. Они су због тога постали део легенде Дивљег запада и о њима су направљени филмови. То су биле заиста ретке птице.

Године 1888. калифорнијски историчар Хјуберт Бенкрофт поделио је та-

рају на картама, никад се не опијају, никада не лажу нити псују, покушавају да нам их прикажу у романтичном светлу. У животу ствари су стајале другачије. Коцкари са дозволом били су углавном поштенији од путујућих, али су и једни и други били мајстори од заната у баратању разним направама и обележеним картама. Укуси су им се разликовали па је свако разрадио свој стил пљачкања и често из дубине душе презирао туђ.

Тако је преварант великог калибра Дик Кларк из Тумстоуна у Аризони држао, спретно скривен у

Наочари са плаво обојеним стаклима служиле су да се уоче готово неприметне ознаке направљене фосфоресцентним мастилом на полеђини појединих карата, невидљиве голим оком. Ово је био јефтин трик који није дуго палио.

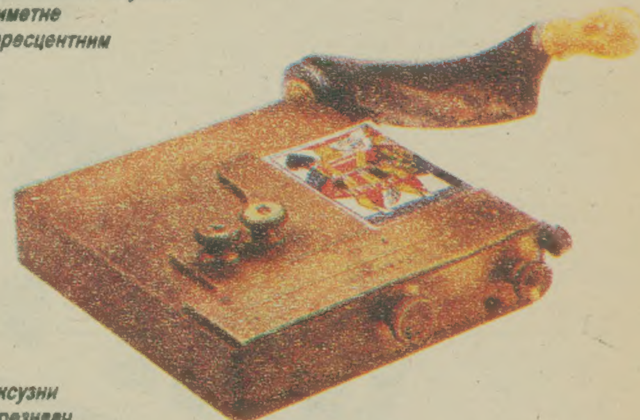

Луксузни обрезивач карата од месинга и челика са дршком од слоноваче употребљавао се „законито" за дотеривање искрзаних ивица скупих карата и „незаконито" за неприметно али под вичним прстима лако опипљиво „шишање" важних карата из шпила.

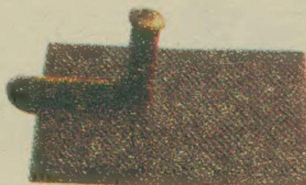

Притиском вертикалног дела ове направице од месинга забадала се иглица у лице карте правећи на полеђини испупчење слично слову Брајове азбуке за слепе. По положају избочина коцкар који је делио тачно је знао шта коме даје, односно какве карте имају његови противници.

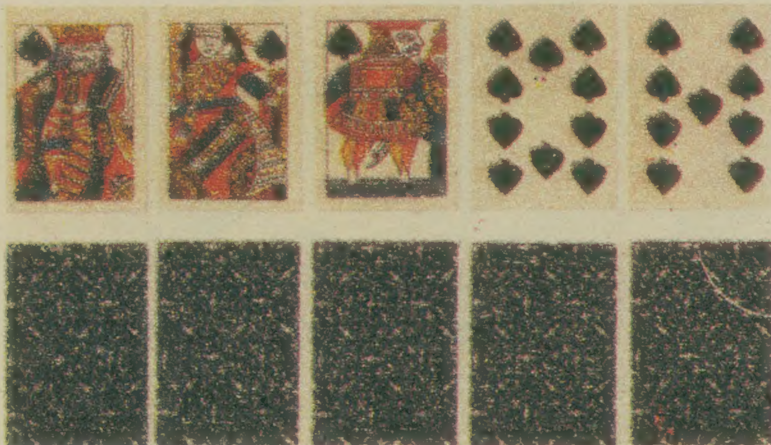

Нарочита ознака на полеђини ових карата открива ономе ко их је обележио њихову вредност занемарујући боју. У овом случају ознака је седмица с тачком (види се добро на увеличаном детаљу) направљена је у горњем десном и доњем левом углу. Ознака мења место у правцу казаљке на сату пролазећи кроз осам различитих позиција, од седмице до кеца као последње карте.

Заобљивач углова, такође са дршком од слоноваче, за поправљање искрзаних ћошкова или благо „обликовање" углова жељених карата како би се осетиле под прстима.

дашње коцкаре у три категорије: „Постоји коцкар са дозволом који има сталан сто и на зараду друштву плаћа порез и рачуне као сваки поштен грађанин. Затим професионалац без дозволе и без сталног места боравка. Он окушава срећу где стигне и није солидан члан људског братства. Најзад коцкар џентлмен који понекад, аматерски, упражњава игру коцком или картама као врсту рекреације. Такав живи од свог имања или било које професије, а партија покера или фароа дође му као поноћно освежење".

Лице у дијаманту

Филмови који коцкаре највише класе величају као људе који никад не вашаци, крупан дијамант који му је, док је делио карте, служио као огледало или „шајнер", па је увек знао шта ко држи у руци. Тај исти Кларк сматрао је вађење „резервне" карте из рукава или бацање „карте више" испод стола подвалама достојним свакoг презрења. Он је говорио да су вештина ока и руке при (прљавом) мешању или дељењу саставни део игре, док су маркиране карте напаковани шпилови само за ситне лопове.

Његово мишљење не само да није спречило лажирање шпилова и маркирање карата већ су се око 1830. године у Америци појавиле карте са тајним ознакама на полеђини. Позната фирма „Грендајн" из Њујорка рекламирала је такве карте и слала их по наруџбини широм Запада са упутствима сваком наручиоцу. Такве карте звале су се „ридери" („читачи").

Покерски прстен

Срећа се нарочито љубазно осмехнула коцкарима – варалицама када је у Калифорнији пронађено злато. Сви су похрлили да то злато помоћу карата из туђих руку преместе у своје џепове. Већина правих коцкара лично је обележавала своје карте и постојало је безброј начина да се то уради. Ретко се догађало да све карте из шпила буду маркиране, то се обично радило са неколико најјачих и смањивало је могућност да се превара открије.

„Стрипери" („огуљене") звале су се карте чији су углови или стране биле малчице сецнуте оштрим танким сечивом. Мада је само тридесети део инча (инч = 2,54 cm) ивице или ћошка био срезан, увежбан играч без грешке је препознавао ту карту и секао шпил на месту где се налазила.

Други начин састојао се у неприметном скидању глазуре са мајушне површине на полеђини карте оштрим ножем или помоћу капи воде. Таква карта, држана под одређеним углом, јасно се, наравно упућеним очима, разазнавала јер је обрађена тачка нешто друкчије одбијала светлост.

„Шарање и украшавање" био је нешто сложенији посао. Да би при игри знао боју и вредност карте, играч је мењао делић шаре на полеђини додајући танушне линијице, сличне већ постојећим. Неки су танким иглицама неприметно бушили одређено место на лицу карте да би на полеђини добили „испупчења" слична Брајевој азбуци за слепе. Ако којим случајем играч није могао унапред да припреми такав шпил, постојао је такозвани „покерски прстен" са сићушном иглицом, па би се посао обављао на лицу места, при партији.

Један од милион је мајстор

Маркиране карте биле су, у сваком случају, велика предност, али је мајсторија руковања њима била још важнија. Таленат се подразумевао, али је морао свакодневно да се не-

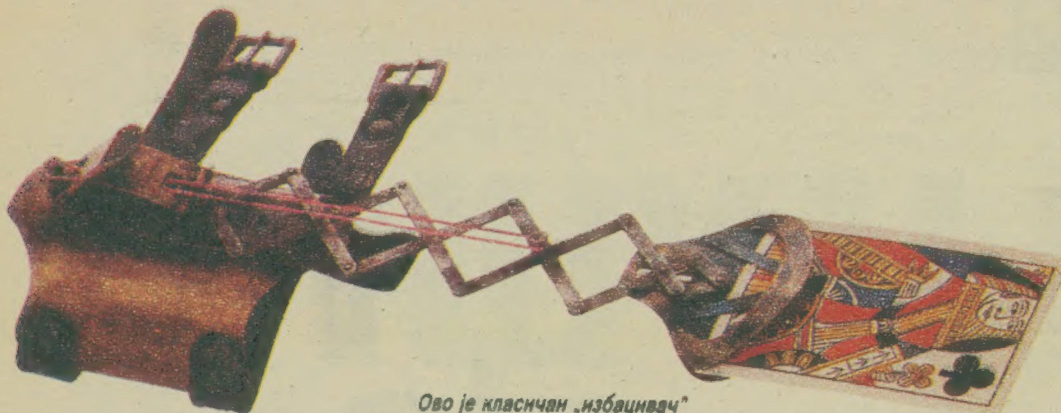

Ово је класичан „избацивач" (такозвани холдаут) карте из рукава. Власник је морао да има довољно широке рукаве да би справу прикопчао око голе подлактице. Потребна карта долазила би му, ако је довољно вешт, сасвим неприметно у шаку кад би савио лакат, а ластиш је враћао направу чим би га поново исправио.

У црној платненој торбици скривена је опруга са рамом у коме је причвршћен цео „резервни" шпил. Играч је торбицу везивао око струка, испод одеће, а опругу с рамом активирао испружањем и савијањем ноге.

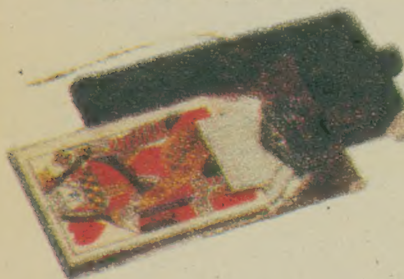

Помоћу избацивача пришивеног на унутрашњој страни капута и привезаног дугачким канапом за ципелу или чизму играч је могао да узме или врати једну или више карата испружањем или савијањем ноге.

гује, а руке картароша варалице морале су да буду спретније од хируршких. Свако ко је желео да живи лепо од непоштено зарађеног новца на коцки имао је да проводи бескрајне сате у увежбавању сваког покрета и то сваког боговетног дана.

Постојало је неколико основних ствари које је преварант морао да ради савршено чак и ако би га пробудили у пола ноћи: мешање карата при коме је све морало да изгледа исправно као да се карте заиста потпуно мешају; лажно сечење тако да се обе половине шпила привидно ставе где треба; дељење, где се радило о секундама, да би горња намештена карта остала где је све док је потребна, а да то нико живи не примети, док је варалица у ствари делио карте испод ње.

Руке су биле важне изнад свега, неговане и одржаване да би биле мекше и нежније од женских јер су само такве шаке могле да осете и најминималнију промену на површини или у облику карте. Алиса Ајверс, чувена коцкарка тога доба коју су звали Алиса Покер, сећала се коцкара чији су прсти били огуљени шмиргл папиром готово до крви да би боље „читали" обележене карте.

Све то заједно није вредело ако је успевало само у самоћи собе пред огледалом. Извести глатку превару за време партије, док су све очи концентрисане на руке онога ко меша, сече или дели, захтевало је изузетну хладнокрвност и петљу какву има само један човек у милион. Алиса Покер познавала је једног коцкара из Јужне Дакоте који је изводио чуда увек, осим када је то било заиста потребно.

– Чим би се нашао у игри – пред свевидећим очима професионалаца – причала је она – храброст, без које нема варања, напуштала га је и он је постајао обичан, поштен, уплашен и лош играч који је редовно губио.

За време и после грађанског рата између Југа и Севера разне фирме, међу њима и већ позната „Грендајк", понудиле су коцкарима бројна механичка помагала за варање. Било је довољно узети каталог, изабрати и наручити и справа за сигурну победу је стизала. Такве справе, зване холдаутс, што би отприлике значило „пружач", „избацивач" или „држач", неприметно су, неким покретом тела, додавале у руку потребну карту, или две, или читав шпил.

Седео је као кип – и побеђивао

Било је најразноврснијих „справа", али је најгенијалнију направио коцкар по имену Кеплинџер тако да је по њему и названа. Да је неким чудом дотични џентлмен био тактичнији и мање грамзив, ни његово име, ни справа не би никада били откривени.

Током више месеци 1888. године овај професионални преварант редовно је без трунчице милости на покеру гулио до коже своје такође професионалне колеге варалице. Употреба неке справе у игри с људима који су их познавали боље него свој џеп није долазила у обзир будући равна лудости, а сам Кеплинџер није правио никакве покрете. Седео је за столом као кип држећи карте подаље од себе и не померајући, колико се видело, ни један једини мишић. Руке је држао тако да су партнери могли да их виде до лактова. Па ипак је непрекидно побеђивао.

Партнери су издржали док су могли, а онда су га у јеку једне партије, зграбили, претресли и пронашли супермеханизам. Мада у основи справа за избацивање карте из рукава, ова је, помоћу низа трегера, рамова, котурова и канапа, стављана у покрет благим помицањем колена, а ником није падало наум да гледа испод стола.

Партнери нису Кеплинџера ни пипнули а камоли послали на онај свет на шта су имали „законито" право. Пошто су били обични смртници, и уз то преваранти, гледали су свој интерес и само су наредили Кеплинџеру да сваком од њих направи исту такву справу!

Тајна је тако отишла и у туђе руке, а остало је да важи златно правило: „Вежбај на свакој справи три недеље до месец дана пре него што се упустиш у игру. Не користи машину претерано, у крупним партијама три до четири пута у току ноћи је довољно. НИКАДА је не употребљавам у игри са малим улозима. Једна машином убачена карта обезбедиће победу у свакој обичнијој партији. Две карте су јаке, али могу да послуже у партијама са махерима. Три карте су претеране јер ће отворити очи противницима. Никада, ни под каквим околностима, не убацуј четири или пет карата. Једна је ипак сасвим довољна јер тако играш са шест карата док сви други имају по пет. Ако си веома вешт, можеш да употребиш машину док делиш карте, али је сигурније да је користиш док дели неко други".

Б. Дожић

Најједноставније, али за аматере: обичан прслук с пришивеним ластишем за карту-две и мала омчица за минијатурну оловку ако затреба да се карте маркирају.

Кеплинџеров избацивач, чија је тајна провађена његовим претеривањем. Састоји се од низа зглобова, трегера и посребрених цеви које су имале улогу „телескопа". Могао је да се подеси за свачију висину и обим, а ишао је од подлактице до рамена и надоле до колена. За активирање је било довољно мало испружити колена – метална „канџа", скривена између два слоја специјалне двоструке кошуље, померала се право до руке играча. Професионални мађионичар Кеплинџеров савременик сматрао је овај избацивач најгенијалнијим од свих икада направљених.

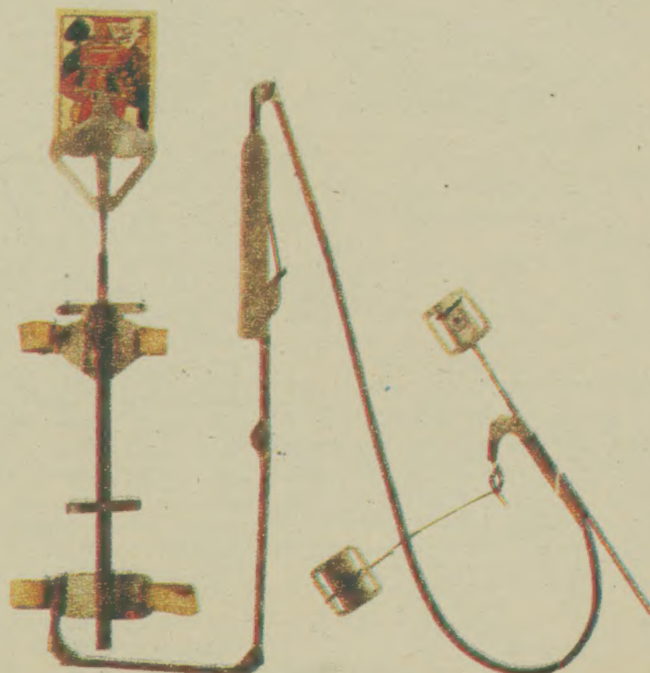

БАТИНЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

ЈАУЦИ ИЗ БАНДИТСКЕ СОБЕ

Моја бака је била из места Старог Нагоричана које је интересантно и по томе што је то једини град у Југославији који је постао село. Бака је имала петоро браће и живели су у породичној задрузи. Најстарији брат је био старешина и сви су га поштовали и слушали. Браћа су се женила и доводила снахе у кућу. За моју баку наступила су тада ружна времена. Као најмлађој, сви су јој наређивали, морала је пуно да ради, а добијала је и покоју ћушку. Најстарији брат-старешина ју је штитио, али он није увек био код куће.

Једном је отишла у пекару да донесе глинену посуду са јелом које се тамо пекло. Успут се саплела, посуда се разбила а храна просула. Није смела кући. Од страха и предстојећег понижења села је на улицу и почела да плаче. И онда, као у народној песми, ту је пролазио један официр на коњу. Кад је чуо о чему се ради, позвао је да пође одмах са њим у град. Она је пристала без много премишљања.

Кад је старешина то чуо, проклео ју је: „Кад јој ја у кућу уђем, све живо ће у њој да поцрка!“

То је била страшна клетва и моју баку више нико није смео да спомене пред њим.

Али братовљево срце није могло да издржи. Одлазио је у град и распитивао се за сестру. Схватио је да је пренаглио. Сазнао је да му се сестра удала, да је зет напустио војску и да ради као домар у Гимназији, да је купио кућу са вртом, стекао углед...

Кад су почела и деца да се рађају, није могао више. Отишао је сестри, али због брзоплете клетве, никад јој у кућу није крочио. Њему су увек изношени сто и столица у башту. И по сунцу и по снегу, он је седео напољу, јер се плашио „да се деци нешто не деси“.

Време је пролазило, старија деца су ишла у школу, а старешина, њихов ујак, долазио је сваког лета да их води у село. За њих је и онда почињао живот. У селу су имали око десеторо браће и сестара, приближно истих година.

Старешина није имао рођене деце већ само од браће и сестре. Већини је био стриц па су га сви звали Чичко. Он их је волео и био поносан на њих. Били су лепи, крупни, црне косе, плавих очију и белог тена. Зато су их звали Медресци, мада не знам шта то значи.

У селу је била још једна породица са пуно деце. Ова два дечија племена стално су се тукла. Медресци су били у предности јер су им се куће налазиле на улазу у село и сви су морали да прођу поред њих. Обично су се пели на стари орах поред пута и одатле бомбардовали своје противнике: зеленим орасима, камењем, а понекад и свежим блатом.

Ни сељани нису били поштеђени њихових несташлука. Ако виде сељака на коњу, они брзо праћком гађају коња у сапи. Коњ се пропне, па у трк. Пролети кроз село и њиве и док га газда заустави и врати се, прође пола дана. Неки су се жалили њиховом Чичку, а други су само грдили јер нису хтели да се каче са „медреском бандом“.

Кад би се неко пожалио Чичку, он би се продерао:

– Децооо...! – што је био знак да се склоне из његовог видокруга. – Беж'те да вас не побијем!

Ако угледа неко млађе дете у дворишту, он би га појурио и кад га сустигне шапутао му: „Бежи, да те не ухватим!“ А наглас је и даље грдио и викао како ће он да им суди кад их ухвати. Онда би увео комшију на чашицу и мушке разговоре. Кад би га испратио, мрмљао је за њим:

– Због тебе ли ћу да их бијем!? Ех.

Кад би се снаје жалиле што деца не раде већ се играју, он би одговарао:

– Нек' се играју. Кад израсту... нема више!

Или би само викнуо на снају: „Куш, море!“ Деца су то користила и настављала по старом.

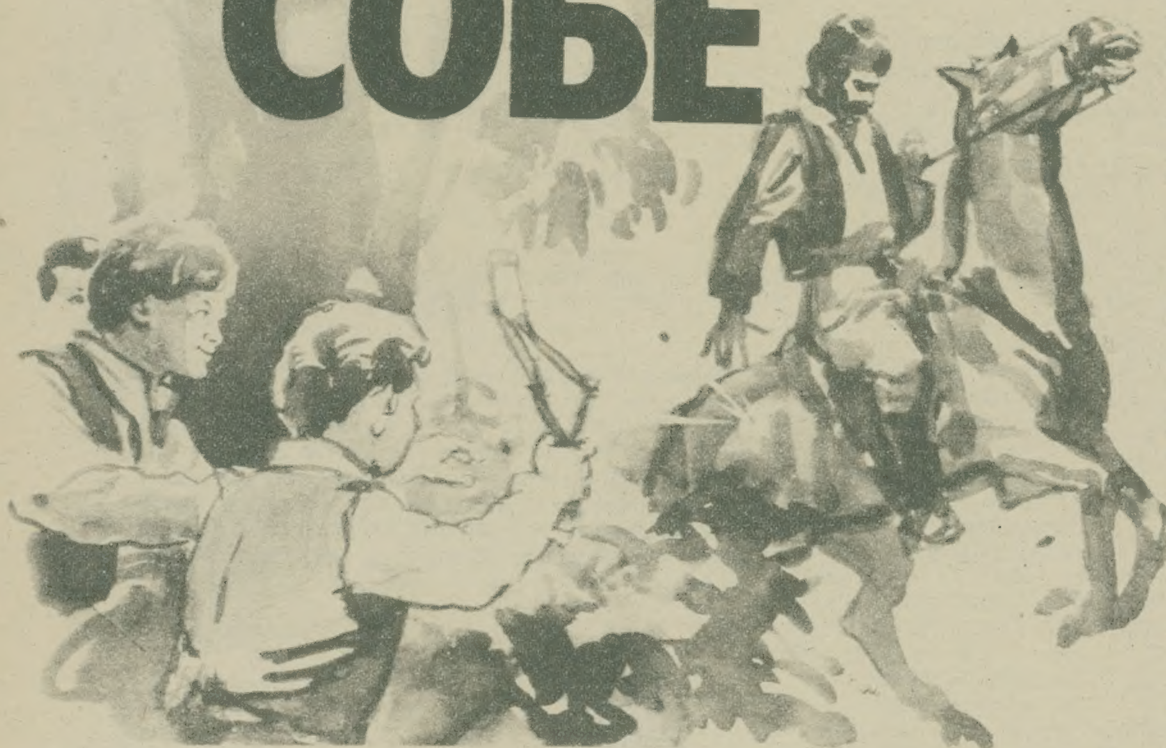

Једном је медрески подмладак хтео да изведе нешто о чему ће цело село да прича. Рано су се извукли из куће и напустили село.

Кад су сељаци, у цик зоре, кренули на рад у поље, имали су шта да виде. Насред пута, попречке, био је подигнут зид око метар висок и пола метра широк. Кола са коњима нису могла да прођу. Сељаци су морали да разгрну камење и очисте пут. За то им је требало неколико сати. У том послу неко је прозборио: „Ах, ти Медресци...“

За то време Медресци су скривени гледали своје руку дело.

Увече, кад су се сељаци уморни враћали са поља својим кућама, на истом месту стајао је зид као и ујутру. Сад више није било шале. Преморени људи су једва очистили пут од камења и у мрклу ноћ стигли у село. Одмах су отишли Чичку. Кад их је саслушао, није викао. Знао је шта је сељачки умор и зној. Испратио их је, отишао у собу где су спавали и рекао:

– Децо, децо... Враг је однео шалу! Пазите, немој да ме љутите!

Нису схватили упозорење!

По глави им се мотала само једна мисао – освета. Знали су који их је сељак тужио и мора то да им плати. Дрзнуо се да их окриви иако није имао сведока. То што су стварно били криви за њих је било безначајно.

Поранили су. Наоружали су се ножићима и перорезима и кренули на посао. Отишли су код „осуђеног“ сељака у њиву бостана. Пре првих сунчевих зрака посекли су му све вреже. А лубенице само што нису сазреле.

До увече су заборавили на своју осветничку авантуру. За њих је тај посао био завршен. У соби, где су спавали, кревети су били спојени да би сви заједно легли. Ту су они, пред спавање, залочињали веселе дечије играрије. Ваљали би се по широким креветима, рвали, голицали и кикотали.

Тако је било и те вечери. У то је ушла једна стрина и извела млађу децу. Старији нису ништа сумњали већ су се осећали још лепше: они мали стално нешто цвиле.

Тада су се зачули кораци по дрвеном поду. Брзо су полегли једно до другог и покрили се. Неки су се правили да спавају.

У собу је ушао Чичко. Један трен их је гледао као да размишља. Онда је једном руком стргао покривач са њих а другом замахнуо. У њој је био бич... Чуло се пуцкетање кад се бич спустио по белим кошуљама и голим дечијим ногама. А онда се разлегао лелек и кукњава, као да селом харају Турци. После неколико удараца Чичко је скупио бич и са болном гримасом на набораном лицу изашао.

Јецање и грцање се још дуго чуло, а јунаци су почели и мајке да зову у помоћ. Ни једна није смела да закорачи у ту „бандитску собу“.

До краја лета били су мирни и играли су се игара као и остала деца.

Кад је почео нов распуст, почеле су и нове авантуре.

Забележила по причању своје мајке

Љубица Вукићевић, Нови Београд

(хонорар 2.000,00)

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

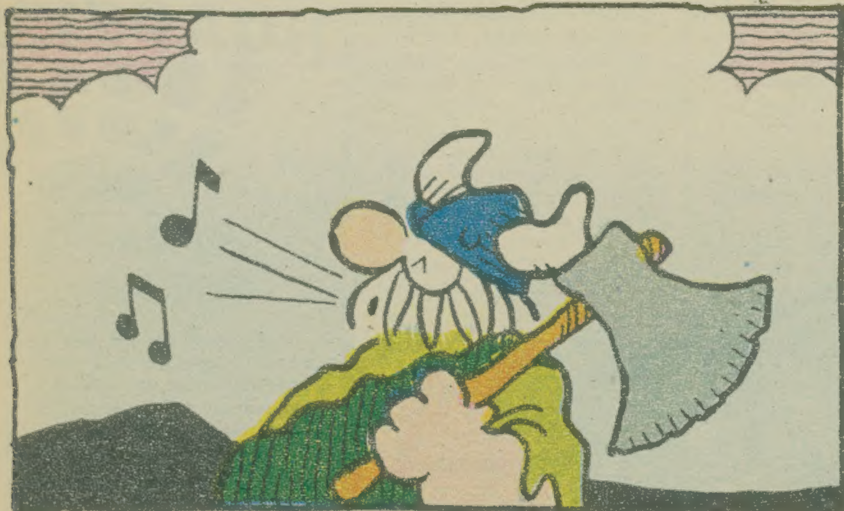

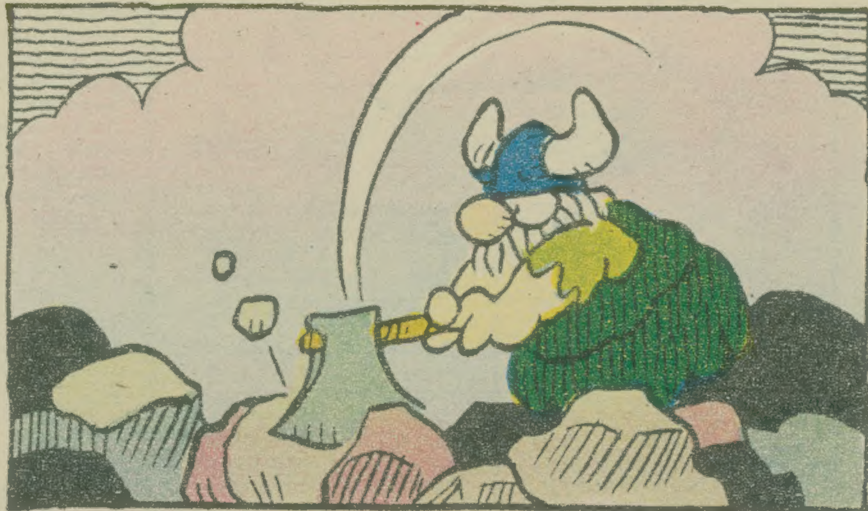

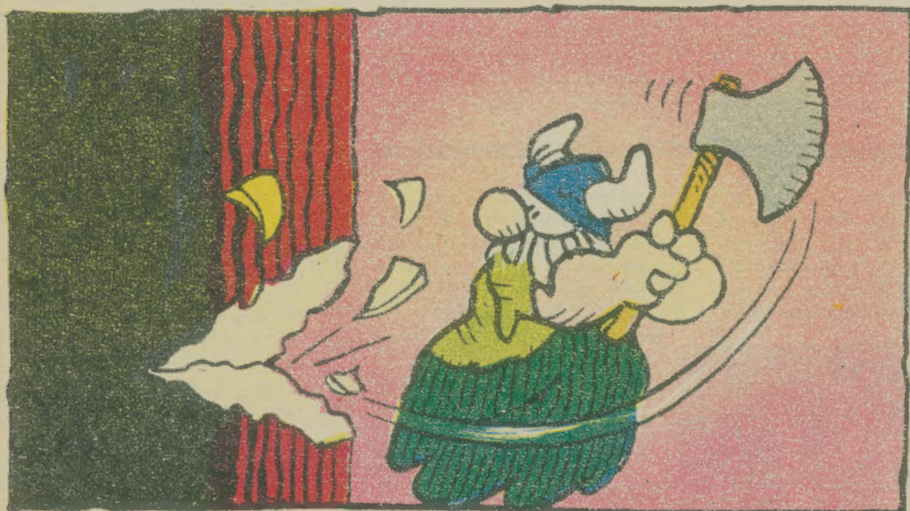

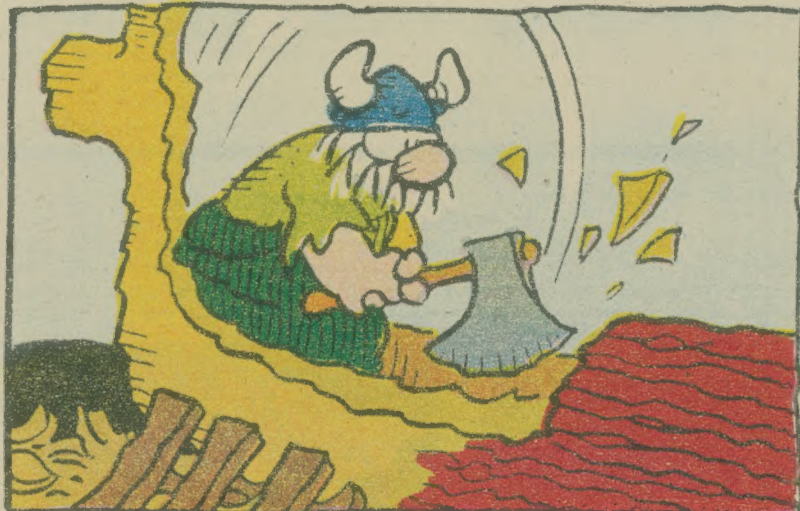

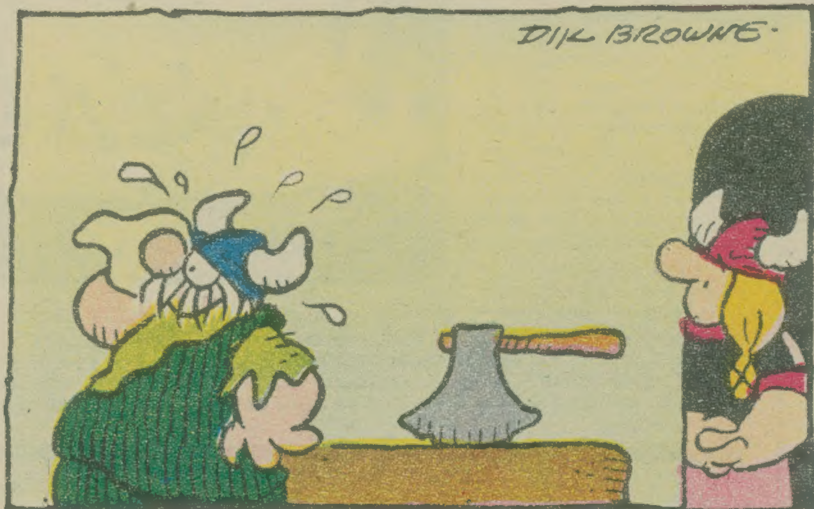

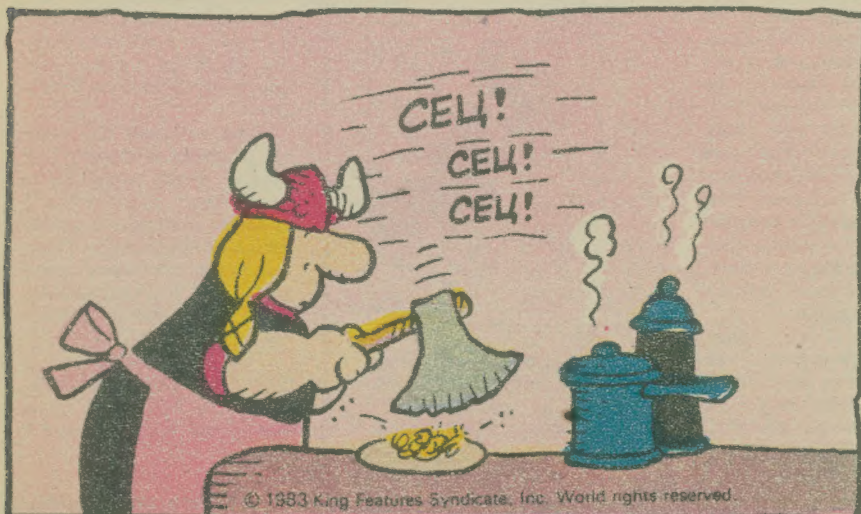

ДВА КВАРА У ИСТОМ ДАНУ – ПРЕМНОГО...

Све је, у ствари, почело кад се двадесеттрогодишњем Роберту Лиону из Лимбрука у држави Њујорк насред пута покварио мотоцикл па је морао да га гура до прве бензинске станице. Тамо му је у помоћ притекао један камионџија који га је са поквареним мотором пребацио до куће. Уместо да га људска доброта орасположи, Роберт је у кућу ушао изразито слабе воље. У том расположењу укључио је телевизор који је заказао у незгодан час. Два квара у једном кратком дану више није могао да поднесе.

Покварен телевизор препунио је Роберту већ препуну чашу. Муке с мотоциклом некако је и отрпео, али му је код телевизора дефинитивно прорадио живац: узео је пушку, изрешетао га, а потом и зидове своје куће. Потом је дошла полиција, оптужила га за угрожавање реда и безбедности, незаконито поседовање оружја – и ухапсила га.

36 ХИЉАДА ГЛАВИЦА САЛАТЕ

Иако није званично ушла у Гинисову књигу рекорда биће да је салата коју су у част зимске жетве направили фармери из Бел Глејда на Флориди највећа на свету: само да би се седам тона „зелениша" зачинило било је потребно 549 литара зејтина, сирћета и осталих ђаконија.

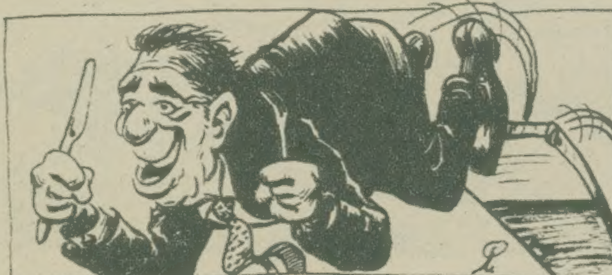

Пошто, из разумљивих разлога, салата ни на који начин није могла да стане ни у какву чинију, сместили су је – у базен (7 метара дугачак, два дубок). Рецепт је изгледао овако: 36 хиљада главица зелене салате, 135 килограма шаргарепе, 181 килограм ротквица, 54 килограма ротква, 113 килограма целера и 81 килограм парадајза. Ни главица лука...

Првог дана славља салата се служила уз рибу, другог уз роштиљ. Није једино сасвим јасно како су се гости служили: да ли им је неко салату додавао или су сами у њу скакали.

НЕЗГОДНА ТРИНАЕСТИЦА

У већини земаља света број 13 се сматра – несрећним бројем. Такво схватање води порекло из далеке прошлости, када су људи почели тек да стичу основна знања из математике. Број 13 био је „незгодан" за свакодневну употребу, јер није био дељив ни са једним другим бројем сем са бројем 13. Супротан пример је број 12 који је дељив са 2, 3, 4 и 6, те је од давнина узиман као основни број за рачунање.

У Јапану и Кини верују да бројеви 19, 33 и 42 доносе несрећу. Број 19 зове се јуку и значи – невоља. Број 33 је сан зан, што значи пропаст, а број 42 зове се, ни мање ни више, ши ни, што значи – смрт.

Број 7 сматран је у античко доба на целом Блиском истоку, а преко њега и у старој Грчкој и старом Риму „светим" бројем. Код најстаријих народа броју 7 приписи-

вао се магичан или бар симболичан значај, наравно из сујеверја. Тако је вавилонска кула имала 7 спратова, Рим је био изграђен на 7 брежуљака. Јевреји су седмицу сматрали такође светим бројем. Према индијском учењу свет је створило 7 сила. Буда је седео под светом смоквом са 7 плодова.

Кина и Јапан су, такође, поштовали бројку 7. У старој Грчкој знало се за 7 светских чуда и за 7 славних мудраца. У хришћанским предањима говорило се о стварању света за 7 дана, о 7 гладних година и о 7 смртних грехова.

Није без значаја што је и број дана у недељи одређен на 7. Такође, дуга има 7 боја, у музици има 7 нота...

ГРАДИЋ СТАЛНО У ПЛАМЕНУ

Амерички градић Сентрејлиј, у савезној држави Пенсилванији, броји тек 1100 људи и, што је за ову причу важно, налази се на наслагама угља. Деценијама су рудари извлачили тоне и тоне угља и све би било у реду да се маја 1962. није запалило градско сметлиште које се налазило у једној рупчаги препуној шљаке. Ватра се, и поред интервенције ватрогасаца, неумољиво пренела и у рударска окна тако да и данас на дубини од 150 метара температура достиже 500° C.

И ево више од двадесет година град као да се налази на укљученој рингли огромног шпорета. То се некако и да преживети, али дим који с времена на време покуља из отвора на земљи у граду створи прави хаос. Саобраћајна полиција је тих дана принуђена да зауставља свако кретање возила јер дим смањује видљивост на свега неколико метара. Уз дим, нормално, иду и гасови опасни по здравље, па су људи принуђени да носе гас-маске.

Али то још није најгоре, стручњаци предвиђају да је градић на ивици катастрофе: пре или касније зграде ће нестати у огромним пукотинама које се постепено стварају сагоревањем подземних наслага угља. Случај који се десио 1981. најбољи је пример да се стручњаци не шале: један дечак се безбрижно играо на ливади поред куће кад се под њим неочекивано отворила огромна пукотина и ко зна шта би било да се није снашао и чврсто ухватио за корење оближњег дрвета. У последњем тренутку спасли су га људи који су чули његово запомагање.

Међутим, становници Сентрејлија се не предају лако: избушили су преко 1600 пукотина у које су досад набацали стотине тона песка и пепела покушавајући да угасе пожар. Резултата још нема а многи верују да их неће ни бити, бар још најмање стотину година јер се овдашње наслаге угља процењују на око 24 милиона тона. Потребно је, тврде стручњаци, да све то изгори, и тек тада се може очекивати престанак ватре. Једина ефикасна мера је преселити градић на неко друго место, али то није нимало лако остварити јер би цео подухват стајао око 67 милиона долара.

ХИРУРГИЈА ИНКА У ДВАДЕСЕТОМ ВЕКУ

Најстарији Универзитет у Америци основан је 1551. године у Лими, главном граду јужноамеричке републике Перу. Није онда ни чудо, што су два хирурга на Медицинском факултету у Лими, др Роки и др Графија, извели ових дана истина силом прилика успелу трепанацију (отварање) лобање старим бронзаним инструментима који су пре две и по хиљаде година у доба културе Инка служили у исту сврху. Операција је у потпуности успела.

УВЕК СВЕЖА РИБА

Ретко је данас на трпези наћи свежу рибу, углавном једемо оне извађене из замрзивача. А јести свежу или смрзнуту то је прилично велика разлика у корист оне прве, наравно. Једна норвешка фирма је по свој прилици успела да доскочи том готово обавезном замрзавању (риба се иначе изузетно брзо квари) и уловљену рибу свежу одржи пуне две недеље.

Потребно је само, тврде стручњаци ове фирме, чувати је у пластичном контејнеру на температури од око 0° C (највише до минус и плус 1). Такав контејнер иначе није тежак ни за транспорт до складишта и продавница. Корист је вишеструка.

ну. Такав је случај источнонемачке речне туристичке флоте, чија се база налази у Дрездену.

Најстарија речна туристичка флота на Старом континенту броји 12 пароброда које покреће точак са лопатицама. Најстарији међу њима прошлог лета напунио је тачно 101 годину, али му то не смета да сваке године најмање 160 дана плови рекама превањујући стотинак километара свакодневно. Брод се сада зове „Град Велен", а стицајем историјских и других прилика име је мењао неколико пута, за разлику од парне машине која није мењана од далеке 1914. године и, по процени стручњака, служиће још најмање две године.

Ако поново позовемо у помоћ процене стручњака, онда за овог речног старца нема зиме: бар још четврт века возиће туристе водама Елбе.

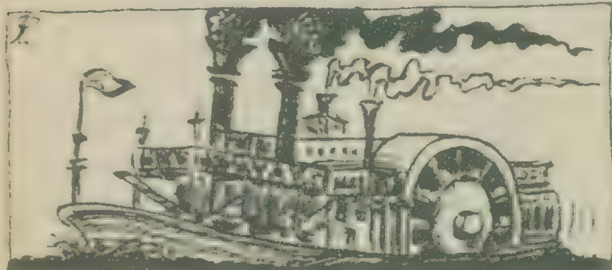

ШЕТЊЕ ЈЕДНОГ СТОГОДИШЊАКА

Једно време човек као да је заборавио на реку, на могућности које она нуди, посебно у саобраћају. А приче о незаборавним шетњама бродом уз и низ реку једино су из прве руке могле да нам причају наше баке. Међутим, негде су бродови успели да преживе најезду друмског и авио-саобраћаја и да остану и опста-

НЕ ПЛАШИ КРОКОДИЛА

Свашта може да се догоди човеку када се враћа кући касно. Деветнаестогодишњем Берију Робертсону из аустралијског града Керназ се, рецимо, догодило да га за ногу шчепа крокодил.

Све у свему, Бери је имао доста среће: прво му је у прави час у помоћ притекао један таксиста који је туда пролазио и помогао му да се ослободи звери. Потом му је полиција објаснила да је спасао ногу само захваљујући томе што је на себи имао каубојске чизме од тарде коже.

Кернз је град са тропском климом на северној обали Квинсленда и крокодили који се шуњају канализационим одводима нису никаква реткост после тешких тропских пљускова. Срећковић Бери само у једном није имао среће: крокодили обично не нападају ако их човек не уплаши. Он је свог, изгледа, престрашио...

СПОРТ У МУЗЕЈУ

Данас се у свету налази око четрдесетак спортских музеја, а највећи од њих свакако је онај у Прагу. Смештен у осам дворана замка изграђеног још средином 17. века, овај Прашки музеј физичке културе и спорта отворен је пре тридесет година и отада су његове ризнице напуњене готово до врха многим спортским реквизитима, и не само њима. Рецимо, овде је своје заслужено место нашло 4000 трофеја које су освојили чешки и словачки спортисти, у фото-архиви се налази преко 70 хиљада снимака, а у филмотеци је смештено 1200 филмских трака са многих познатих такмичења. У музеју се чувају стари спортски реквизити, многобројне дипломе и плакете, опрема најпознатијих спортиста. Наравно, засебан, и богат, део чини библиотека спортске литературе.

САМО ДЕЛИМИЧНО ТАЧНО

Једно од најпознатијих мада не и најбољих платна француског сликара Ежена Делакроа инспирисано је клавирским рециталом који је Фредерик Шопен приредио у кући француске књижевнице Жорж Санд, своје велике љубави. Платно на коме је славни композитор приказан за клавиром, а велика књижевница како стоји крај њега и слуша га, толико је узбудило прве који су га видели да су сви до једног предсказали исто: завршиће у неком великом музеју!

Испоставило се да је предсказање само делимично тачно. Неколико година касније, слика је доспела у руке колекционара који се досетио да би извукао веће паре када би од једног направио два платна. Дао је да се слика исече на два дела, а онда продао портрете. Тако су, до дана данашњег, љубавници на платну раздвојени. Шопенов портрет налази се у Паризу, портрет Жорж Санд у Копенхагену.

ПЛОДОВИ – РЕКОРДЕРИ

То је диња...! Не зна се ко је поноснији, мајка или кћи, баштованке из једног села у Холандији, које су успеле да одгаје десетину крупних, сочних и врло укусних диња сорте канталуп, од којих најтежа има 26 килограма.

Горе десно, пољопривредник из Флориде, савезне америчке државе на истоименом полуострву, пореклом из Холандије, произвео је и једва носи бундеву, тешку 18,5 kg, која има обим од 125 cm.

Лево доле, ученица основне школе у једном селу на југу Холандије поносно се смешка јер је одгајила украсну тикву тешку 14,5 kg.

Доле десно, цвекла, свежа, сочна, тешка 4 kg и 450 gr, па је сопственик, холандски баштован, једва држи у рукама. Алал му цвекла...!

БЕЗ ПОСЕТА, МОЛИМ

Италијан Ђовани Виљоти осуђен је на тридесет четири године затвора зато што је истовремено имао 105 жена. Ђовани на то није имао богзна шта да каже, сем што је од власти тражио једно: „ни једну једину посету" у току издржавања казне.

УЛИЧНИ

АРХЕОЛОЗИ

ПРЕКОПАВАЈУ

САД

што знатно важније. И заиста, кад се већ помишљало на одустајање од даљег трагања, екипа Џоан Гејемар, енергичне жене коју је највећа археолошка фирма „Сојл Систем Инкорпорејшн" ангажовала за ископавање по градовима наишла је на труп брода. Ова трговачка лађа из 18. века уједно је и најзначајнија ископина откривена под уличним асфалтом САД.

Памела Кресеј предводи групу градских археолога и добровољаца који од 1977. „прекопавају" амерички град Александрију у потрази за остацима прошлости.

14 хиљада добровољаца

Брод дугачак двадесет пет и по метара није једини који су градски археолози раде амерички археолози који трагају за остацима прошлости. Док је раније углавном истраживан период пре Колумбовог доласка и откривање „Новог света", сада се на тлу Сједињених Америчких Држава откривају трагови непосредније прошлости, време кад су Европљани почели да се досељавају. Тако је створена и нова грана – такозвана историјска археологија која је званично призната тек 1967. када је основано Удружење историјских археолога које тренутно броји најмање четрнаест хиљада чланова. Влада финансира ову организацију са преко

Модел брода из 18. века чији је труп пронађен претпрошле године тачно испод њујоршког асфалта, на месту где је требало подићи тридесетоспратну пословну зграду.

...а која се приближава Роаноук острву ... колонисти дошли су 1585. године из ... Волтером Релијем и ту остали док се Рели ... вају да открију шта се догодило са

ЛАЂА ИСПОД АСФАЛТА

ЖИВОТА, ЗА АМЕРИКАНЦЕ ЈЕ ВАЖНА И ЦИПЕЛА ИЗ 19. ВЕКА

Време је одмицало а рокови за изградњу тридесетоспратне пословне зграде давно су прошли. Грађевинари су постајали већ нестрпљиви. Да све буде још теже јануара претпрошле године температура је пала испод нуле, а екипа археолога и даље је одлагала почетак радова за „сутра". Као да су осећали да ће у доњем делу Менхетна поред небројено много обичних, употребних предмета које су већ нашли, открити не-

открили (сличан је нађен кад су грађене чувене њујоршке близнакиње, друга два ископана су испод Бостона и Сан Франциска) али је зато овај најбоље очуван. Изграђен око 1720. године, пловио је до Кариба и натраг, имао је шест топова а носивост му је износила око 200 тона. Случајност је хтела да га је са дубине од пет метара педесет људи изнело на светлост – тачно колико је лађа имала посаде. Иначе, откопавањем овог брода утврђено је да се некадашње корито Источне реке током времена повукло ниже.

Доњи Менхетн је само један од најмање сто локалитета на којима вредно

100 милиона долара годишње.

Можда сви ови налази и нису тако значајни као доњоменхетенски брод али она, објашњава историчар Алан Невинс, дају јаснију слику о свакодневном америчком животу. По њему „све оно што је сачувано у земљи пружа вернију представу о непосредној прошлости него сви сачувани писани документи."

Кад је почело расипање

Поред лађе из 18. века из њујоршких дубина ископано је и преко милион разних других предмета, сваки део уредно је заведен под бројем и тек треба да се приступи њиховој обради. А на дугачком столу Патрика Героуа, такође археолога „задуженог" за Њујорк, поређани су и „обични" предмети као што је, рецимо, пар ципела с почетка 19. века (тако су добро очуване, каже у шали, да би и сада могле да се носе), затим поклопци са флаша, грбови који су красили фасаде нечијих кућа...

На другом крају Америке у држави Луизијани један град је постао велики археолошки локалитет. Наиме, у Александрији читава једна екипа предвођена искусном Памелом Кресеј ради од 1977. године на „прекопавању" улица, где год се посумња да би постојали значајни предмети (стари бунари, гробља, места на којима се нешто руши) они су спремни. Поред три професионална археолога на пројекту ради и 300 добровољаца које држава финансира са осам хиљада долара годишње. Најчешће наилазе разне употребне предмете, сервисе, приборе за јело. По Памелиним речима све ово указује на чињеницу да у 19. веку почиње ново „потрошачко" доба, бацало се све и свашта, често и ново да би се купило нешто још новије

Мистерија острва Роаноук

На Роаноук острву близу Северне Каролине ради екипа археолога коју предводи Џон Еренхард. Они трагају за изгубљеном колонијом Сер Волтера Релија, познатог енглеског морепловца који је у два наврата, 1585. и 1587. добио налог од краљице Елизабете да истражи и колонизује „Нови свет". Прва експедиција завршила се неуспехом, колонисти су врло брзо напустили Роаноук острво и вратили се у отаџбину. Други покушај био је још неславнији, око сто људи укључујући Вирџинију Дер, прву енглеску бебу рођену на територији Америке, нестало је без трага. Када је 1590 године специјална експедиција послата из Енглеске да види шта се са њима догодило, наишли су само на напуштено утврђење. На главном улазу била је исписана само једна реч croatoan за коју се ни дан-данас не зна шта значи.

Још 1940. године археолози су успели да открију место на коме се утврђење налазило, али ни трага од кућа нити злосрећних колонизатора. Сада Еренхард са својом екипом прекопава готово сваки милиметар територије у нади да ће пронаћи одговор на загонетку: шта се догодило са стотину људи, како су нестали, куда и зашто?

В. С.

ЗАНИМЉИВА НУМИЗМАТИКА

КАКО СМО ДОБИЛИ ДИНАР

ИЋИ У КУПОВИНУ ПО СРБИЈИ СРЕДИНОМ ПРОШЛОГ ВЕКА ЗНАЧИЛО ЈЕ СТАВИТИ У БУЂЕЛАР ДОВОЉНО МАРЈАША, МАМУДИЈА, ТАЛИРА, ДУКАТА ИЛИ БИЛО КОГ ДРУГОГ НОВЦА САМО НЕ СРПСКОГ. ЊЕГА ЈЕДНОСТАВНО НИЈЕ БИЛО.

Назив динар води порекло од римског сребрног новца – denariusa а осим Римљана ковали су га и Арапи али од злата. Први златни динари исковани су у Дамаску 696. године за време владавине Абд ал Малика (685–705), петог калифа династије Омејада када и започиње изражениja исламизација арапског новца. До тог времена Арапи су динар правили по угледу на Византинце с тим што у њега нису утискивали крст. Златници Абд ал Малика, узгред буди речено велике финоће, нису били једини новац у његовом калифату: у исто време поданицима су на располагању били сребрни дирхеми и бронзани фолиси (и ова два назива позајмљена су од Византинаца).

Као и сваки други новац и динар је носио ознаку ковнице, датум име владара, његове титуле али и важније генеолошке податке. Међутим, за разлику од хришћанског, на њему није било представа живих бића јер то муслиманска вера изричито забрањује, али су зато ту биле пригодне изреке као што су „Нема бога осим Алаха", „Мухамед је пророк", „Бог је вечит" и слично.

Новац по избору

Назив динар задржао се у многим земљама и до данас тако да га осим у нашој земљи срећемо и у Авганистану, Алжиру, Бахреину, Јемену, Јордану, Ираку, Ирану, Кувајту, Либији, Тунису и Уједињеним Арапским Емиратима. А како је динар доспео код нас?

Средином прошлог века у Србији је у оптицају било преко четрдесет врста страног новца. То је знатно отежавало и успоравало трговину, па није ни чудо што су житељи ондашње Србије захтевали да добију домаћу монету. За њено настајање ништа мање заслуга имају и политички разлози, наиме, познато је да имати свој новац и независан новчани систем значи направити велики корак ка стицању самосталности и очувању националног идентитета. Зато је, мада хатишерифима није добио то право, кнез Михаило Обреновић фебруара 1868. године послао у Беч свог министра финансија Косту Цукића да преговара о ковању српског новца. Цукић је задатак успешно обавио и већ следећег месеца донета је одлука да се искује 1, 5 и 10 пара. Међутим, како је испорука предвиђена за мај каснила, кнез није имао то задовољство да види свој лик на новчићима. Убијен је 29. маја. Новац који је наручио почео је да се користи тек 20. фебруара 1869. И мада га није било много (занимљиво је да је скоро половина новчића од 1 паре коване у 7,5 милиона примерака била с грешком (уместо натписа **књаз србски** стајало је срђски), био је то сигуран знак да се ствари крећу. И, сада, долазимо на оно главно: шест година касније у Србији се појавио сребрни новац од 50 пара и 1 и 2 динара. Сам назив, динар, изазвао је буру протеста. Било је доста оних који су предлагали да се новчана јединица младе државе назове – србљак. Како се ова полемика завршила јасно је.

Брже – боље

Први српски златник од 20 динара, тежине 6,45 gr и тиража 50.000 комада појавио се 1879. На њему се налазио лик тадашњег владара, краља Милана. Што се тиче папирног новца, на њега је морало нешто дуже да се чека. Истини за вољу, неких покушаја издавања било је још 1876. Одлука о штампању папирног новца донета је на тајној седници Министарског савета где је речено да ће бити произведен само у „експерименталне" сврхе, тек колико да се испитају машине набављене у иностранству. Нацрт за те прве новчанице је, како се претпоставља, дао Ђура Јакшић. Са серијском производњом кренуло се тек са оснивањем Привилеговане народне банке Краљевине Србије. Новчанице од 100 динара биле су плативе у злату што је значило да је банка сваком ко би их донео морала да исплати противвредност у злату. Мада је иза ових динара стајала држава, они нису уживали баш велику популарност. Свако ко би их добио, трчао је брже-боље у банку да их замени за злато, јер, злато је злато. А папир, не дај боже, може да се накваси, исцепа или изгори. Скоро пуних десет година трајало је ово неповерење, па су папирни динари углавном могли да се виде на шалтерима банака. Тек када се 1885. године појавила новчаница од 10 динара платива у сребру, људи као да су одахнули: нема сумње да их је беличасти метал мање привлачио него жути.

Свој новац Србија је ковала све до 1917. године и од тих никлењака од 5, 10 и 20 пара у оптицај је ушло врло мало тако да је највећи број примерака врло добро очуван.

„Скоројевић" долар

Исте године, истовремено са никлењацима појавили су се и примерци ковани у злату, изузетно редак и скуп новац. Године 1917. појавио се и златник од 20 динара. Његова цена је данас врло висока. Занимљиво је да се не зна ни ко је ни где правио златних 20 динара; једино што се поуздано може рећи јесте да су у Србију стигли – из Солуна.

Док је за време првог светског рата српска влада боравила у овом граду наручила је у Француској новчанице од 5 динара плативе у сребру. Новац је почео да се штампа 1.9.1916. године и рађен је сваког дана тако да је свака новчаница носила свој датум производње. Последња је одштампана 18.9.1918. године.

Кад се све сабере, Србија је правила новац готово 50 година. Поређења ради, Црна Гора је свој новац почела да кује тек 1906. на основу указа књаза Николе од 11. априла исте године и правила га закључно са 1914. мада је независност стекла још 1878.

Новац Југославије (у почетку Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца) појавио се 1920. и задржао назив динар. На крају, додаћемо да динар, бар по имену, није без „педигреа". Према њему, долар је, будући да је први искован тек 1794, прави скоројевић. Додуше веома цењен и тражен.

Иван Лазаревић

Пре него што је 1869. постао званична валутна јединица, динар се и раније ковао на нашем тлу. Тако га срећемо у време краља Уроша I, седамдесетих година 13. века, затим Твртка I, једно столеће касније. После Твртковe смрти у Босни је у оптицају био готово искључиво дубровачки новац све до 1436. Тада је на престо сео Твртко II који је поново увео динар као средство плаћања. Осим у Брскову и Котору где су се налазиле ковнице ових владара, динар и то сребрни, израђиван је и у Дубровнику у периоду од 14. до 17. века.

ПРИЧА ИЗ ЖИВОТА

ХОД ПО МУКА

ЈАРОЛИМ И ВАЛНЕР ОДЛУЧИЛИ СУ СЕ НА ПОСЛЕДЊИ КОРАК: ИАКО РАЊЕНИ И ИЗНЕМОГЛИ ИСПИСАЋЕ КОЦИМА НА СНЕГУ SOS

Иако је већ био 14. мај, те 1982. године, планине изнад Салцбурга још су биле под снегом који је блештао по лепом сунчаном дану.

Нешто пре него што ће откуцати подне, на аеродрому тог лепог аустријског града нашли су се архитекта Јирген Јаролим и пословођа једног грађевинског предузећа Хербер Валнер. Договорили су се да изнајмљеним малим авионом „цесна 150" одлете око сто километара на југоисток и сниме из ваздуха терен око колибе др Мерла, где је требало да зидају нови хотел. Полетели су у 12, а имали су горива за лет до 16 часова.

Како је Јаролим, који је пилотирао, имао у Салцбургу заказан пословни састанак у 14.30, нису полетели уобичајеним путем преко долине Бундшу, већ краћим, преко врха Цехнерхое, високог 2176 метара.

Цеснин мотор од 120 коњских снага весело је брујао док су преко шуме оморика узлетали према високом врху. Надомак циља, изненада, авион је почео незадрживо да губи висину и за трен ока улетео међу смреке. Крила су отпала као да су од хартије, а једна грана сатерала ветробран од плексигласа у кабину. Истог тренутка свест су изгубили и Јаролим и Валнер. Онда је труп авиона треснуо о земљу.

Први је дошао себи Јирген Јаролим и одмах спазио пламен на поду авиона. Једва се извукао из олупине јер је у левој нози осећао ужасан бол. Авион је могао експлодирати сваког тренутка.

Тада је погледом потражио пријатеља. Хербера Валнера нигде није било. Мора да је остао у авиону, па је Јирген морао пузећи натраг. Спазио га је згрченог на седишту иза пилотског. Велика рана на глави крварила је. Јаролим га је једва извукао из авиона јер се на леву ногу није могао готово никако ослонити. По мокром снегу вукао је онесвешћеног пријатеља као џак јер га није могао носити. Тако десетак метара, па одмор, и опет помало док се нису одмакли четрдесетак метара од цесне која је, чим је он мало одмакао, букнула. Склонили су се под једну смреку.

Ту је Валнер дошао к себи... Предузимачу су нестале наочаре тако да готово ништа није видео. Уз то су га неподношљиво болеле глава и десна пета. Јирген је кроз отворен прелом на свом чланку видео кост... Ипак, скупили су снаге да отпузе до једног узвишења одакле су могли да осматрају околину и размисле шта даље.

Било је 13.30. Контрола лета у Салцбургу упутиће потеру за њима тек после 16 часова јер авион дотад има горива. Значи, тек кроз два-три сата, а место на којем су се налазили било је на осојној страни брда: само у кошуљама, мокрим од снега по којем су пузали, обојици је већ било хладно.

Онда су почели пажљиво да разгледају околину. На суседном брдашцу угледали су брвнару. Била је удаљена око хиљаду метара, делила их је и удолина кроз коју је текла бучна речица.

– Морамо покушати да се домогнемо кућице – изговорио је Јаролим оно што су обојица мислила. – Биће тешко... знам... Ако упаднемо у речицу, удавићемо се.

– Тачно, али избора нема. Овде ћемо се ускоро смрзнути. Пођимо!

Јаролим је мало водио Валнера, а мало му говорио куда да иде јер овај није видео без наочара.

Читав сат су се тетурали до речице која је била дубља него што им се учинило са узвишења.

На обали је Јаролим прво од неколико гранчица и свог каиша начинио удлагу за сломљену ногу која га је све више болела. Корачао је уз помоћ повеће гране на коју се поштапао.

Пронашао је погодно место и пребацио се преко речице. Сад је на реду био Валнер.

Упркос повредама главе и он је успео да стане на ноге. Његов пријатељ пружио му је грану преко речице, али она није досезала до њега. Зато га је, онако готово слепог, упућивао:

– Два корака лево... добро је... сад четири напред... добро... полако пружи десну руку напред...

МА

Валнер је најзад дохватио грану и прегазио речицу. На другој обали пао је од исцрпљености и болова. Ноге су му остале у води... Јаролим га је једва извукао.

Уз брдо, ка кућици, кретали су се још теже. Јаролим је морао да скине удлагу. Ослањао се на грану и помало на пету сломљене ноге. Валнер је опет више пузио него корачао.

На пола пута наишли су на сеник. Ту је Јаролим изгубио самопоуздање.

- Заноћимо овде - рекао је уморно.

- Не - био је сад одлучан Валнер. - Морамо стићи до кућице.

Потрага за несталом „цесном" и њена два путника заиста је почела тек после 16 часова. Контрола лета на аеродрому обавестила је службу за спасавање о правцу и циљу лета цесне, па је полицијски инспектор Ајгнер из Салцбурга хеликоптером кренуо у потрагу за несталима. Упутио се према колиби др Мерла. Нигде није спазио олупину авиона, а ни трагове пострадалих, па се, пошто се мрак брзо спуштао, вратио на аеродром.

Јаролим и Валнер стигли су до планинске кућице нешто после 17 часова. Иако сасвим исцрпљени и измучени боловима, били су пресрећни што су најзад стигли на циљ. Али, ту их је чекала нова тешкоћа: врата су била добро закључана.

Потражили су чиме ће их обити. Нашли су јаке колчеве и камење, али било им је потребан читав час да извале врата. Напори су им се исплатили. У кућици их је чекало право благо: 23 шибице, неколико свећа, повећи лонац, два душека, ћебад, два капута и - огњиште. Нашли су и неке старе новине, а иза кућице дрва па су одмах потпалили ватру у камину и у великом лонцу топили снег. У топлој води загрејали су руке и ноге, али су их промрзлине и повреде од тога још више болеле. Провели су немирну ноћ будећи се сваки час.

Сутрадан, у суботу 15. маја, инспектор Ајгнер узлетео је већ у свитање. Сад су му у помоћ притекли и људи из централне службе за спасавање из Беча. Више малих авиона и хеликоптера кружило је око Салцбурга. Пошто је преко радија издато саопштење о нестанку Јаролима и Валнера, многи њихови рођаци и пријатељи пошли су у планину да их траже, пешке.

Ајгнер је - како је касније утврђено - чак надлетео брвнару у којој су се налазили пострадали, али ни по чему није могао закључити да су у њој, поготову што није спазио остатке авиона скривене међу високим оморикама.

У суботу ујутро престала је да крвари и Валнерова рана на глави. Јаролим је сакупио снаге да изиђе пред кућицу и сваких десет секунди снажно звижди - знак за позив у помоћ.

Око подне, док су се два пријатеља одмарала у брвнари, чули су звук хеликоптера, али док су стигли до врата, он је нестао с видика. Ватру у камину због сунца нису могли да запале читаво пре подне јер се дим враћао у просторију и гушио их, па Ајгнер заиста није могао ни да слути да је прелетео преко скровишта оних које је тражио.

Како да привуку пажњу спасилаца? Јаролим и Валнер су најзад одлучили да на снегу, двадесетак метара од брвнаре, кочима наслаганим поред куће, који су ту спремљени да се обнови ограда, испишу знак „SOS".

Замисао је била добра, али за два изнемогла рањена човека то је био огроман напор. Сваки корак изазивао је неизрецив бол. Почели су да гурају кочеве низ падину и полако, одмарајући се сваки час, слажу их. Валнер није издржао, па се вратио у кућицу и легао, а Јаролим је некако сам наставио, али није и завршио посао. Једва се довукао до постеље па и он легао.

Ноћ између суботе и недеље донела је и мраз. Жива се спустила на нулу и на влажном снегу око кућице ухватила се ледена скрама.

Кад је ујутро Јаролим изишао да доврши исписивање знака „SOS", било му је двоструко теже него претходног дана: повреде су га још више болеле, био је још више исцрпљен, а морао се борити и с поледицом. Валнер није имао снаге ни да се помери. Слова су зато била постављена тек касно пре подне.

На аеродрому у Салцбургу група спасилаца појачана колегама из Беча одржала је саветовање. Коначно су тачно утврдили марш-руту којом су Јаролим и Валнер летели: на основу тога кад су кренули и кад је архитекта требало да се врати на пословни састанак, закључено је да су се највероватније одлучили за краћи пут преко врха Цехнерхое. И потрага је кренула тим правцем.

Најзад, нешто после поднева, виши инспектор Рајххолф из Беча, приметио је из хеликоптера необичан знак „SOS".

Јаролим и Валнер лежали су у брвнари и чули хеликоптер тек кад се нашао изнад њих. Архитекта је храмајући и скачући на једној нози стао на врата и спазио спасиоце кад и они њега...

Кад су пострадали превезени у болницу у Салцбургу, били су толико срећни да су се гласно смејали. Њихове жене, рођаци, пријатељи, видевши их како се лудо радују онако јадни, измучени, прљави и крвави, помислили су да су полудели.

Лекари су код Валнера констатовали да му је лобања напрсла, била је ту и озбиљна рана на темену као и прелом петне кости, а код Јаролима један отворен и један затворен прелом на левом стопалу.

Данас су обојица потпуно здрави. Јаролим и даље лети, пилотира сам, а Валнер се одмах уписао на курс за пилоте аматере.

П. Т.

ЧАРЛИ ТЕК ТРЕЋИ

Наполеон Бонапарта (1769–1821) француски војсковођа, државник и цар на завршним испитима у војној академији, од 58 питомаца, био је 42 у рангу.

Бен Џонсон (1572–1637) чувени енглески драмски писац, савременик Шекспира, био је добар пријатељ са бискупом Уилијамсом, па је од њега затражио да му обезбеди гробницу у Вестминстерској опатији макар 60 пута 60 cm. Жеља му је испуњена, али пошто је гробница била тачно онолика колику је тражио, сахрањен је у стојећем ставу јер за положен сандук није било места

Чарли Чаплин (1889–1977) славни енглески глумац учествовао је у Монте Карлу у такмичењу на којем је требало носити маску и одећу што сличнију оној Чарли Чаплина с филмова. Заузео је тек треће место!

Шарл де Гол (1890–1971) француски генерал, државник и председник Републике, једном је у тренутку разочарања узвикнуо: „Како се може владати народом који има 350 врста сирева?!"

Марлон Брандо, чувени амерички филмски глумац, био је у детињству ужасно немиран. Док га је његова старија сестра Џослин водила у обданиште, стално јој је бежао, па је она најзад морала да га везује узицом и тако води улицом.

Двајт Ајзенхауер (1890–1969) генерал и председник САД био је у чувеној војној академији Вест Поинт кажњен због „сувише лудог плесања".

Бенџамин Франклин (1706–1790), амерички научник (громобран), писац и државник (један од твораца Декларације о независности) предлагао је да се уместо орла у грб САД уцрта ћуран у знак захвалности према овој птици која је спасла прве досељенике у Нови свет једне хладне и гладне зиме

Хозе Греко, један од најславнијих играча фламенка (шпанске националне игре) свих времена, рођен је у Италији, а одрастао у њујоршком кварту Бруклину.

ЕКСПЕДИЦИЈА

МОРЕПЛОВАЦ, ПУСТОЛОВ, ПОЛИГЛОТА, МАТЕМАТИЧАР И ЗНАЛАЦ АСТРОНОМИЈЕ, ПЕТАР ЗАМБЕЛИЋ ДОЖИВЕО ЈЕ У ТРИДЕСЕТОЈ ГОДИНИ ОНО О ЧЕМУ СУ МНОГИ МОРНАРИ ПРЕ ЊЕГА САМО САЊАЛИ.

Године 1842. међу искусним морским вуковима на једном лошињском једрењаку обрео се и вижљаст дванаестогодишњи дечак. Звао се Петар Замбелић и био је родом са полуострва Луштица у Боки которској. Вредан и окретан, малишан се убрзо показао као драгоцен „мали од палубе", даноноћни потрчко посаде, каквих је одувек било и има на нашој обали и бродовима.

Биће нешто од малог

Многи од ових дечака доцније су постали славни морепловци: прокрстаривши у раној младости под најтежим условима немирна мора и далеке луке, стицали су огромно морнарско искуство, пењући се временом на лествици морнаричких звања и почасти до поштованих капетана великих бродова.

Наравно, све њих је дињем света носила неуништива љубав према мору и пловидби, што је било дубоко уткано још у крв њихових прадедова. И ма где били, хиљадама миља далеко од родне обале, у најтежим олујама или крајевима чудесним попут раја, увек су мислили на завичај.

Петар Замбелић је имао све особине послушног и вредног „малог", без речи је рибао палубу, чистио кабине, извршавао сва наређења посаде. Но, морнарима отврдлим од бескрајних једрења није могло да промакне и оно чиме је Петар надмашивао дечаке на другим бродовима: био је изузетно интелигентан, стално жељан нових знања о навигацији, бродовима, пловидби, далеким и непознатим крајевима света. „Биће нешто од овог нашег малог", не без поноса говорили су чланови посаде. И нису се преварили: после много година име њиховог „малог" забележено је у многим историјским аналима, на географским картама, у званичним документима разних адмиралитета, на разним језицима и континентима.

Водич чилеанске морнарице

Осам година је Замбелић пловио морима и океанима, из луке у луку, кроз невере између спрудова. Из тананог, наоко крхког дечака израстао је одважан младић који је већ са двадесет година имао иза себе богато искуство зрелог поморца.

Иако му је брод био једина и права кућа, Петар Замбелић се 1850. године настанио у Пуна Аренасу, лучком граду на југу Чилеа. Ово познато стециште морнара и бродова из целог света делио је од Огњене земље Магеланов пролаз, познат за поморце као несигуран и опасан морски коридор. Управо за име и живот нашег Замбелића биће уско везан овај мореуз који и данас капетани и најсавременијих бродова често спомињу по опасностима.

Судећи по свему што је остало забележено из његовог несвакидашњег живота, Петар Замбелић није био само поморски зналац него и добар трговац и вешт пословни човек. Јер, у далеком Пунта Аренасу, у делу света који је тада био много „даље" него данас, „преко седам мора", бивши „мали од палубе", почиње успешно да се бави трговином, улаже акције у разне индустријске подухвате и бави се другим уносним пословима. Међутим, сада већ имућног Замбелића ни часа није напуштала изузетна љубав према мору, пловидби, открићима нових поморских путева.

Некада неписмени дечак из далеке Боке сада је био углађен трговац, прави морски вук, с безброј олуја у једрима бродова на којима је пловио и – изврстан зналац девет светских језика.

Глас о знању, искуству и способностима овог морепловца допро је и до чилеанске ратне морнарице. Њени адмирали, наравно, нису пропустили могућност да не искористе оваквог човека.

Вероватно за добру новчану надокнаду, иза које је стајала она урођена љубав према љуљању на таласима, чилеанска ратна морнарица поставља Петра Замбелића за свог „експерта и водича" са дужношћу да води ратне бродове ове морнарице кроз недовољно испитане поморске области Патагоније, чија обала због своје разуђености, ускоће и неприступачности спада међу најопасније поморске путеве на свету. Остало је забележено да је Замбелић прихватио понуду са нескривеним одушевљењем: једрити кроз најопасније пределе Магелановог пролаза, још непотпуно познатом обалом Патагоније и тајанственим подручјима Тихог океана – то је прави изазов за сваког срчаног морепловца тог времена!

У лову на фоке

Године 1830. тридесетогодишњи Петар Замбелић је декретом чилеанске ратне морнарице постављен на чело експедиције „Кондор" са важним задатком да испита неистражене и дотад још непознате канале у Магелановом пролазу. Овај подухват, пун авантуризма, имао је и своју економску позадину: требало је истражити најпогоднија места за уносан лов на фоке у

„КОНДОР"

Пролазу и на северним обалама Огњене земље.

Математика и астрономија којима се бавио у слободним часовима за време пловидбе, искуство поморца и природна интелигенција помогли су младом Замбелићу да овом експедицијом побије тврђење енглеских помораца који су још 1828. објавили поморске карте овог подручја. У њима, су, наиме, неки предели били означени као велика острва, а Петар Замбелић је и непобитно утврдио да се ради о мањим отоцима и архипелазима. За поморски свет то је било од толике важности да се име бокељског морепловца брзо прочуло у многим лукама и нашло у дневницима мноштва капетана широм света. Тако је архипелаг Вест Ченел, захваљујући открићима и проучавањима Петра Замбелића, постао приступачан и сигуран за једрење бродовима из целог света. И не само то: пронађен је нови улаз у Магеланов пролаз чија дужина од Атлантског до Тихог океана износи око 600 километара.

Експедиција „Кондор" улила је нову снагу Замбелићу и жељу да опет путује тамо где се до њега нису сидрили бродови. Открива канал Фалос и утврђује његову дужину, истражује обале од острва Гвајтекас до теснаца Тринидад. Наставља да плови и да открива. Енглеска, америчка, италијанска и француска поморска штампа, и не само оне, пишу о Петру Замбелићу.

Од мноштва докумената о Замбелићевом животу, на разним језицима, од којих се, на жалост, најмањи број налази у нашој земљи, издваја се Декрет Главног поморског одсека чилеанске ратне морнарице донет последњег дана маја 1860. године:

„Опуномоћује се гувернер Магеланске провинције да уговори службу господина Петра Замбелића, да као званични вештак обале и Патагонских канала, као и Огњене земље, спроводи ратну националну извидницу „Кондор" у експедицијама откривања непознатих предела, канала, база и рибарских постаја за ловљење фока.

Државна благајна у Пунта Аренасу мораће платити г. Замбелићу месечну плату од две стотине чилеанских пезоса почевши од 1. августа ове године па до дана опозива.

Петар Замбелић је тада имао само тридесет година!

Као мајка на пустом молу...

Стекавши славу као морепловац и истраживач, имућни Замбелић постаје у Пунта Аренасу главни сарадник и саветник градског гувернера дон Дијега Дубле Алмаиде. Било је то време организовања нових територија чилеанске државе, у чему Замбелић такође стиче велики углед не само у Пунта Аренасу, него у целој држави.

Самоук, али великог образовања које ни у ком случају није било површно, Замбелић се касније прочуо још по нечем.

У далекој Петровој постојбини живот је био изузетно тежак, обе Америке су гладним људима изгледале као обећана земља, па су се многи од њих, са завежљајем, отискивали преко „дебелог мора" у потрази за хлебом. Изнурени, гладни и беспомоћни после мукотрпне пловидбе искрцавали су се у непознатим лукама а на пустим моловима. У туђем свету није их чекао нико. Међутим, они који би допловили до Пунта Аренаса имали су несвакидашњу срећу да их у пристаништу чека углађен господин, пољуби их и ослови их матерњим језиком. Био је то Петар Замбелић. Никад се није сазнало колико је наших исељеника овај племенити човек дочекао. Тихо и скромно налазио је свима посао и тако постигао да га још за живота наши људи, на далеким, негостољубивим обалама, с правом зову „мајка Замбелић".

Негде на прагу старости, у шездесет седмој години, угледни Замбелић се враћа на море које, у ствари, није никада ни коначно напуштао. Не зна се шта га је мамило у лов на фоке, међу ледене хриди јужних мора. Ловачка страст, добра зарада, обична пустоловина или специјалан задатак чилеанске ратне морнарице? У том лову је, у близини Ушуе које нема у скромнијим мапама и атласима, смртно настрадао. Умро је убрзо, 1907. године.

Наши исељеници одједном су се осетили сами. Морски вукови у лучким крчмама причали су са сетом о њему. Чилеанска влада донела је одлуку да се, њему у захвалност, нека места и морски пролази назову именом Петра Замбелића.

И. Лончар

ОМАКЛО МУ СЕ

Бекство из затвора може и овако да се објасни: вежбао сам скок с мотком, па ми се омакло...

Тако је бар затвореник по имену Глен Калина објаснио своје једнодневно одсуствовање из окружног затвора у калифорнијском граду Оровилу. Судија Реџиналд Вот га је саслушао, а онда му за поменути покушај бекства и крађу коју је претходно починио изрекао казну од три године и осам месеци затвора.

Гленова прича је, између осталог, неуверљива и због овога: ни тог, као уосталом ниједног другог дана на фискултурном терену затворског дворишта из сасвим разумљивих разлога није се могло наћи ни пола мотке за скокове. Како је то онда он прелетео зид? Сасвим једноставно: узверао се...

Што се главног актера тиче, он је у свом досијеу читаву ствар овако објаснио:

– Изгледа да сам се док сам вежбао скок с мотком исувише примакао зиду и у једном тренутку нехотице пребацио преко. Незгодно сам пао и изгубио свест, али сам чим сам дошао к себи, покушао да се вратим унутра. Само, како не познајем околину, ја сам се изгубио и ни сам не знам како обрео у Чику.

Све у свему, Калина се поштено „залутао": дан пошто је грешком прелетео зид ухватили су га четрдесет четири километра од затвора.

ЏЕРИ СПРИНГ: МОЈ ПРИЈАТЕЉ РЕД
II ДЕО

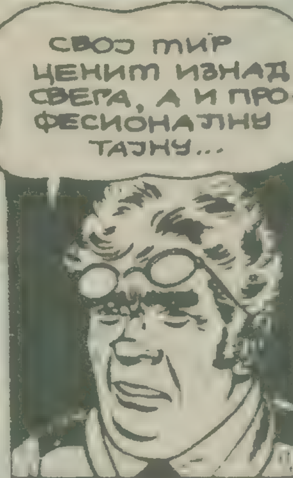

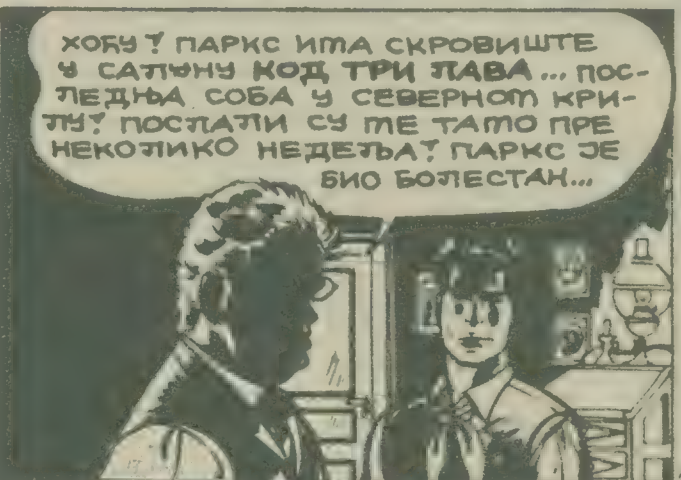

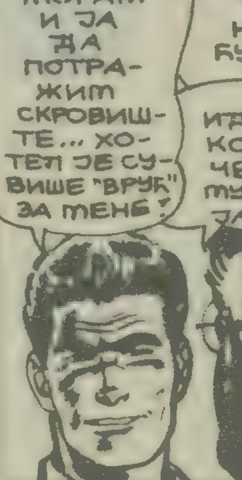

ВИ СТЕ САН-ЧЕС? ПОСЛАО ТЕ ЈЕ ДОК-ТОР...
СВЕ ЗА ДОКТОРА... ДОБРО ДОШЛИ!

ЧУДАН КРАЈ ГДЕ ПОШТЕНИ МОРАЈУ ДА СЕ КРИЈУ, ЗАР НЕ? ПОЂИТЕ ЗА МНОМ...
!?

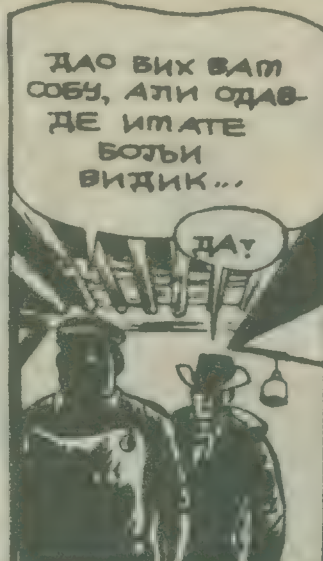
ДАО БИХ ВАМ СОБУ, АЛИ ОДАВ-ДЕ ИМАТЕ БОЉИ ВИДИК...
ДА!

ОТКУД ЗНАТЕ ШТА ЖЕЛИМ?!
ЗНАМ! АКО ВАМ ТРЕБА ПОМОЋ, ТУ САМ!

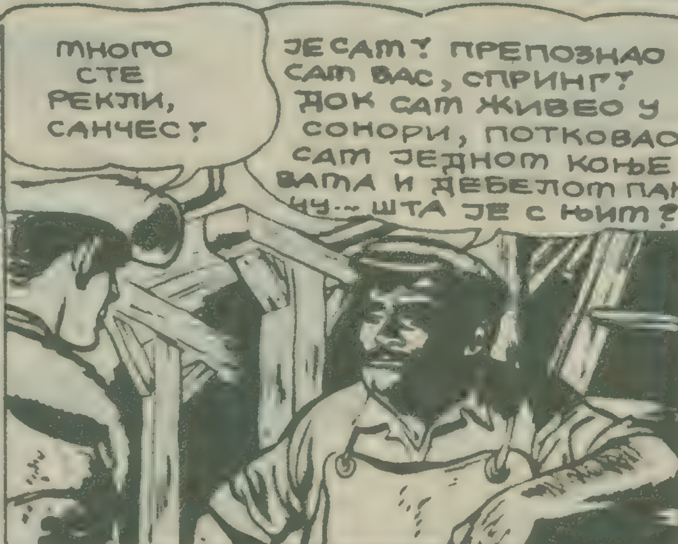
МНОГО СТЕ РЕКЛИ, САНЧЕС!
ЈЕСАМ! ПРЕПОЗНАО САМ ВАС, СПРИНГ! ДОК САМ ЖИВЕО У СОНОРИ, ПОТКОВАО САМ ЈЕДНОМ КОЊЕ ВАМА И ДЕБЕЛОМ ПАН-ЧУ... ШТА ЈЕ С ЊИМ?

У КАЛИ-ФОР-НИ-ЈИ ЈЕ...
ОДАВДЕ ИМАТЕ ОДЛИЧАН ПОГЛЕД НА ХО-ТЕЛ И ОКОЛИ-НУ...

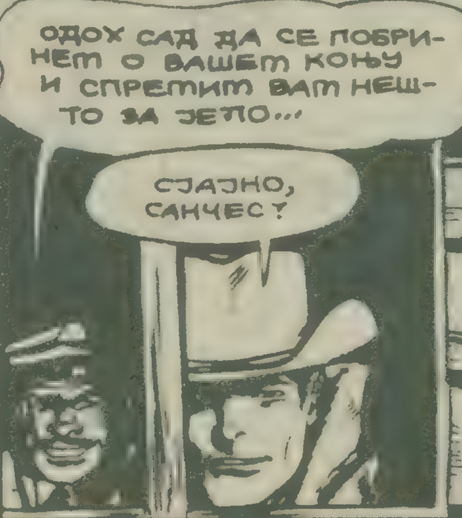
ОДОХ САД ДА СЕ ПОБРИ-НЕМ О ВАШЕМ КОЊУ И СПРЕМИМ ВАМ НЕШ-ТО ЗА ЈЕЛО...
СЈАЈНО, САНЧЕС!

ДВА ЧАСА КАСНИ-ЈЕ...
СМРКЛО СЕ... ПОГЛЕДА-ЋУ ИЗБЛИ-ЗА...

ТАМО НЕШТО ШУШКА...

НЕКО СИЛАЗИ...

УСПАВАЋУ ГА ПА ЋУ УЗЕ-ТИ ЊЕГОВ КАПУТ И ШЕ-ШИР...

НЕКО ЈЕ ИЗА МЕНЕ...

ОТКУД ТИ?! ДОГОВОРИЛИ СМО СЕ ДА МЕ ПУСТИШ САМОГ!

РЕД!
СПРИНГ!

ИЗВИНИ, НИСАМ ТЕ ПРЕ-ПОЗНАО!
РЕД! ХЕЈ, РЕД!

ШТА ЈЕ БИЛО?

УЗМИ МОЈ КОЛТ И УПЕРИ ГА У МЕ-НЕ!

НИШТА НАРОЧИ-ТО! СРЕДИЋУ СТВАР САМ!
У РЕДУ!

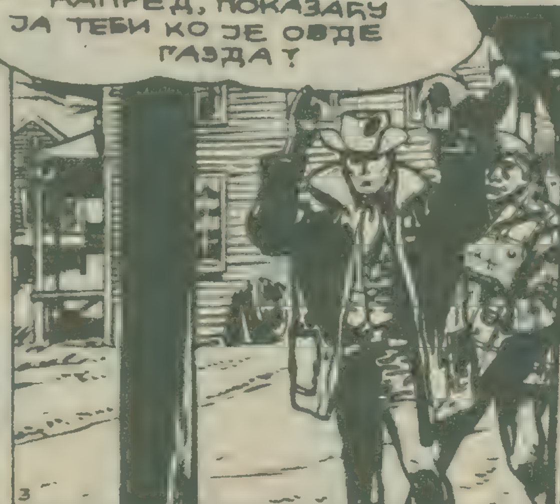
НАПРЕД, ПОКАЗАЋУ ЈА ТЕБИ КО ЈЕ ОВДЕ ГАЗДА!

ГЛЕ!
ХМ!

ОТКУД ТИ?!
ОБЈАСНИЋУ ТИ!
А ОВАЈ!
УХ! ОХ!

ЕХ... СМЕШНО! ДРУГАР!
ШТА ЋЕМО С ЊИМ?

ОДНЕЋЕМО ГА У СКРОВИШТЕ... ОБЈАСНИЋУ ТИ ПОСЛЕ...
ВАЖИ, ИАКО НИШТА НЕ СХВАТАМ!

ПРЕДАХНУЋЕМО МАЛО ТАМО У ШУПИ...

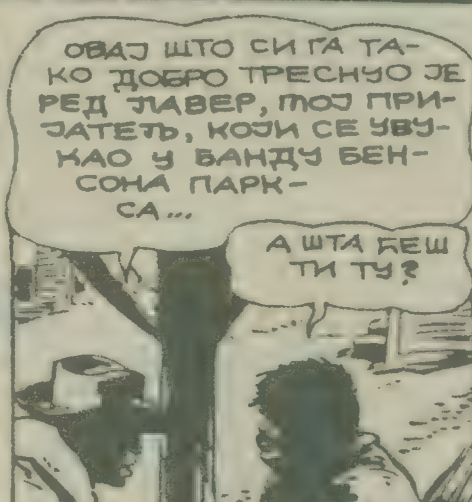
ОВАЈ ШТО СИ ГА ТАКО ДОБРО ТРЕСНУО ЈЕ РЕД ЛАВЕР, МОЈ ПРИЈАТЕЉ, КОЈИ СЕ УВУКАО У БАНДУ БЕНСОНА ПАРКСА...
А ШТА ЋЕШ ТИ ТУ?

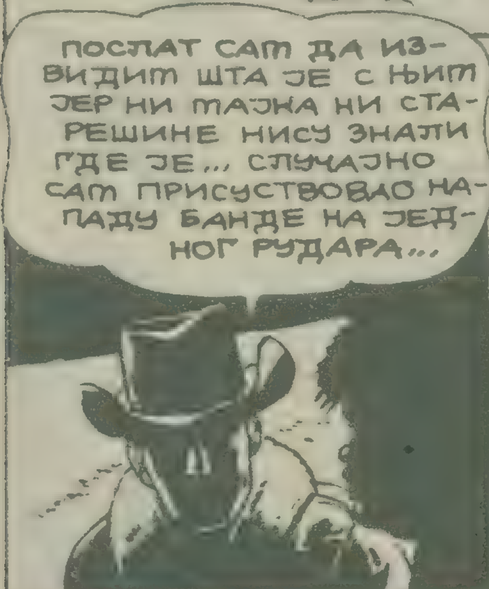
ПОСЛАТ САМ ДА ИЗВИДИМ ШТА ЈЕ С ЊИМ ЈЕР НИ МАЈКА НИ СТАРЕШИНЕ НИСУ ЗНАЛИ ГДЕ ЈЕ... СЛУЧАЈНО САМ ПРИСУСТВОВАО НАПАДУ БАНДЕ НА ЈЕДНОГ РУДАРА...

РЕШИО САМ ДА САМ ИСПИТАМ СТВАР...
А ШТО СИ ТИ НАПАО ЛАВЕРА?

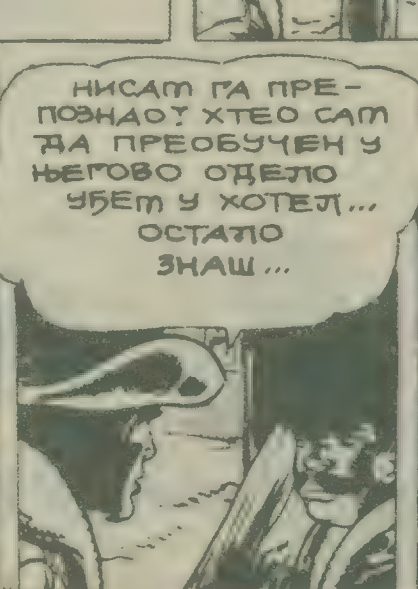
НИСАМ ГА ПРЕПОЗНАО! ХТЕО САМ ДА ПРЕОБУЧЕН У ЊЕГОВО ОДЕЛО УЂЕМ У ХОТЕЛ... ОСТАЛО ЗНАШ...

ИДЕМО САД ДО СУДИЈЕ!

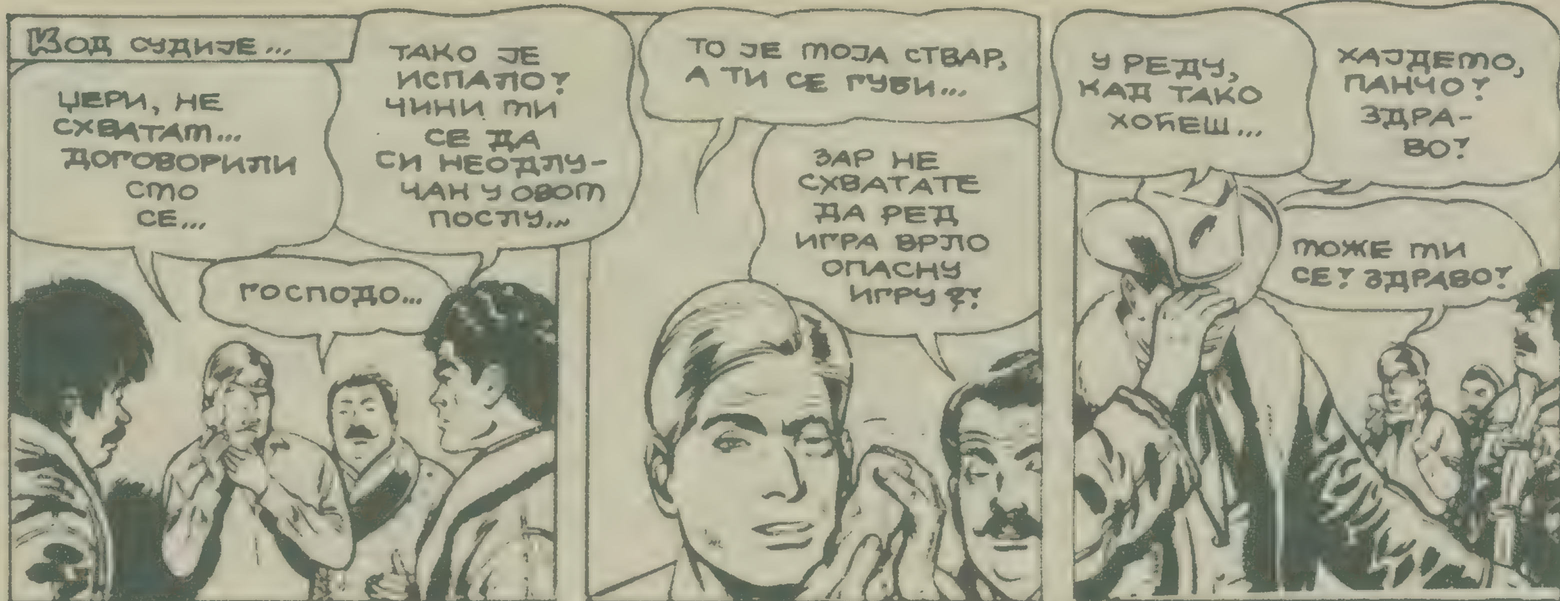
Код судије...
Џери, не схватам... договорили смо се...
Тако је испало! Чини ти се да си неодлучан у овом послу...
Господо...
То је моја ствар, а ти се губи...
Зар не схватате да Ред игра врло опасну игру ?!
У реду, кад тако хоћеш...
Хајдемо, Панчо! Здраво!
Може ти се! Здраво!

Шта ћеш сад?
Сам ћу нешто учинити!
Код ковача...
Спринг, ови људи су спремни да вечерас ударе на банду Паркса...
Станите! Мислим да је за то пребрано...

Не слажемо се! Једино решење је потпалити то лешинарско гнездо!
Разочарали сте нас, Спринг!
Доста смо чекали!
Не слажем се! Потребан је легални судски процес...
ПОЖАР! ПОЖАР!

Гори хотел!
Рекао сам да сачекате!
То је сигурно стари Аби...
ПОЖАР!

ИЗГОРЕЋЕ СВЕ ДО ТЕМЕЉА!
НЕКО ИСКАЧЕ СА ТОРБОМ... ТО ЈЕ ОН!

МЕСТА! ПРОЛАЗ!
ШТА ЈЕ?!
КУДА ЋЕШ?!

ЗАМАКАО ЈЕ ЗА УГАО!
БУДИ ОПРЕЗАН!

ПРЕКАСНО!

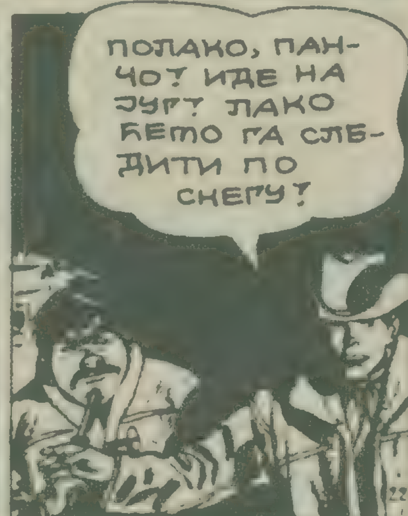
ПОЛАКО, ПАНЧО! ИДЕ НА ЈУГ! ЛАКО ЋЕМО ГА СЛЕДИТИ ПО СНЕГУ!

РУБИ, ОПЕТ ЋЕМО НА ПУТ!

НАПРЕД, РУБИ!

ОБРАТИ ПАЖЊУ НА ТРАГОВЕ, СТРУЧЊАЧЕ!

ДАКЛЕ?
ИМА ВИШЕ ТРАГОВА... ДВА СУ СВЕЖА!

ДА... ДВА... РАЗДВАЈАЈУ СЕ ОВДЕ!
ШТА ЋЕМО САД?

ТИ ПОЂИ НА ЈЕДНУ, А ЈА ЋУ НА ДРУГУ СТРАНУ!
ВАЖИ, ПРИЈАТЕЉУ!

СВИЋЕ..., ТРАГОВИ СУ ВИДЉИВИЈИ!
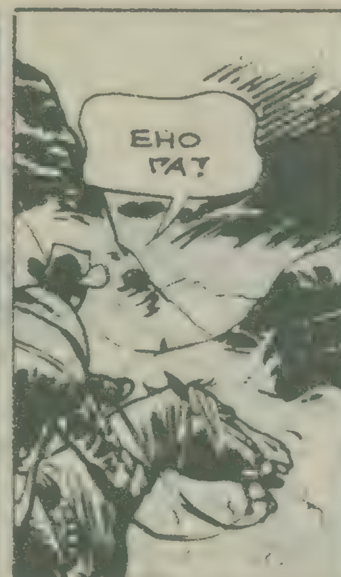
ЕНО ГА!

НАПРЕД, РУБИ!

ЈОШ МАЛО И...
ПАМ!

ПАМ!
ОХ! УМАЛО ДА ТЕ ПОГОДИ...

ОПЕТ ЈЕ ПОЧЕО ДА ПАДА СНЕГ...

ПА ТО ЈЕ ПРАВА СНЕЖНА ОЛУЈА!

НИШТА СЕ ВИШЕ НЕ ВИДИ...

САТ КАСНИЈЕ...
МЕЋАВА ЈЕ СТАЛА! А, ЕВО И ТРАГОВА...

БЛИЗУ ЈЕ... ВИКНУЋУ...
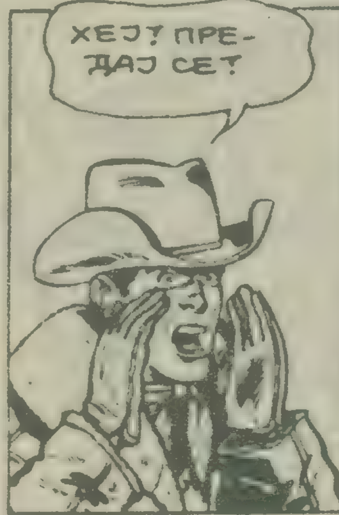
ХЕЈ! ПРЕДАЈ СЕ!
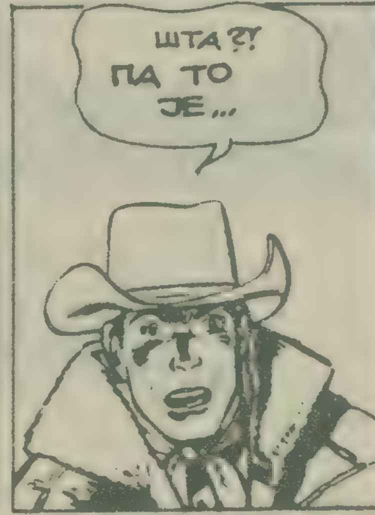
ШТА?! ПА ТО ЈЕ...

РЕД ЛАВЕР ?!
ДА, ЈА...

РЕД! А ЈА МИСЛИО ДА ГОНИМ ПАРКСА!
БАШ СИ НАИВАН! ЗАР НИСИ СХВАТИО?! ПАРКС ЈЕ ЖРТВА, А ЈА САМ ВОЂА БАНДЕ!

ТАЈНО СМО ГА САХРАНИЛИ, А ЈА САМ ГА ЗАМЕНИО! ТИ СИ СВЕ ПОКВАРИО!

РЕД! ЗАР ЈЕ МОГУЋЕ ДА ТИ...
ДОСТА! БЕЗ СЕНТИМЕНТАЛНОСТИ! ТВОЈ КОЊ ТИ ЈЕ...

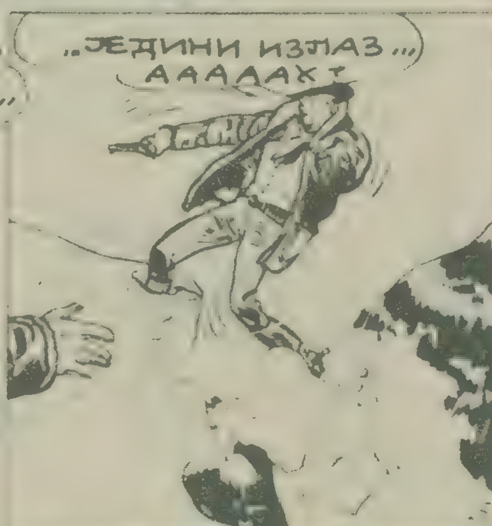
...ЈЕДИНИ ИЗЛАЗ... АААААХ!

РЕД!

НЕСРЕЋНИК!

РЕД! ПРИЈАТЕЉУ...
ЏЕ... РИ!

ТО ЈЕ КРАЈ, ЏЕРИ... МОЈА МАЈКА... НЕ СМЕ ДА САЗНА ДА ЈЕ ЊЕН... СИН...

ОБЕЋАВАМ, РЕДЕ!

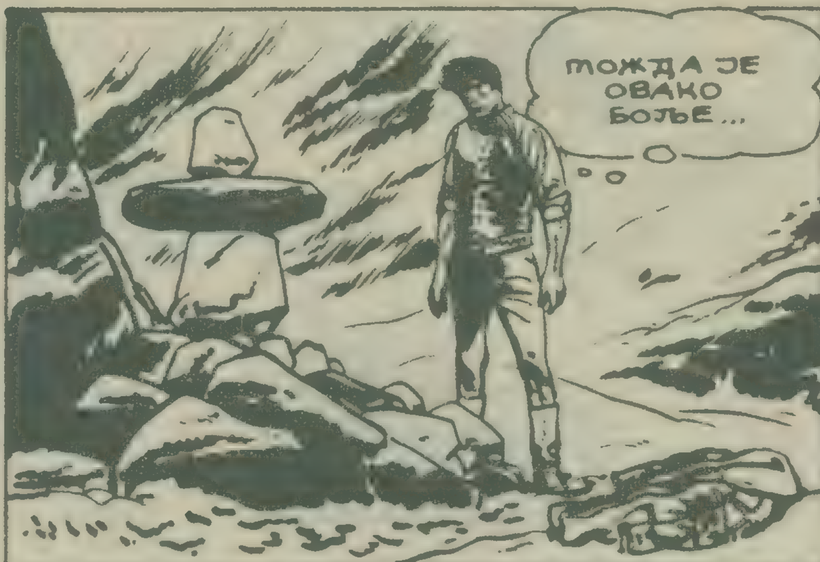
МОЖДА ЈЕ ОВАКО БОЉЕ...

ЊИИИИИ!
ЕВО МЕ, РУБИ, СМИРИ СЕ...

ХОЋЕШ НЕШТО ДА МИ КАЖЕШ?

РЕДОВ КОЊ!

ХМ... СУДЕЋИ ПО ТЕЖИНИ, ТО ЈЕ ЗЛАТО! НИЈЕ СВЕ ПРОПАЛО ЗА РУДАРЕ!

ЗАДНИ РЕД... И ЗАДНА ГОСПОЂА ЛАВЕР...

ПАМ!
ХМ...

НЕКО ЈЕ ИЗА СТЕНЕ!

!?

ОНО ДОЛЕ ЈЕ ПАНЧО... НЕМА ШАНСЕ ПРОТИВ ВИНЧЕСТЕРКЕ ОВОГ ТИПА!
ПАМ!

НЕКАД САМ СЕ ДОБРО ГРУДВАО...
ХО!

ПРАВО У ЊИ ЦЕ!
ВЖЖЖ!

МОЈ СИ!
ХЕ! ОДЛИЧНО ИЗВЕДЕ НО!

СУДИЈА! ТО САМ И ОЧЕКИ ВАО!

ЧИЈИ ЈЕ ДРУГИ КОЊ, ЏЕРИ?
ПАНЧО, ЗНАШ ЛИ КО ЈЕ БИО БЕНСОН ПАРКС?

МОЈ ПРИЈАТЕЉ РЕД!
БИО?

ПОГИНУО ЈЕ... ПАО ЈЕ СА ИВИЦЕ СТЕ-НЕ... НЕСРЕЋ-НИК!

КАКО ЋЕШ ТО САОПШТИТИ ГОСПОЂИ ЛАВЕР?!

ОБЕЋАО САМ ЊЕ ДУ ДА ЊЕЋУ РЕЋИ ИСТИНУ! СТВАР ЋЕМО ОВДЕ ОКОН ЧАТИ ПА ИДЕМО НА ИСТОК...

НЕКОЛИКО МЕ-СЕЦИ КАСНИЈЕ...
МОРАТЕ БИТИ ХРАБ-РИ...

ЏЕРИ, ШТА ЈЕ С РЕДОМ? ОХ... НЕ!

ЈАДНИ РЕД, БИО ЈЕ ТАКО ДОБАР И ПОШТЕН, КАО ЊЕ-ГОВ ОТАЦ! ЗАР НЕ, ЏЕ-РИ?

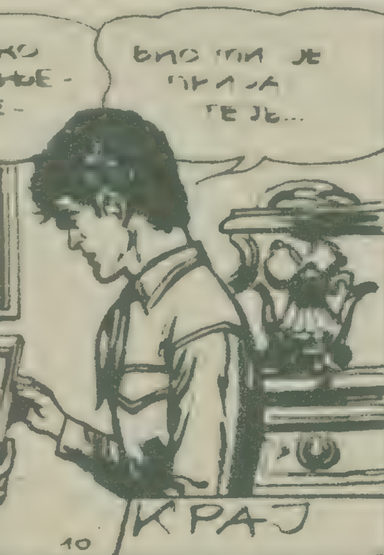
БИО ТИ ЈЕ ПРИЈА ТЕЉ...
10
КРАЈ

НЕВЕРОВАТНЕ ИСТИНЕ: МОСТ НА РЕЦИ ТЕЈ

ИНЖЕЊЕР БАУХ СЕ САСТАО СА ВЛАСНИЦИМА КОМПАНИЈЕ "НОРТ БРИТИШ".
МОСТ САМ ЗАМИСЛИО ОВДЕ, НА ОВОМ МЕСТУ!

ГРАДЊА ЋЕ ТРАЈАТИ ТРИ ГОДИНЕ, А СИГУРНО НЕЋЕ КОШТАТИ ВИШЕ ОД 180.000 ФУНТИ!
У ПОРЕЂЕЊУ С ОНИМ ШТА ДОБИЈАМО ТОМ ГРАЂЕВИНОМ, ТО И НИСУ ВЕЛИКА СРЕДСТВА!

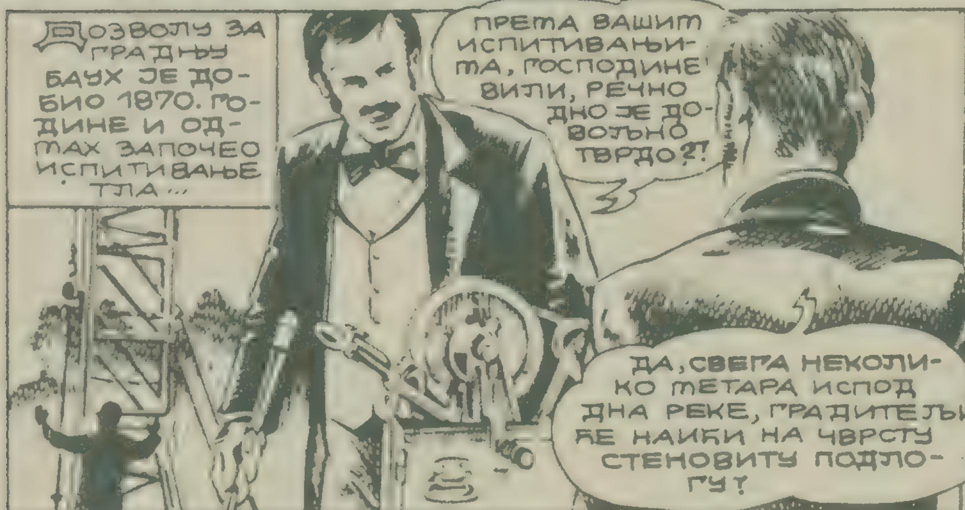
ДОЗВОЛУ ЗА ГРАДЊУ БАУХ ЈЕ ДОБИО 1870. ГОДИНЕ И ОДМАХ ЗАПОЧЕО ИСПИТИВАЊЕ ТЛА...
ПРЕМА ВАШИМ ИСПИТИВАЊИМА, ГОСПОДИНЕ ВИЛИ, РЕЧНО ДНО ЈЕ ДОВОЉНО ТВРДО?!
ДА, СВЕГА НЕКОЛИКО МЕТАРА ИСПОД ДНА РЕКЕ, ГРАДИТЕЉИ ЋЕ НАИЋИ НА ЧВРСТУ СТЕНОВИТУ ПОДЛОГУ!

МЕЂУТИМ, КАДА СУ КЕСОНЦИ ЗАПОЧЕЛИ ИЗГРАДЊУ ПРВОГ СТУБА, НИ НА СЕДАМНАЕСТ МЕТАРА ДУБИНЕ НИСУ НАИШЛИ НА ЧВРСТУ ПОДЛОГУ...

...И БАУХ ЈЕ НА САМОМ ПОЧЕТКУ ГРАДЊЕ БИО ПРИСИЉЕН ДА МЕЊА ПЛАН...
У ПЕСКОВИТО РЕЧНО КОРИТО ЗАБИЋЕМО ШИПОВЕ НА КОЈЕ ЋЕ СЕ ОСЛАЊАТИ ГВОЗДЕНИ ЛУКОВИ! ИСТИНА, НЕЋЕ БИТИ ЧВРСТИ КАО БЕТОНСКИ СТУБОВИ, АЛИ МАЊЕ ЋЕ КОШТАТИ!

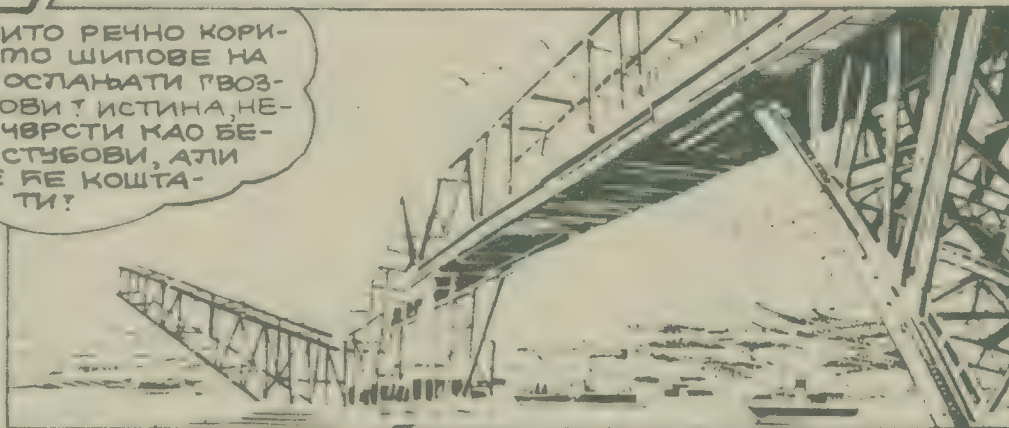
ПОЛАКО, СТУБ ПО СТУБ, НИЦАЛЕ СУ КОНТУРЕ МОСТА...

МЕЂУТИМ, ГРАДИТЕЉИ СУ НАИЛАЗИЛИ НА НОВЕ ТЕШКОЋЕ. ДВАДЕСЕТ РАДНИКА ЈЕ ПОГИНУЛО: НЕКИ СУ ОСТАЛИ НА ДНУ РЕКЕ...

...А НЕКЕ ЈЕ ОДУВАО ВЕТАР СА ГВОЗДЕНЕ КОНСТРУКЦИЈЕ...

ШЕСТ РАДНИКА СУ БИЛИ ЖРТВЕ ВРТОГЛАВИЦЕ...

ВРЕМЕ ЈЕ ПРОЛАЗИЛО, А ТРОШКОВИ ОКО ИЗГРАДЊЕ МОСТА СУ РАСЛИ...

МОРАМО СТАЛНО ПОВЕЋАВАТИ НАДНИЦЕ АКО ЖЕЛИМО САЧУВАТИ РАДНИКЕ!

И, ПОСЛЕ ШЕСТ ГОДИНА ГРАЂЕВИНСКИХ РАДОВА И ПОТРОШЕНИХ 300.000 ФУНТИ, РЕКА ТЕЈ ЈЕ БИЛА ПРЕМОШЋЕНА...
ИЗВАНРЕДНА ЖЕЛЕЗНА КОНСТРУКЦИЈА КОЈА ЈЕ ВИЈУГАЛА НА 85 ЛУКОВА ПРЕКО ШИРОКЕ РЕКЕ ИЗАЗИВАЛА ЈЕ ДИВЉЕЊЕ.

ПРЕКО МОСТА ЈЕ ПРОТУТЊАО И КРАЉЕВСКИ ВОЗ...

БАУХА СУ СЛАВИЛИ ШИРОМ ЗЕМЉЕ...

МЕЂУТИМ, ОДМАХ У ПОЧЕТКУ СЕ ПРИМЕТИЛО ДА НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ С МОСТОМ.
ЖЕЛЕЗНИЧАРИ СУ ПРИЧАЛИ О ЧУДНИМ ШУМОВИМА КОЈИ ДОПИРУ СА ДНА РЕКЕ И НАДЈАЧАВАЈУ ТУТЊАВУ ЛОКОМОТИВЕ...

МАЈСТОРЕ КОЈИ СУ ФАРБАЛИ МОСТ ЗАЧУДИЛА ЈЕ ЈЕДНА НЕОБИЧНА ПОЈАВА...

АЛИ, НАДЗОРНИК ЈЕ БИО ЗИДАР, НЕСТРУЧАН ЗА МОСТОВЕ...

ИАКО НИЈЕ БИЛО НИКАКВОГ УПОЗОРЕЊА О СМАЊЕЊУ БРЗИНЕ ПРЕКО МОСТА, МАШИНОВОЂЕ НИКАДА НИСУ ВОЗИЛЕ БРЖЕ ОД 40 КИЛОМЕТАРА НА САТ...

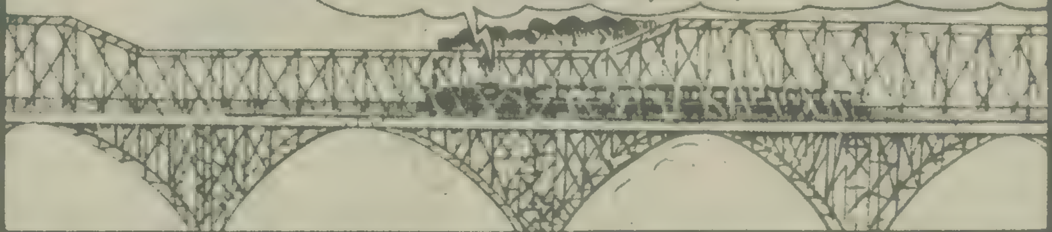

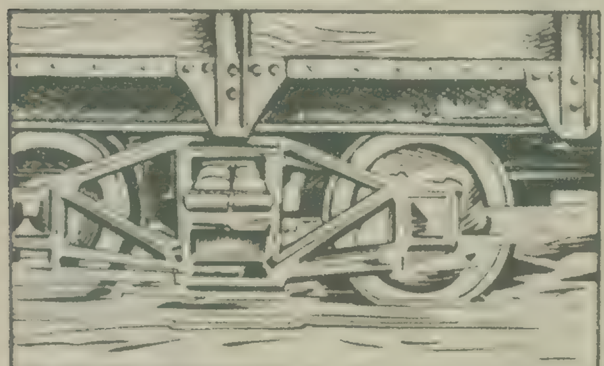

МОСТ ЈЕ СВЕ ТЕЖЕ И ТЕЖЕ ИЗДРЖАВАО ВИБРАЦИЈЕ КОЈЕ СУ НАСТАЈАЛЕ ПРИЛИКОМ ПРЕЛАСКА ВОЗОВА.
БИЛО ЈЕ САМО ПИТАЊЕ ТРЕНУТКА КАДА ЋЕ ДОЋИ ДО КАТАСТРОФЕ...

У НЕДЕЉУ 28. ДЕЦЕМБРА 1879. ГОДИНЕ, НЕШТО ОКО ДЕВЕТНАЕСТ ЧАСОВА И ДВАДЕСЕТ МИНУТА, НА СТАНИЦУ ИСПРЕД МОСТА, ДОШАО ЈЕ ПУТНИЧКИ ВОЗ ЗА ДЕНИ...

ЦРВЕНЕ СВЕТИЉКЕ НА ПОСЛЕДЊЕМ ВАГОНУ ЗАЧАС СУ НЕСТАЛЕ У ГУСТОМ МРАКУ И НАЛЕТИМА КИШЕ КОЈА ЈЕ ПАДАЛА ВЕЋ ДАНИМА...

ТАЧНО НА СРЕДИНИ МОСТА КОНСТРУКЦИЈА ЈЕ ПОПУСТИЛА...

ЛОКОМОТИВА, А ЗА ЊОМ И ПЕТ ВАГОНА ПОЛЕТЕЛИ СУ У БЕЗДАН...

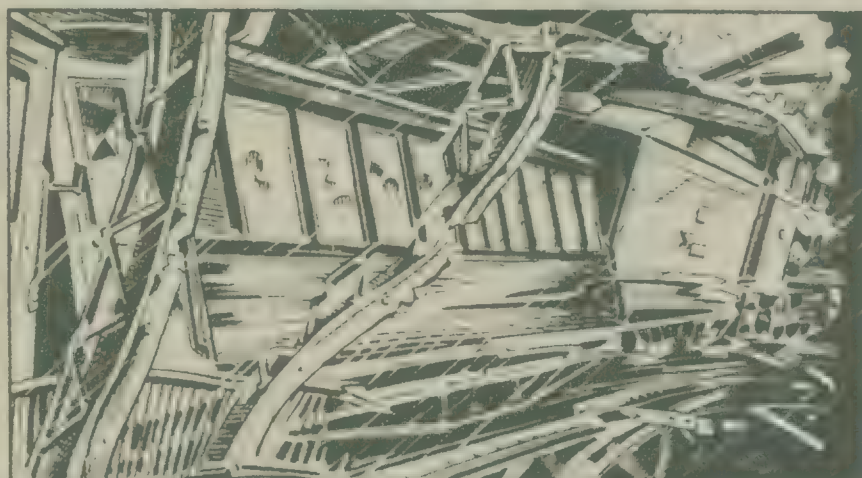
СТРАВИЧНО РУШЕЊЕ, ЛОМЉАВА МЕТАЛА И ЉУДСКИ КРИЦИ ОДЗВАЊАЛИ СУ У ЗИМСКОЈ НОЋИ...

ЖЕЛЕЗНИЧАРЕ ЈЕ ЗАЧУДИЛО ШТО СЕ ВОЗ НЕ ПОЈАВЉУЈЕ НА ДРУГОЈ СТРАНИ РЕКЕ...
ШТА ЈЕ С ТИМ ПУТНИЧКИМ? СТОП? ОДГОВОРИТЕ? СТОП?

ПОГЛЕДАЈ, ТЕЛЕГРАФ!!! ПИТАЈУ ШТА ЈЕ С ПУТНИЧКИМ ВОЗОМ? ЈОШ НИЈЕ СТИГАО НА ДРУГУ СТРАНУ...

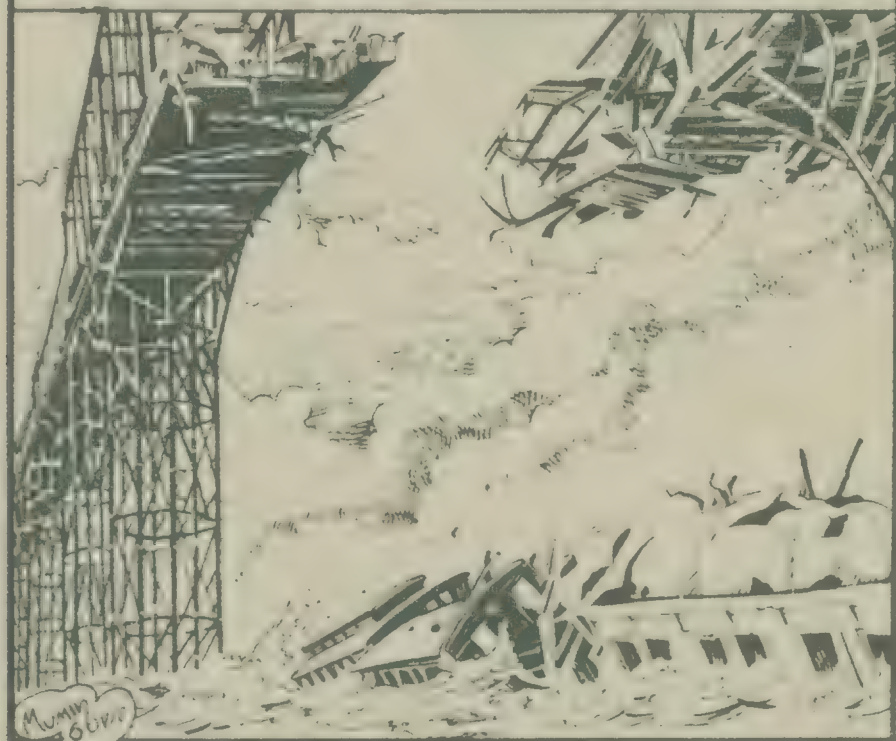

БАУХ ЈЕ УМРО ЧЕТИРИ МЕСЕЦА ПОСЛЕ СУЂЕЊА. ЊЕГОВ МОСТ ЈЕ, У СТВАРИ, БИО ПРОИЗВОД БРЖЕ И ЈЕФТИНЕ ИЗГРАДЊЕ ...

ДЕРИЛ ХОЛ И ЏОН ОУТС

РАСПЕВАНИ ДВОЈАЦ

Већ неколико година међу највеће атракције рок-музике Сједињених Америчких Држава спада састав који предводи снажан ауторско-издавачки дует Дерил Хол и Џон Оутс (Daryl Hall & John Oates). Њихов успех је за неке и зачуђујући јер поред савршене продукције, карактеристичне за већину популарних америчких група, они поседују у свом приступу и извесну оштрину, особито у текстовима, који су окренути незадовољствима и интелектуалним тескобама савременог човека. Оба пријатеља рођена су у предграђима великих градова у породицама средње класе, и то је и те како утицало на њихов музички развој и тематику песама.

Ми смо били музичари још као бебе – прича Оутс. – Никада нисам радио ништа друго, чак и када сам био у најгорем финансијском шкрипцу – давао сам часове гитаре.

Последњих година Џона сигурно не муче финансијски проблеми,нарочито после изузетно великог успеха који су постигли њихови последњи албуми „Private Eyes" и „H_2O". Оно што је карактеристично за ове плоче, и уопште за приступ музици и послу Хола и Оутса, јесте обиље хит синглова који су скидани са њих

Никада нисмо посебно тражили ствар која ће бити хит сингл. То препуштамо људима из наше дискографске куће – објашњава Хол. – Синглови су добра ствар јер омогућавају да те чује и упозна велики број људи, мада то нама више није толико потребно пошто су људи постали свесни нашег постојања, па купују албуме без обзира...

Чини се да се креативност Дерила и Џона савршено уклапа у новије тенденције америчке популарне музике у чему вероватно и лежи тајна њиховог огромног успеха.

Мислимо да се дух Америке поново сели са Запада на Исток. Ми правимо урбану „источњачку" музику, то смо одувек радили.

Кроз десетак година дугу каријеру и обиље плоча и концерата ови ветерани достигли су позицију америчке националне институције и нема сумње да ће је још дуго држати.

НОВА ПЛОЧА

ОПРОШТАЈ ОД ДУЕТА „ЈАЗУ" (Yazoo)

„Ја и ти скупа" (Me & You Both) –YAZOO) (Мyте – РТВ Љубљана)

Изузетан енглески електротандем који је током последње две године успео да освоји врло високо место у фаху у коме делује али и на светској поп-сцени, прошлог лета одлучио је да се разиђе. Тако смо добили једну сјајну соло певачицу (Алф Моје) и врло талентованог композитора (који је то и пре доказао) Винса Кларка. Они сада самостално гурају. Албум „Ја и ти скупа" је њихова последња званична сарадња и означава „разилазак у стилу". Јазу нису дозволили да живе од старе славе. Растали су се кад су вредели и то плоча одлично илуструје. Од укупно једанаест песама издвајамо хит „Ничији дневник". Још један детаљ: ова плоча била је две недеље на врху енглеске параде албума током лета 1983

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

ПОРОДИЧНИ ЧОВЕК (FAMILY MAN)

музика и текст: Крос/Фен/Фрај/Олдфилд-/Перт/Рејли/
изводе: Дерил Хол и Џон Оутс

She had a sulky smile
She took her standard pose and she presented herself
She had sultry eyes, she made it perfectly clear that she was his for
A price
But he said „Leave me alone, I'm a Family Man
And my bark is much worse then my bite"
He said „Leave me alone I'm a Family Man
but if you push me too far I just might"
She wore hurt surprise as she re-checked her make-up to protect herself
Dropped her price and pride, she made it totally clear that she was his
For a nite
She gave him her look it would have worked on any other man around
He looked her up and down, she knew he couldn't decide if he should
Hold his ground
She turned, tossed her head unlike her opening move, a final exit line
He waited much too long but by the time he got his courage up she was gone
Then he screamed „Leave me alone I'm a Family Man
And my bark is much worse then my bite
Leave me alone I'm a Family Man
But if you push me too far, I just might"

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

РОКЕНРОЛ И НАДИМЦИ

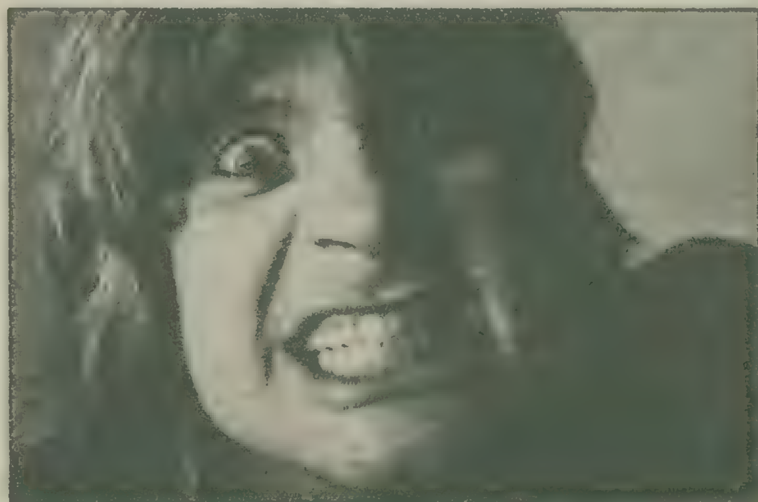

1. Да ли знате надимак бившег певача Led Zeppelina, Роберта Планта?
а) „Блацк Дог"
б) „Монстер"
в) „Перцa"

2. Како је право име рокера познатијег под надимком „Ози"?
а) Џон
б) Џим
в) Озарк

3. Ког нашег певача зову „Пимпек"?
а) Владимира Савчића
б) Даворина Поповића
в) Златка Пејаковића

4. Ричард Старки је у целом свету познатији као:
а) Дик Кавет
б) Алис Купер
в) Ринго Стар

5. Југословенска група која се у јавности углавном представљала надимцима (Отата, Баракуда, Видессакс...) зове се:
а) Последња Игра Лептира
б) Филм
в) Булдожер

РЕШЕЊА: 1.в 2.а 3.б 4.в 5.б

РОК ДАТУМ

13. јануар 1973.

На концертну позорницу се враћа Ерик Клептон. После готово трогодишње паузе изазване херсинским самоуништењем, гитариста се на наговор свог колеге Пита Таузента појавио у Лондону на концерту „повратка". Публика га је величанствено примила и то му је дало снаге да приступи лечењу. Захваљујући електроакупунктури опоравио се и наставио да буде „један од највећих гитариста рока". Крајем 1979. гостовао је у Југославији а вести говоре да ће опет доћи већ крајем овог месеца.

НАЈТРАЖЕНИЈЕ СИНГЛ ПЛОЧЕ

БИТЛСИ ПА БОНИ М...

Често се говори о томе које су плоче достигле највеће тираже у историји енглеске дискографске индустрије. Недавно су објављени званични резултати и редослед првих једанаест је следећи:

1. „Рт Кинтајр" – Пол Мекартни и Вингс (1977 – 2.000.000 примерака)
2. „Реке Бабилона" – Бони Ем (1978 – 1.950.000)
3. „Ти си онај кога желим" – Оливија и Траволта (1978 – 1.800.000)

4. „Маријин мали дечко" – Бони Ем (1978 – 1.680.000)
5. „Она те воли" – Битлси (1963 – 1.600.000)
6. „Желим да ти држим руку" – Битлси (1963 – 1.550.000)
7. „Сузе" – Кен Дод (1965 – 1.500.000)
8. „Летње ноћи" – Оливија и Траволта (1978 – 1.400.000)
9. „Бели Божић" – Бинг Крозби (1942 – 1.350.000)
10. „Не можеш ми купити љубав" – Битлси (1964 – 1.350.000)
11. „Карма камелеон" – Калчр Клаб (1983 – 1.320.000)

ИНТЕРВЈУ ИНТЕРВЈУ ИНТ

РОК

ШПИЈУНСКИ ТРИЛЕР

Два главна члана групе Еспионаж (Espionage – Шпијунирање), Чез Коглан Chazz Coghlan) и Пол Хачинсон (Paul Hutchinson – „Волео бих да сам познат као Пол Сајмон"), стигли су у поп индустрију преко рада у кабаремима, што је првог одвело у Дубаи, а другог у Алжир.

– Никада нисам био превише заинтересован за поп музику – прича ми Чез.

– Више је на мене утицао џез. Чини ми се да имам двојну музичку личност.

● ***Ко су остали чланови групе?***

– Сем Пола и мене ту је гитариста Нилсон Керон (Neilson Kearon) који је први посао имао са 17 година у пратећем саставу Скриминг Лорд Сача (Screaming Lord Such). Басисту Гордона Гудвина (Gordon Goodwin) смо пронашли преко огласа у локалним новинама и снимили први албум „Espionage" са студијским бубњарем, али смо онда прикључили постави Клајва „Тајмекс" Бајрона (Clive Timex Byron) који је некада био у групи Суперчарџ (Supercharge).

● ***Обично се тврди да је пут младих група на афирмацији посут трњем?***

– У почетку, када смо радили само Пол и ја, преплавили смо компаније плоча нашом демо траком. Били смо разочарани због једне ствари – њу нико никада није ни слушао, једноставно би је вратили са циркуларним писмом у тону учтивог неинтересовања. Експериментисали смо тако што смо премотали траку на почетак и она се увек враћала нетакнута. Ако је неко слушао, вероватно би премотао и дво бланко увода. Најзад, кад смо били у Лондону, у седишту компаније A&M, да бисмо се срели са једним познатим продуцентом, боље да остане неименован, из суседне просторије наше песме је чуо Рој Томас Бејкер (Roy Thomas Baker – познат по сарадњи са групом

Квин) и заинтересовао се да нам буде продуцент. Тако смо коначно обезбедили уговор.

● ***Због снимања су вас послали чак у Лос Анђелес. то је био израз додатног поверења, али свакако и већа одговорност за вас?***

– Осетили смо одговорност, али смо знали своје могућности. Није било осећања притиска јер ми можемо да радимо то што радимо. Истини за вољу, велика помоћ нам је било поверење свих у компанији A&M. То нам је давало суперсамопоуздање.

● ***Ваш албум је више амерички оријентисан, мада се осећа енглеска рок традиција. Енергичан ритам и упечатљиви рефрени ипак нису донели песмама са синглова „The Sound Of Breaking Hearts" и „Miracles" популарност коју, по мени, заслужују.***

– Наша амбиција је да будемо бенд који ће преживети најновије и модерне трендове, мада нас због коришћења синтисајзера доста повезују са синтетичким попом. Ипак, структуре наших песама су много комплексније, што некога можда подсећа на дане озбиљнијег приступа рок музици.

● ***У групи сте ти и Пол искључиви аутори. Да ли то изазива незадовољство осталих чланова Еспионаж?***

– Највећи страх који имамо као композитори јесте да комад музике који смо конципирали, може бити изгубљен или изобличен приливом идеја осталих сарадника, да се удаљи од онога што смо хтели у почетку.

● ***Музика коју нам представљате на тај начин прилично се издиже изнад данашњег просека „употреби и баци" песмица.***

– Драго ми је што тако мислиш о плочи јер то је управо оно што смо намеравали. Једино публика може да одговори на питање... Албум је мало превише озбиљан јер смо очекивали бољу реакцију из Америке него из Енглеске. Не због новца, већ зато што преко Атлантика бендови дуже трају, за разлику од Британије у којој владају трендови и моде.

Светислав СТОЈАНОВИЋ

ПОЗОРИШТЕ КОЈЕ ЈЕ УШЛО У ИСТОРИЈУ

Из амбара нешто ново

ОСНИВАЧИ МОСКОВСКОГ ХУДОЖЕСТВЕНОГ АМАТЕРСКОГ ТЕАТРА СТАНИСЛАВСКИ И ЊЕМИРОВИЧ-ДАНЧЕНКО СЛУЧАЈНО СУ СЕ УПОЗНАЛИ У ЈЕДНОМ ДРУШТВУ. ТАЈ СУСРЕТ ПРЕСУДНО ЈЕ УТИЦАО НА ДРАМСКУ УМЕТНОСТ У ГОТОВО ЦЕЛОМ СВЕТУ.

Кажу, догодило се на некој вечерњој породичној свечаности, мада се помиње и друштво окупљено без нарочитог повода. Било како било, Станиславски и Њемирович-Данченко су се тада случајно сусрели и упознали. Први је за другог чуо, други за првог никад. Сасвим разумљиво: тридесетосмогодишњи Владимир Иванович Њемирович--Данченко већ је словио за утицајног драматурга и позоришног критичара, док је тридесетчетворогодишњи Константин Сергејевич Станиславски био само син богатих родитеља и заљубљеник у позоришну уметност.

Станиславски није крио одушевљење што је сусрео уваженог позоришног критичара, али се није устручавао да ступи с њим у разговор о позоришту. Њемирович-Данченко је вешто избегавао дијалог уверен да пред собом има човека који жели да привуче пажњу. Станиславски није попуштао:

– Господине Владимире Ивановичу, зар не делите моје мишљење да је руско и европско позориште уопште у кризи? Владају два правца: немачко позориште мајнингеноваца које негује дисциплину и верност драмског казивања и Театар либр француског редитеља Антоана који глуму подређује расвети на сцени. Ни један није оно право. Позоришни живот не само што је доспео до засићености, он умире!

Оштре речи су заинтересовале позоришног критичара. И он је био дубоко незадовољан стањем у руском театру. Друштво се растурило, а Станиславски и Њемирович-Данченко су наставили претресање позоришних проблема – до зоре!

Било је то у лето 1897.

У селу Пушкино

Није прошло неколико дана, а новопечени познаници поново су се састали. Брзо су искристалисали план: оснований сопствено позориште, па колико издржи. Важно је да оно пружи гледаоцима драмску представу на начин другачији од свих дотадашњих.

Двојица ентузијаста знали су шта хоће. Њихово позориште биће протест против тадашњих традиционалних калупа и претеране позе и надувености на сцени. Драмски реализам до савршенства, тачније глумчево истинско преживљавање свега што дочарава на сцени и сцена аутентична животу – то је једино право позориште. Станиславски је то схватање касније разрадио у теорију па се она и данас назива „систем Станиславски"!

Њемирович-Данченко је био изненађен жаром којим се његов пријатељ предао заједничкој замисли. Мање се изненадио када му је Станиславски саопштио да ће се у новом позоришту прихватити и глуме.

– Али ти то никада ниси професионално радио?

– Не мари! Осећам да могу! – одлучно је узвратио пријатељ.

Док је Њемирович-Данченко заложио ауторитет и био спреман да се прихвати редитељског посла, Станиславски је трчао на све стране. Окупљао је глумце, обезбеђивао новац, тражио позорницу. Најтеже је ишло са сценом – није је било за почетнике. Нова глумачка дружина је потражила уточиште на имању извесног Арбатова у селу Пушкину недалеко од Москве. Добродушни човек је примио трупу под кров, а за пробе уступио амбар!

Глумци су били срећни. Нису се плашили неизвесне будућности јер их је везивало другарство и заједнички идеал. Идеја Станиславског их је узбуђивала. У сиромашној колиби у Пушкину проводили су дане и ноћи, радили и маштали. Пробе у амбару трајале су читаву годину!

Средином октобра 1898. трупа Станиславског и Њемировича-Данченка под именом Художествено-општедоступни театар извела је прву представу на сцени позоришта Ермитаж у Москви. Приказан је комад грофа Алексеја Толстоја „Цар Фјодор Иванович". Места није било ни за лек. Верност сцене и костима којима је оживљена стара Москва одушевили су гледаоце.

Критика је била уздржана. Ипак, свима је било јасно да је изговорена нова реч у руској позоришној уметности.

Галеб је симбол

Константин Сергејевич Алексејев, како гласи пуно и право име Станиславског, све више је постајао први човек и душа Московског художественог аматерског театра. Од првог дана је показао изванредан глумачки и редитељски таленат. Њемирович-Данченко је био присутан, вредно је и радио, али ни изблиза није имао утицај као његов пријатељ. Једноставно, из Станиславског је избијао плам.

Московски Художествени аматерски театар, скраћено МХАТ, настављао је даље, али то још није било позориште које ће касније дати печат драмском стваралаштву у готово читавом свету. Истина, „Цар Фјодор" је приказиван са успехом, но Станиславски није био потпуно задовољан путем којим се кренуло. Делио га је корак од оног о чему је маштао, а он није могао да сагледа у ком правцу да га начини.

Једног дана пукло му је пред очима. Репертоар! Реализам глуме мора да одговара животном реализму. Потребно је пренети на сцену стварност! А стварност тадашње царске Русије била је беда, таворење на дну живота, чиновник који је кињио малог човека, корупција... Ко је то лепо описао? Максим Горки и Антон Павлович Чехов!

Последњи корак је начињен: на репертоар је стављен Чеховљев „Галеб". Прво извођење у Петрограду прошло је неславно: представа је извиждана. Иако су му саветовали да се окане „Галеба". Станиславски га је поставио на московску сцену и заказао премијеру. Глумци су страховали: ако не успеју, с позориштем је готово!

Представа је одиграна. Када се спустила завеса, у гледалишту је завладао мук. Трајао је неколико секунди, а онда је провалило... У сали се заорило клицање. Гледалиште и позорница су постали једно. Глумци су прво збуњено стајали испред завесе, а затим плакали, грлили се, љубили.

Чеховљев „Галеб" постао је симбол Московског художественог аматерског театра. Он и сада краси завесу, улазнице, програме. Значајније је да је представа представљала прекретницу у развоју Театра. Драме Горког и Чехова донеле су му славу и процват, а драмско извођење извршило снажан утицај на светско позориште.

Московски художествени аматерски театар ушао је у историју руске, совјетске и светске културе. Станиславски је умро 1938. у седамдесет петој години. Њемирович-Данченко није достигао његов редитељски формат: више се помиње као књижевник, а мање као суоснивач Театра. Умро је 1943. у осамдесет петој години.

Театар Станиславског и данас постоји. Ако вас пут нанесе на Црвени трг у Москви, потражите зграду позоришта. Двоспратна је и удаљена неколико стотина метара од трга. Налази се у малој улици која носи име – Пролаз Московског художественог аматерског театра.

М. Тодоровић

ДАНАС ОБАВЕЗНО МОРАМ У ГРАД!

ИЗРСНО! ИДЕМ И ЈА С ТОБОМ! 'ОЋУ ДА СВИ ВИДЕ ДА САМ ТВОЈА ДЕВОЈ-КА!

ПА, ЦЕО ГРАД ЗНА ДА САМ САМО ТВОЈ!
ОХ, КАКО ЈЕ ТО ЛЕПО ЧУ-ТИ!
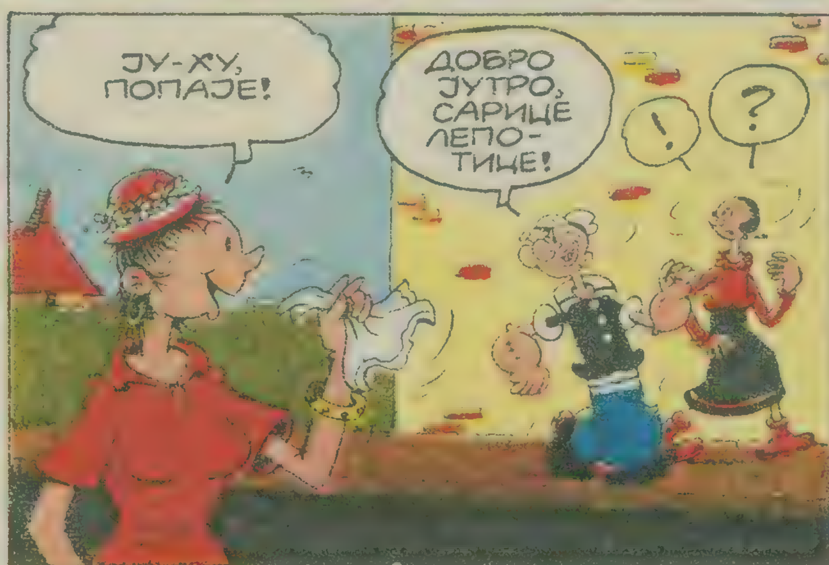
ЈУ-ХУ, ПОПАЈЕ!
ДОБРО ЈУТРО, САРИЦЕ ЛЕПО-ТИЦЕ!
!
?

ЋАО, МОРНАРУ!
ВИДИ, ВИДИ, ЦВЕТИЋ ДО ЦВЕ-ТИ-ЋА!
?

ЗДРАВО, ДАСО!
ДАРО ДРАГА! КАКВО ПРИЈА-ТНО ЛИЦЕ ОД РАНА ЈУ-ТРА!
?
!

КО СУ ТИ СВЕ ТЕ ЦУРЕ?
!

ПА, ОНЕ СУ САСТА-ВНИ ДЕО МОГ ЖИВО-ТА!
САРА ЈЕ ПЕКАР, ЦВЕТА ЈЕ ПИЉАР, А ДАРА ЈЕ КАСА-ПИН!
ЖЕНСКА-РОШУ ЈЕДАН!

1662/42

А. Е. Ван Вогт

ВЕЛИКИ судија

ШТЕТА, РАЗМИШЉАО ЈЕ ЕРД У ПРВОМ ТРЕНУТКУ, НЕЋУ ИМАТИ ПРИЛИКЕ ДА УСПЕШНУ ТРАНСПЛАНТАЦИЈУ НЕРВНИХ ИМПУЛСА ПИЛЕТА НА НЕРВНИ СИСТЕМ ПСА ИСПРОБАМ НА ВИШИМ ВРСТАМА

– Пресуда – говорио је глас из телерадија – у случају Дагласа Ерда коме је суђено због велеиздаје...

Дрхтавим рукама Ерд је појачао звук. Следеће речи заглушиле су га:

– ... да се Даглас Ерд преда најближој патролној станици за недељу дана од данашњег дана, 17. септембра 2460. године, да би био одведен до најближег ковертера и да се тамо над њим изврши смртна казна.

Клик.

Искључио је телерадио. У стану је завладала тишина. Ерд утону у фотељу упеpивши поглед напоље кроз прозрачне зидове према светлуцавим крововима Судијиног Града. Током свих ових недеља ишчекивања потајно је осећао да нема шансе. Научна достигнућа, покушавао је сам себе да убеди у супротно, ићи ће му у прилог, али, док је одмеравао њихову вредност у односу на људски род, схватао је да их Велики Судија неће посматрати из истог угла.

Направио је судбоносну грешку рекавши пред неким „пријатељима" да би и обичан смртник као што је Даглас Ерд могао владати исто тако добро као и бесмртни Велики Судија, и да би можда било чак и боље да неко ко није удаљен од потреба и жеља маса доноси државне одлуке и законе. Плдирао је за мало мање ограничења и мало више слободе личности. Говорио је тако лакомислено управо на дан када је успео у трансплантацији нервних импулса пилета на нервни систем пса. Покушао је касније да се правда како је био толико узбуђен својим открићем да није знао шта говори, да се налазио у абнормалном стању, али Магистрат је закључио да су разлози неважни, усиљени, намештени, и неопипљиви. Магистрат је одбио да чује у чему се састојало његово откриће казавши леденим гласом:

– Службени Научни Истражитељ ће вас контактирати. Њему ћете предати податке о свом открићу са потребном документацијом.

Ерд је претпостављао да ће Истражитељ доћи за дан-два. Размишљао је о могућности да уништи радове и инструменте, али је најзад одлучио да то не учини. Контрола коју је Велики Судија имао над људима била је тако потпуна да је својим непријатељима дозвољавао да остану на „слободи" до дана извршења смртне казне. Ту чињеницу истакао је пропагандни апарат Великог Судије, који је говорио да цивилизација никад досад није достигла такав степен слободе. Уништити изум било би врло озбиљно супротстављање Судијиној страховлади и ставило би на пробу његово стрпљење. Ерд је био убеђен да би ако то учини заузврат добио много мање цивилизоване методе извршења смртне казне.

Седећи у свом стану окружен свим модерним удобностима, Ерд дубоко уздахну. Провешће последњу недељу живота у луксузу. Управо је то представљало највиши ступањ префригане менталне тортуре: бити на изглед слободан, имати осећање да је лако побећи, да треба само смислити погодан начин, живети без промене, у апсолутној удобности. Ипак, знао је да је бекство немогуће. Кад би ускочио у свој џет, прва патролна станица би аутоматски регистровала његове таблице које би одашиљале одређене шифроване сигнале било где да крене, а они би показивали координате и време његовог кретања. Слична ограничења котролисала су и његову личност. Један електронски инструмент „одштампан" на десном рамену могла је да активира свака централа, што би изазвало осећање бола као да је кожа изложена пламену, са тим што би се

болна површина временом увећавала.

Није постојао никакав начин за бекство од закона Великог Судије.

Ерд уморно устаде. Боље да спреми материјале за Научног Истраживача. Штета што неће имати прилике да експериментише са вишим врстама, али...

Ерд се нагло заустави на вратима лабораторије. Цело тело му уздрхта од невероватне идеје која му муњевито сину кроз мозак. Наслонио се на врата, скоро посрнувши, па се онда лагано исправио.

-- То је ТО! - рече наглас тихо али напето, до избезумљености пун неверице али и наде. Нада је расла и изазвала телесну исцрпљеност и обамрлост. Пао је на под лабораторије мрмљајући формуле.

Службени Научни Истраживач Великог Судије Џорџ Молинс вратио се на двор и тражио да га Велики Судија одмах прими.

- Реците му - казао је Високом Дворском Секретару - да сам дошао до веома важног научног открића. Он ће знати на шта мислим ако му кажете „Категорија АА".

Док је чекао да буде примљен, Научни Истраживач је прво наместио инструменте које је са собом донео да би били спремни за приказивање, а затим се мирно шетао у предворју одаја Великог Судије. Кроз прозрачне подове могао је да види доње паркове и баште. Крајичком ока угледао је дугачку лепршаву сукњу која га подсети да је Великом Судији увек правило друштво седам најлепших жена света.

- Изволите, господине. Велики Судија ће вас сад примити.

Човек који је седео за писаћим столом изгледао је као тридесетогодишњак. Само су му очи и уста изгледали старији. Вођикастим плавим очима и стиснутим танким уснама бесмртни, вечно млади Велики Судија посматрао је и студирао посетиоца. Овај није губио време. Чим су се врата за њим затворила, притиснуо је дугме и испустио танак млаз гаса којим је попрскао Судију. Човек за писаћим столом нагло је омлитавео. Посетилац је био смирен али брз. Одвукао је омлитавело тело до својих инструмената, скинуо му одећу до струка, премазао кожу већ спремном течношћу и почео да прикључује жице: шест са једне, а дванаест са друге стране. Следећи корак састојао се у лепљењу жица на своје сопствено тело. Затим је и сам легао на тепих и притиснуо дугме за активирање процеса.

Питање, које је мучило Дагласа Ерда оног дана када је успео да пренесе нервне импулсе пилета на нервни систем пса, било је: колико је трансфер комплетан?

Личност је комплексна структура. Она израста из милијарди тренутних искустава која називају дају сваком телу својствене нервне вибрације.

Да ли је могуће, вештачки намећући такве вибрације другом телу, успоставити ток нервне енергије између два тела? Ток, тако природан и лак, да би свaку ћелију испуњавале мисли и сећања другог тела? Ток, тако потпун да би, правилно усмерен, могао да пренесе личност једног тела у друго?

Чињеница да се пас понашао као пиле није била довољан доказ. У нормалним околностима Ерд би пажљиво експериментисао пре него што би свој изум пробао на људским бићима. Али, човек који је осуђен на смрт није могао да бира. За њега није постојао ризик. Када се Научни Истраживач појавио код њега у стану, Ерд га је опио гасом и извршио експеримент на лицу места.

Пренос није био потпун. Замагљена сећања Истраживача ипак су му дозволила да одлазак код Великог Судије прође глатко и једноставно. Бринуо се јер је требало следити одређен протокол при уласку на двор, баш као и код Великог Судије који је примао само најпровереније и најближе слуге. Међутим, Ерд је, у телу Научног Истраживача с његовим знањем, извео све како треба.

Сада је требало извршити трансфер његове личности, у телу Научног Истраживача, у тело Великог Судије. Ускоро је осетио почетак процеса и одмах је ступио у акцију. Уперио је млаз гаса, који ће оживети Великог Судију у року од пет минута од тренутка примене, а симултано је посуо себе гасом за успављивање. Док је тонуо у бесвесно стање осетио је оштру, снажну личност Великог Судије како утиче у тело Научног Истраживача.

После пет минута, Даглас Ерд, сада у телу Великог Судије, отворио је очи и бацио пажљив поглед око себе. Спретно је искључио жице, спаковао своје инструменте и онда позвао дворског Секретара. Као што је и очекивао, нико није постављао питање у вези са одлукама Владара. Током следећег сата отишао је до свог стана, пренео личност Великог Судије у тело Дагласа Ерда, а у исто време вратио личност Научног Истраживача у његово сопствено обличје. Затим је, као меру предострожности, послао Истраживача у болницу.

- Нека буде на посматрању три дана - наредио је лекарима.

На двору је провео прво неколико дана прилагођавајући се осећању апсолутне моћи. Затим је почео да планира лаган и неприметан начин промена у државном и друштвеном систему који ће људима обезбедити стварну слободу.

Крајем недеље немарно је упитао шта се догодило са Дагласом Ердом. Прича је била интересантна, обавестио га је Магистрат: човек је, изгледа, покушао да побегне. Пошто се није појавио на дан извршења смртне казне, одштампана шифра на рамену је активирана. После два дана појавио се изнурен вичући да је он Велики Судија, а не научник Ерд.

„Чудно", додао је Магистрат. „Свакако, смртна казна је извршена".

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	ПРЕДЛОГ	РОМАН АУГУСТА ШЕНОЕ	ПЛАНИНА У СРБИЈИ	СТАНОВНИЦИ АТИКЕ	СТАРОРИМСКО ОДЕЛО ГРАЂАНА	ОБАР	ЗАГРЕБАЧКА ГЛУМИЦА МАРИЈА
ТРОШАК							
МЕСТО У МАКЕДОНИЈИ							
ПРОЦЕНАТ АЛКОХОЛА У ВИНУ							
СТРУЧЊАК ЗА ЕТИКУ							ЦРКВЕНИ САБОР
НАШ БИОЛОГ И ФИЗИОЛОГ ИВАН					КОЈИ ГОВОРИ ИЈЕКАВСКИ	"СУМПОР" / ГРАД МАЛГАШКЕ РЕПУБЛИКЕ	
ЗАГЊУРИТИ							
ЗАЧИНИТИ ПАПРИКОМ, ЗАЉУТИТИ	ГРАДИЋ НА ЖЕНЕВСКОМ ЈЕЗЕРУ						
ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА				ВИДИ, ГЛЕ / КРАЋИ НАЗИВ ЗА ЕСТОНЦА			
КАТКАД							
ПРВО СЛОВО СТАРОСЛОВЕНСКЕ АЗБУКЕ			СНИВАЊЕ / ЗАГРЕБАЧКА ГЛУМИЦА				ФРАНЦ. ДРАМСКИ ПИСАЦ ЖАН
ЗНАЧАЈАН ПРЕВОЈ КОД ПРИЛЕПА							
ПРЕВРЕМЕН				ВРСТА ПАПАГАЈА			
ИМЕ ГЛУМИЦЕ РИНЕ				ПОВИШЕНА НОТА "Ц" / ТАКАР КОЛИК			
АМЕРИЧКИ СЛИКАР МАРК					ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА / РОМЕН РОЛАН		
АУТО-ОЗНАКА ИТАЛИЈЕ		ФИЛМСКО ПЛАТНО / ДАН У НЕДЕЉИ					
ДОДАТАК УЗ УГОВОР	МОРСКА РИБА ГРАБЉИВИЦА					МАРВА	ПРОВАЛИЈА, АМБИС
КОРАЛНО ОСТРВО					АУТО-ОЗНАКА СЛАВОНСКЕ ПОЖЕГЕ		
НЕУПОТРЕБЉАВАНИ					ПОКАЗНА ЗАМЕНИЦА / ВОЋНИ НАПИТАК		
ШВЕДСКИ КОНСТРУКТОР ЏОН							
МЕСТО У ВОЈВОДИНИ КОД НОВОГ САДА				ОРГАН ЧУЛА ВИДА / "ИСТОК"			
АУТО ОЗНАКА СКОПЉА			ПРВИ МИТСКИ ЛЕТАЧ				

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: 6, опанчар, Балеари, Алексис, Ђурика, аутомат, полипи, и, Ра, оци, ти, „Леда", а, СА, ем, Ил, лоб, правила, риђокос, исагога, р, невид, теразије, ђа, ина, ета, а, Б, Нина, шр, оморина, сидерит, трајати.

990+10 СУПЕР НАГРАДА

990 фигурица ПЕЗ ПАНТЕР добили су чланови ПЕЗ клуба чије чланске карте носе следеће бројеве:

64462 64469 64503 64542 64587 64624 64652
64700 64733 64782 64837 64880 64887 64921
64960 65005 65005 65042 65070 65118 65151
65200 65256 65299 65306 65340 65379 65424
65461 65489 65537 65570 65619 65674 65717
65724 65758 65797 65842 65879 65907 65955
65988 66037 66092 66135 66142 66176 66215
66260 66297 66325 66373 66406 66455 66510
66553 66560 66594 66633 66678 66715 66743
66791 66824 66873 66928 66971 66976 67012
67051 67096 67133 67161 67209 67242 67291
67346 67389 67396 67430 67469 67514 67551
67579 67627 67660 67709 67764 67807 67814
67848 67814 67846 67887 67932 67969 67997
68045 68078 68127 68182 68225 68232 68266
68305 68350 68387 68415 68463 68496 68545
68600 68643 68650 68684 68723 68768 68805
68833 68881 68914 68963 69018 69061 69063
69068 69102 69141 69186 69223 69251 69292
69332 69481 69436 69479 69486 69520 69559
69604 69641 69669 69717 69750 69799 69854
69897 69904 69938 69977 70022 70059 70087
70135 70168 70217 70272 70315 70322 70356
70395 70440 70477 70505 70553 70586 70635
70690 70733 70740 70774 70813 70858 70895
70923 70971 71004 71053 71108 71151 71158
71192 71231 71276 71313 71340 71389 71422
71471 71526 71568 71576 71610 71649 71694
71731 71759 71807 71840 71889 71944 71987
71994 72028 72067 72112 72149 72217 72225
72258 72307 72362 72405 72412 72449 72485
72530 72567 72595 72643 72676 72725 72780
72823 72830 72864 72903 72948 72985 73013
73061 73094 73143 73198 73241 73248 73282
73321 73366 73403 73431 73479 73512 73561
73616 73659 73660 73700 73739 73784 73821
73849 73897 73930 73979 74034 74077 74084
74118 74157 74202 74239 74267 74315 74343
74397 74452 74495 74502 74536 74575 74620

74657 74635 74733 74766 74815 74870 74913
74920 74954 74993 75036 75075 75103 75151
75184 75233 75288 75331 75338 75372 75411
75456 75493 75521 75569 75602 75651 75706
75749 75756 75790 75829 75874 75911 75939
75987 75020 76069 76124 76167 76174 76208
76247 76629 76329 76357 76405 76438 76487
76542 76585 76592 76626 76665 76710 76747
76775 76823 76856 76905 76960 77003 77010
77044 77083 77128 77165 77193 77241 77274
77323 77372 77421 77428 77462 77501 77546
77583 77611 77659 77692 77741 77796 77839
77846 77880 77919 77964 77001 78029 78077
78110 78159 78214 78257 78264 78298 78337
78382 78419 78447 78495 78528 78577 78632
78675 78682 78716 78755 78800 78837 78865
78913 78946 78995 79050 79093 79100 79134
79173 79218 79255 79283 79331 79364 79413
79468 79511 79518 79552 79591 79636 79673
79701 79749 79782 79831 79886 79929 79936
79970 70009 80054 80091 80119 80167 80200
80249 80304 80347 80354 80388 80427 80472
80503 80537 80585 80618 80667 80722 80765
80772 80806 80845 80890 80927 80955 81003
81036 81085 81140 81183 81190 81224 81263
81308 81345 81373 81421 81454 81503 81558
81601 81608 81642 81681 81726 81763 81791
81839 81872 81921 81976 82019 82026 82060
82099 82144 82181 82209 82257 82290 82339
82394 82437 82444 82478 82517 82562 82589
82627 82675 82708 82757 82812 82855 82862
82896 82935 82980 83017 83045 83093 83126
83175 83230 83273 83280 83314 83353 83398
83445 83463 83511 83544 83593 83648 83691
83598 83732 83771 83816 83853 83881 83929
83982 84011 84066 84109 84116 84150 84189
84224 84271 84299 84347 84380 84429 84484
84527 84534 84568 84607 84652 84689 84717
84765 84799 84847 84902 84945 84952 84986
85025 85070 85107 85135 85183 85216 85265
85320 85363 85370 85404 85443 85488 85535
85553 85601 85634 85683 85738 85781 85788
85822 85861 85906 85943 85971 86019 86052
86101 86156 86199 86206 86240 86279 86324
86361 86389 86437 86470 86519 86574 86617
86624 86658 86697 86742 86779 86807 86855

86886 86937 86992 87035 87042 87076 87115
87160 87197 87225 87273 87306 87355 87410
87453 87460 87494 87533 87578 87615 87643
87691 87724 87773 87828 87871 87878 87912
87951 87996 88033 88061 88109 88142 88191
88246 88289 88296 88330 88369 88414 88451
88479 88527 88560 88609 88640 88707 88714
88748 88787 88832 88869 88897 88945 88978
88902 89082 89125 89132 89166 89205 89250
89287 89315 89363 89396 89445 89500 89543
89550 89584 89231 89668 89705 89733 89781
89814 89863 89918 89961 89968 89002 90002
90041 90086 90123 90151 90199 90232 90281
90336 90379 90386 90420 90459 90504 90541
90569 90617 90650 90699 90754 90797 90804
90838 90877 90922 90959 90987 91035 91068
91117 91172 91215 91222 91256 91295 91340
91377 91405 91453 91486 91535 91590 91633
91640 91674 91713 91758 91795 91823 91871
91904 91953 92008 92051 92056 92092 92131
92176 92213 92241 92289 92289 92322 92371
92426 92469 92476 92251 92549 92594 92631
92659 92707 92740 92789 92844 92887 92894
92928 92967 93012 93049 93077 93125 93158
93207 93262 93305 93342 93346 93385 93430
93467 93495 93543 93576 93625 93680 93723
93730 93764 93803 93848 93885 93913 93961
93994 94043 94098 94141 94148 94187 94221
94286 94303 94331 94379 94412 94461 94516
94559 94566 94600 94639 94684 94721 94749
94797 94830 94879 94934 94977 94984 95018
95057 95102 95139 95167 95215 95248 95297
95353 95396 95403 95437 95476 95521 95555
95536 95634 95667 95716 95771 95814 95821
95855 95894 95938 95976 96004 96052 96085
96134 96189 96232 96239 96273 96312 96357
96394 96422 96470 96503 96552 96607 96650
96657 96691 96730 96775 96812 96840 96874
96875 96888 96921 96970 97025 97068 97075
97109 97148 97193 97230 97258 97306 97339
97388 97443 97486 97493 97527 97560 97611
97640 97676 97724 97757 97806 97861 [illegible]
97911 97945 97984 98029 98066 98094 [illegible]
98175 98224 98279 98322 98329 9835[illegible]
98447 98484 98512 98560 98593 98[illegible]
98740 98747 98781 98820 98865

99978 99011 99060 [illegible]
99238 99283 99320 99348 99396 [illegible]
99533 99576 99583 99617 99656 99701 99738
99766 99814 99847 99896 99951 99994 100001
100035 100074 100119 100156 100184 100232
100265 100314 100369 100412 100419 100453
100492 100537 100574 100602 100650 100683
100732 100787 100830 100837 100871 100910
100955 100992 101020 101068 101101 101150
101205 101248 101255 101289 101328 101373
101410 101438 101486 101519 101568 101623
101660 101673 101707 101746 101791 101828
101856 101904

СУПЕР НАГРАДЕ ПАКЕТ ПЕЗ ПРОИЗВОДА ДОБИЛИ СУ

64061 64085 64124 64169 64206 64234 64282
64315 64364 64419

PEZ®

ДРАГИ PEZ ПРИЈАТЕЉУ

Нове фигурице — PEZ КАМИОНЕ, потражите у вашој најближој продавници.

Играјте се PEZ КАМИОНИМА, сладите се PEZ БОМБОНИМА!

ЏИМ ИЗ ЏУНГЛЕ: УЦЕНА

PAUL NORRIS

DON MOORE

ТУАН ЏИМЕ, ОВО ЈЕ ГОСПОДИН СТИВ БРЕДЛИ ИЗ СИНГАПУРА...

ПОТРЕБНА МИ ЈЕ ВАША ПОМОЋ... РАДИ СЕ О МОЈОЈ КЋЕРКИ...

ДА ЧУЈЕМО О ЧЕМУ СЕ РАДИ...

КАСНИЈЕ...

КАД СЕ ТО ДОГОДИЛО?

ЈУЧЕ! ПОШЛА ЈЕ КОД МЕНЕ, АЛИ СЕЊЕН АВИОН СРУШИО У ЏУНГЛИ!

ДА ЛИ ИМА ПРЕЖИВЕЛИХ?

НЕ.. ТЕЛО ПИЛОТА ЈЕ ПРОНАЂЕНО ПОРЕД ОЛУПИНЕ... АЛИ ОД СУ НИ ТРАГА НИ ГЛАСА!

ЕВО ЊЕНЕ ФОТОГРАФИЈЕ... МАЈКА ЈОЈ ЈЕ БИЛА КИНЕСКИЊА... УМРЛА ЈЕ ПРЕ ДВЕ ГОДИНЕ!

СПУСТИЋЕМО ВАС У БЛИЗИНИ МЕСТА НЕСРЕЋЕ!

МИЉАМА ДАЛЕКО У ЏУНГЛИ...

УМРЕЋУ АКО УСКОРО НЕ ПРОНАЂЕМ ПОМОЋ...

СТОЈ, ДЕВОЈКО!

УПОМОЋ!

ХА! ОВО ЈЕ БОГАТ УЛОВ!

Paul Norris 1-10

БРЕДЛИЈЕВ ХЕЛИКОПТЕР ЈЕ СЛЕТЕО...

ЕВО, ТО СЕ ОВДЕ ДОГОДИЛО! СРЕЋНО, ЏИМЕ!

ХВАЛА ВАМ! ЈАВИЋУ ВАМ СЕ УСКОРО!

ОВО СУ ТРАГОВИ ДОМОРОДАЦА, ТУАН ЏИМЕ!

МОРАМО ТРАЖИТИ ДАЉЕ...

БРУМ!

СЛУШАЈТЕ, ТУАН... ТО ЈЕ ПУЦАЊ!

ДОЛАЗИ ОДАНДЕ... И ДОСТА ЈЕ ДАЛЕКО, КОЛУ!

ДУБОКО У ЏУНГЛИ...

САД ТИ ЈЕ ЈАСНО ДА СЕ НЕ ШАЛИМО!

ХАЈДЕ, БРЗО! ВОДИМО ЈЕ МУНГУ...

ИДУЋЕГ ПЕТКА: **БОГАТА ОТКУПНИНА**

У СЕВЕРНОМ МОРУ НАЛАЗЕ СЕ ДВЕ НАЈВЕЋЕ ПЛАТФОРМЕ ЗА ВАЂЕЊЕ НАФТЕ НА СВЕТУ. ДА БИ СЕ САМО ЈЕДНА ОД ЊИХ ПРЕБАЦИЛА ОД МЕСТА НА КОМЕ ЈЕ САГРАЂЕНА ДО СВОГ КОНАЧНОГ ОДРЕДИШТА, УПОТРЕБЉЕНО ЈЕ ПЕТ НАЈВЕЋИХ ТЕГЉАЧА КОЈИ ПОСТОЈЕ, ПА НИ ТАДА СВЕ НИЈЕ ИШЛО ГЛАТКО: КОЧЕЊЕ ЈЕ ТРАЈАЛО ЧИТАВА 32 КИЛОМЕТРА...

НИКО КАО СТАТФЈОРД

У великом хеликоптеру „сикорски" пробијамо се кроз густе, сиве облаке, већ дуже од сата. Одједном, под собом видимо сабласни пламен: знак нашем пилоту да може да почне са спуштањем ка површини Северног мора.

Под нама је индустријски комплекс начичкан дизалицама уздигнут изнад површине мора на три цементна стуба. На цинковској жутој плочи још из даљине читам: „Статфјорд А". Неколико минута касније, дотичемо писту.

Ледено је јануарско јутро, отприлике на пола пута између Шетландских острва и западне обале Норвешке. Дошао сам овде да обиђем 28 платформи за вађење и прераду нафте на којима ради око 9500 мушкараца и жена.

Као седам Ајфелових кула

Ово је једно од три или четири најбогатијих морских налазишта нафте на свету. За конзорцијум од 13 британских и норвешких националних компанија, експлоатацију врши позната фирма „Мобил". Имаћу прилике да видим две најновије и највеће платформе за вађење нафте које је човек саградио: „Статфјорд А" са које се извади највећа количина нафте на свету и, око три и по миље даље, „Статфјорд Б", најмасивнију и са своје 824 хиљаде тона најтежу конструкцију коју је човек икада пребацио с једног на друго место.

Платформа „А" коштала је 600 (1 фунта = 18 динара) милиона фунти. Од бетонског темеља на дну мора до врха торња за нафту нешто је више од неке осамдесетоспратнице.

Њена троспратна платформа велика је отприлике колико један фудбалски терен и приликом изградње прогутала је више челика него што би било потребно за конструкцију седам Ајфелових кула. У резервоаре за нафту на најнижој платформи стаје 1,3 милиона барела нафте (барел = 148 литара). У резервоаре већег, новијег и за трећину скупљег „Статфјорда Б" стаје 1,9 милиона барела: довољно да се подмире дневне потребе једне земље величине Велике Британије.

Сваки од ова два гиганта уједно је и плутајући хотел са по 102 собе у којима живе инжењери, бушиоци, физички радници и помоћно особље. Колико год је то могуће, овде све мора да буде скоро као на копну: сауна, комплетно опремљена гимнастичка сала, библиотека... Заштићен зидовима „Статфјорда А" од немилосрдних северних ветрова, човек се осећа пре као да је на неком крстарењу него на платформи за вађење нафте. Како и не би? Мушкарци и жене пијуцкају кафу у заједничкој дневној соби. Други се спремају за рановечерњу пројекцију у биоскопу. Изнад нас су собе: двокреветне, свака са купатилом, сваки кревет са слушалицама и радиом.

Алкохол је овде строго забрањен, али је зато храна првокласна. Мој први оброк на платформи изгледао је овако: ракови, димљена ћуретина, шунка, јунећи котлети, пржени лосос, поврће и дезерт. Ипак, оног тренутка када човек баци поглед кроз било који од источних прозора, илузија да се налази на крстарењу ишчезава – заслепљујући стуб наранџастог пламена бесни дан и ноћ, сагорева гас који је преостао у процесу производње нафте. Усталом, који би то брод крстарио овим олујним морима? Да би се одржале ту где су, све статфјордске платформе конструисане су тако да могу да одоле северозападним ветровима који дувају брзином од 160 km на сат.

– Ово је суров део мора – каже управник платформе Тексашанин Рој Џеонсон који је читав живот провео по платформама за нафту широм света.

Први гејзир

Током забаве у трпезарији прве ноћи мог боравка ја сам вероватно био једини коме није полазило за руком да сметне с ума како се ми то забављамо на врху прокључалог „казана" нафте која тече под притиском 170 пута већим од оног под којим се налази ваздух у аутомобилској гуми и да та нафта из Земљине коре „ври" и куља нагоре у танкове за прераду на палуби испод нас при температури од 85°C. Сле-

дећег јутра сам се распитао: док је трајала забава, „Статфјорд А" произвео је 25 хиљада барела нафте. По данашњим ценама, отприлике милион долара.

Нешто касније посматрао сам како један супертанкер од 150 хиљада тона преузима сирову нафту у вредности од 25 милиона долара са плутајуће платформе за претовар „Статфјорда А". Посао је обављен за пола дана. Највећа конструкција те врсте у свету, плутајућа платформа је подводним нафтоводом повезана са резервоарима. Пошто се танкер повеже са платформом и преко ње са нафтоводом, читава операција је даље теледиригована. Сигурно усидрен, танкер затим преузима 60 хиљада барела нафте на час.

Овај део Северног мора одједном је оживео када је 1973. године истраживачка екипа „Мобила" са дозволом норвешке владе кренула с пробним бушењима унутар 40 квадратних миља статфјордског нафтоносног поља: децембра те године бушици су измамили први гејзир сирове нафте с морског дна. Већ почетне процене показале су да се ради о првокласном налазишту нафте с резервама од око 3.300 милиона барела сирове нафте најбољег квалитета.

Како се шеснаест процената поља протезало на британске воде, Норвешка и Велика Британија формирале су конзорцијум од 13 компанија. За изградњу две платформе, партнери су издвојили 1.500 милиона фунти. Трећа, сестра близнакиња претходне две платформе, „Статфјорд Ц", требало би да проради овог лета.

Селидба

Августа 1976. после скоро две године изградње, бетонски темељ „Статфјорда А" са три носећа стуба висока 173 метра одвучен је тегљачима из луке Ставангер до острва Сторд како би га тамо спојили са троспратном платформом тешком 20 хиљада тона. Вентили у темељу су одврнути, а онда кроз њих морска вода пумпама убачена унутра. Џиновска конструкција лагано је утонула под површину. Тек тада су вентили поново заврнути.

Потом је џиновска платформа тегљачима превучена до изнад стубова носача. Наступио је критичан тренутак спајања гигантских конструкција. У темељ је пумпама убачен ваздух тако да се он, центиметар по центиметар дизао све док није дотакао платформу и — пошто је сваки зглоб налегао у одговарајући отвор — подигао је у ваздух.

Девет месеци касније платформа је била спремна за селидбу до Статфјорда. Једног мајског јутра без дашка ветра, пет највећих тегљача на свету повукло је грдосију од 620 хиљада тона ка њеном коначном одредишту. При брзини од око два чвора, необични караван савладао је раздаљину од 195 наутичких миља за четири дана. Брже се никако није могло. Чак и при овој пужевској брзини било је потребно читавих 20 миља (32 километра) да би се грдосија после „кочења" коначно зауставила.

Пошто се „Статфјорд А" најзад нашао на циљу, вентили за морску воду поново су отворени и база са 19 резервоара за нафту потонула је на 144 метра дубине. Прошле су још две године пре него што је „Статфјорд А" произвела свој први барел нафте. Изјутра 24. новембра 1979. наранџасти црвени стуб осветлио је небо: производња је почела.

60 дана до кварног зуба

Од 2500 хиљада људи запослених на платформама А и Б, у смени буде од 900 до 1000 запослених. Деведесет и пет процената радне снаге су Норвежани, остало су Швеђани, Немци, Холанђани и Американци. За вађење нафте подједнако су важни висока стручност инжењера и јака леђа радника који рукују свом том машинеријом.

По плану, „Статфјорд А" ће за свог века отворити 32 бушотине. Од оних које су до сада у експлоатацији, најдубљи је извор А-39 који се суновраћује 2400 метара у унутрашњост Земљине коре.

— Знате ли како изгледа вадити нафту са те дубине? Као када би зубни лекар са крова четрнаестоспратнице поправљао зуб болеснику који се налази у ординацији у приземљу. Радио би то бушилицом од 46 метара и било би му потребно 60 дана да уопште досле до квара — тако један од радника покушава да ми дочара оно што се овде догађа.

Једног јутра, са кацигом на глави, у наранџастом комбинезону и заштитним ципелама, кренуо сам заРојем Џонсоном у унутрашњост трећег носећег стуба платформе А. Набадајући, несигурно сам се спуштао уским челичним бродским степеницама крај огромних стабилизационих пумпи и лавиринта цеви. У једном тренутку Џонсон ми је немарно добацио да се сада налазимо испод површине мора и наставио да се спушта као да се ама баш ништа није догодило.

Сваки наш корак пратиле су телевизијске камере. Далеко горе изнад нас, у контролном центру „Статфјорда А", дежурни је даљинским управљачем покретао камере које дају крупне планове бројчаника на најважнијим мерним инструментима. Истовремено, са пет хиљада различитих пунктова компјутери даноноћно прикупљају податке о температури, притиску и протоку нафте.

Када смо се најзад спустили најдаље што се може, мој водич ми је рекао: „На 130 метара испод површине смо". Помислио сам на страховит притисак око тих бетонских зидова и драге воље прихватио предлог да се на површину вратимо лифтом.

Можда моје зебње и нису биле оправдане јер на „Статфјорду" суверено влада крилатица „Сигурност изнад свега". Сасвим разумљиво, с обзиром да је смртност међу нафташима с платформи највиша у односу на сва остала занимања. Овде чак ни кухињско особље нема приступа пре него што прође кроз тронедељни курс којим је обухваћено све, од заштитног одела до опстанка у чамцима за спасавање.

Спрат изнад спаваћих соба на „Статфјорду А" налази се болница са особљем специјално обученим за хитне интервенције. Репутација ове установе је толика да се уместо на копно у њу хеликоптерима често пребацују и повређени морнари с бродова.

За време конструкције Статфјорда на самој платформи догодила се само једна тешка несрећа која је однела пет живота. Друге до данас није било, али се у међувремену срушио и један хеликоптер. Погинуло је осамнаесторо људи.

И новије и веће, али...

Марта 1980. године, на налазишту нафте неких 325 миља удаљеном од Статфјорда, платформа спаваоница „Александар Л. Киланд" преврнула се и са собом на морско дно повукла 123 човека. Истрага је показала да се радило о грешци у конструкцији, замору метала услед рупе која је пробушена на једном од стубова носача. Страшан биланс несреће ипак је донео и некакво добро: после овога су већ ионако изузетно строги сигурносни стандарди још више пооштрени.

Издашне плате и велики број слободних дана само су делимична надокнада за свакодневну опасност с којом ови људи живе. Њихове плате највише су у норвешкој индустрији: квалификовани радник годишње прима у просеку 193 хиљаде круна (око 24 стара милиона месечно). Ради се 12 сати дневно, по седам дана недељно две недеље узастопно, затим следе три слободне недеље. Висока плата није једина награда нафташима: задовољство је знати да другима обезбеђујеш сировину без које не би могли да живе. Можда је и зато број оних који се одричу овог занимања запањујуће низак.

— Ово је најбоље место на коме сам до сада радио — каже ми Рој Џонсон док се таласи високи девет метара разбијају о стубове носача и претећи распрскавају по палуби.

— Кажу да ће ово поље давати нафту све до 2020. године. До тада ће већ бити и нових и већих платформи. Али не и бољих — додаје гласом који не трпи поговора.

Лоренс ЕЛИОТ

НИСУ УВЕК КРИВИ СЛАТКИШИ

Пре две године, сада ми је 12, појавиле су ми се по челу бубуљице које скривам шишкама. Не знам да ли је то због тога што сам у пубертету или зато што једем много слаткиша. Не прође дан да не поједем 100–200 gr чоколаде а ако ње нема, неколико колача. Једна другарица ми је препоручила да бубуљице мажем „Гарамицином" а рођака „Асептином". Где бих могла да нађем ова два препарата? Хтела бих још да ти напоменем да сам летос, кад сам била на мору и косу склањала са чела, приметила да су ми се многе бубуљице повукле. Да ли је то због дејства сунца или нечег другог?

СЛАВИЦА, Београд

Младалачке бубуљице (akne juvenilis) су најчешће запаљиво обољење лојних жлезда које се јавља у пубертету или непосредно после њега. Подједнако задају муке и девојчицама и дечацима. Појављују се тамо где су лојне жлезде највише развијене а то су чело, образи, брада, предео слепоочница, горњи део леђа и прса. Боравак на мору и сунчање благотвор-

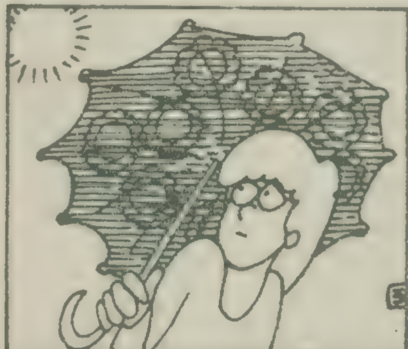

но делују на кожу, под условом да се не претерује у излагању сунцу, и доводе до стишавања па и потпуног повлачења акни. За разлику од сунца које може да помогне, шишке само погоршавају стање: надражују кожу и доводе до избијања акни.

Што се тиче хране и слаткиша они не утичу на појаву младалачких бубуљица. Пошто ти, Славице, живиш у Београду, обрати се Одељењу за децу и омладину Завода за кожне и венеричне болести, Џорџа Вашингтона 17 где ће те прегледати дерматолог и преписати одговарајуће препарате. То важи и за све остале наше читаоце које мучи исти проблем, наравно они треба да се јаве дерматолозима у градовима у којима живе.

НЕМАРНА МАМА

Хтео бих нешто више да сазнам о зидној и живородној гуштерици.

ЧИТАЛАЦ из Суботице

Зидни гуштер (Lacerta Muralis) своје име добио је по томе што живи у пољским каменим међама, а најбројнији је у средњој и јужној Европи. То је сива или црвенкаста животиња која може да порасте до 20 центиметара. Налазимо је дословно свуда – на пустим каменим остврима на која ретко долази човек, на морској обали, усред великих градова по равницама и висинама. То је хитра животињица, сви њени покрети су нагли и стреловити. Ипак, највећу вештину показује кад се пење уз зидове. Ту је и најмања неравнина довољна да пружи ослонац њеним дугачким прстима.

Овај гмизавац увек живи у друштву својих сродника и можда је баш због тога најсвадљивији и најборбенији од свих средњоевропских врста, па се готово непрестано свађа са другим гуштерима. Ту своју ћуд не мења ни кад се нађе у кавезу, али уме правилно да процени човека што доказује да располаже разумом који је управо необичан за гмизавце.

Сродник овог гуштера је тамносмеђи живородни гуштер (Lacerta vivipara) дугачак 15 до 18 центиметара од чега већи део отпада на реп. Ова животињица распрострањена је готово по целој Европи и северној Азији. У Алпима је примећен чак на 3000 метара надморске висине. Мање је спретан од зидног гуштера, па се теже пење, али зато је добар пливач. Човека се не боји, па се веома лако хвата. Женка живородног гуштера обично крајем јула окоти осам до десет младих који се налазе у љускама јајета али су већ потпуно развијени. Носећи јаја женка се увек одмакне неколико корака напред тако да јаја остану да леже у реду. За то време млади гуштери разбијају љуску и након пола сата се излегу. Исто тако млади могу да пробију љуску јајета још док су у мајчиној утроби, па онда заиста живи долазе на свет. Изгледа да мајка не мари баш за своје младунце јер, чим снесе јаја, одмах одлази а ако се касније и врати, поједе све чега се докопа. Мали гуштери су у часу рођења дугачки само 15 mm и за двадесетак дана нарасту до 27 центиметара.

Писмо недеље

И ЗИМИ И ЛЕТИ

Наши родитељи нам зими не допуштају јести сладолед. Зашто? Ја сам чула да је чак здраво зими јести сладолед. Ако је то истина, молим те да ми кажеш како да то објасним родитељима?

ОСЈЕЧАНКА

Сладолед, некада давно ретка и скупа посластица, доступна само царевима и краљевима, код нас је углавном нераздвојни пратилац топлих дана и родитељи махом дозвољавају деци да га једу искључиво лети, пошто се плаше стомачних поремећаја или да их од ове посластице не заболи грло. Тачно је да је слузокожа желуца веома осетљива на хладноћу и када се надражи, може се јавити катар (запаљење слузокоже). Али, та опасност код узимања сладоледа не постоји, бар тако мисли већина лекара. Јер, сви ми углавном сладолед једемо на тај начин што га најпре пустимо да се растопи на језику, а затим га лагано гутамо. И, ако се тако једе, онда нема опасности ни од упале грла. Много већу опасност представљају хладни напици које испијамо надушак. Исто тако треба знати да је сладолед веома хранљива и здрава храна. Један литар млечног сладоледа садржи 5225 џула (1250 калорија), док један литар млека има свега 2767 џула (662 калорије).

САВЕТ У „НУМИЗМАТИЧАРУ"

Интересира ме одакле потјече новац који посједујем и која му је вриједност а у питању је 2 динара из 1911, 10 динара из 1910, 20 динара из 1907. и 1 динар из 1938? Исто тако ме интересира и вриједност 50 пара из 1915, затим 10 филера из 1895. и 10 аустријских гроша из 1952? Посједујем и бакарни новчић на којем се поред профила неког човјека виде, али нејасно, слова GRIS. A. GE. HV. BO. Да ли знаш нешто о њему и можеш ли ми рећи како да га очистим?

АЛЕНКА ДУПКОВИЋ,
Доња Шварча 721 a
Карловац

На твоја питања није нимало једноставно одговорити с обзиром да неке године издавања новца нису тачно наведене. Ипак, то не значи да не можемо да ти пружимо бар део информација које си тражила: 50 пара из 1915. вреди од 20 до 100 динара а новчић од 1 динара из 1938. много мање. За њега можеш добити од 2 до 10 динара. Нешто боље стоји новчић од 10 филера из 1895. вредност му је између 10 и 50 динара. Аустријских 10 гроша из 1952. немају нумизматичку вредност.

О бакарном новчићу не можемо чишта да ти кажемо јер су подаци које си нам послала недовољни за прецизну идентификацију. Чишћење ти не бисмо препоручили јер је поступак доста сложен па је боље да га препустиш стручњаку. Детаљна упутства о чишћењу, ако се за њега ипак одлучиш, можеш да нађеш у чланку „Чишћење металног новца" објављеном у шестом броју часописа „Нумизматичар" (1983) који издаје Народни музеј из Београда и Српско нумизматичко друштво.

НАСТАВНИК ОДЛУЧУЈЕ

Пишем ти први пут и у питању је опклада. Ја кажем да наш наставник из математике не мора да оцењује усмене задатке које радимо на табли, а мој друг Бобан тврди да је наставник дужан

да их оцењује. Наш наставник оцењује само контролне и писмене задатке. Ко је у праву и зашто?

ДРАГАН КРАЉЕВИЋ,
Партизанске Воде
Златибор

У праву си ти а ево зашто: наставник је дужан да оцењује писмене и контролне задатке јер се они и дају управо ради провере знања. Усмене одговоре, било оне на табли или са места, наставник може али и не мора да оцени јер је то искључиво његово право да одлучи да ли ће дати оцену или не. Ако су ти задаци, на пример, постављени само ради вежбе или ако њихово решење не захтева неко посебно знање, онда такве задатке или одговоре наставник обично не оцењује.

УПОРНИ НАПАСНИЦИ

Већ годину дана у тегли узгајам лимун. Прије четири мјесеца на њему се појавило нешто попут малих прљепака. Мислим да у томе своје прсте имају биљне уши, па лимун прашим „Питроидом", али не помаже. Како да лимун решим тих наметника, и ако су то биљне уши, откуд оне на десетом кату?

ТАЊА,
Загреб

Ти напасници на твом лимуну су највероватније штитасте ваши.

Најбоље ћеш их уклонити дуванским екстрактом који ћеш сама справити. У један литар хладне воде истреси дуван из паклице цигарета (оне најоштрије и најљуће су најбоље) и остави да одстоји 24 часа. Затим дуван оцеди и у добијену течност настружи још 3-4 грама сапуна. Овим раствором прскаћеш листове лимуна које ћеш претходно опрати млаком водом и меком четкицом како би уклонила онај воштани штит који су ваши створиле. Поступак је исти ако су се ваши јавиле и на неком другом украсном биљу кво што су фикус, палма или лијандер на пример.

Иначе, што су се ваши нашле на десетом спрату није нимало чудно јер су оне јако ситне и тешке свега 2-3 хиљадита дела грама, па их ветар веома лако разноси.

ИМЕ ИЗ БАЈКЕ

Желеле бисмо да нам објасниш порекло наших имена и да нам одговориш да ли је тачно да је Сунчица америчко име?

СУНЧИЦА И СНЕЖАНА,
Светозарево

Сунчица је изведена од именице Сунце, па према томе нема никакво америчко порекло. Исто је и са именом Снежана: изведено је од речи снег а распрострањено се захваљујући утицају бајке „Снежана и седам патуљака".

МЕЊАО ИМЕ

Желела бих да сазнам када је град Панчево основан и како се звао?

МАРИНА БОЈКОВСКА,
Панчево

Као насеље Панчево је постојало још за владавине Дачана, Римљана, Сармата и Јазига. Често је мењало име и у 9. веку звало се Панука, у 10. Пануцеа и Паноча, у 12. Бансиф, у 17. Пајчова и Панзова. Данашње Панчево помиње се у 17. веку као тврђава са 70 кућа.

САМО БОЈЕЊЕ

Имам леп пуловер од беле вунице, који сам једном у журби пожутела пеглом. Опрала сам га, али ништа. Посаветујте ме шта да урадим јер је мрља уочљива и велика.

ГОРДАНА ДАУТОВСКА,
Куманово

Мрљу какву си ти пеглом направила немогуће је одстранити, чак и ако пуловер однесеш у радњу за хемијско чишћење. Зато ти предлажемо да пуловер обојиш. Пошто је бео, он ће лепо прихватити сваку боју коју одабереш.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаци, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неврдић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Рађје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1.104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1.104.00 динара, годишња 2.208.00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".

ОБУЦИТЕ ДЕЛТУ

ДЕЛТУ ЗАЛЕПИТЕ НА КАРТОН И ИСЕЦИТЕ

НОВОТАЛАСНА БЛУЗА

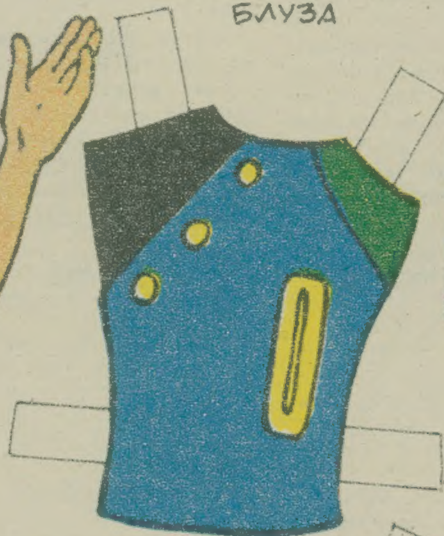

СВЕЧАНО ОДЕЛО

ЧИЗМЕ

НОВОТАЛАСНА ЈАКНА

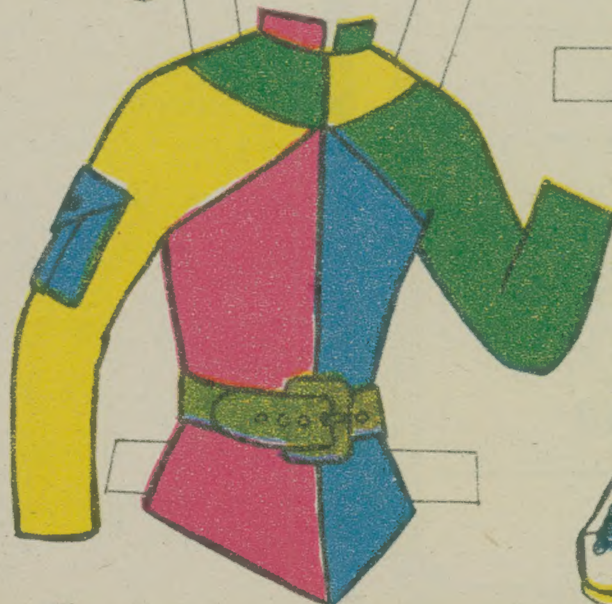

СПОРТСКИ КОМПЛЕТ

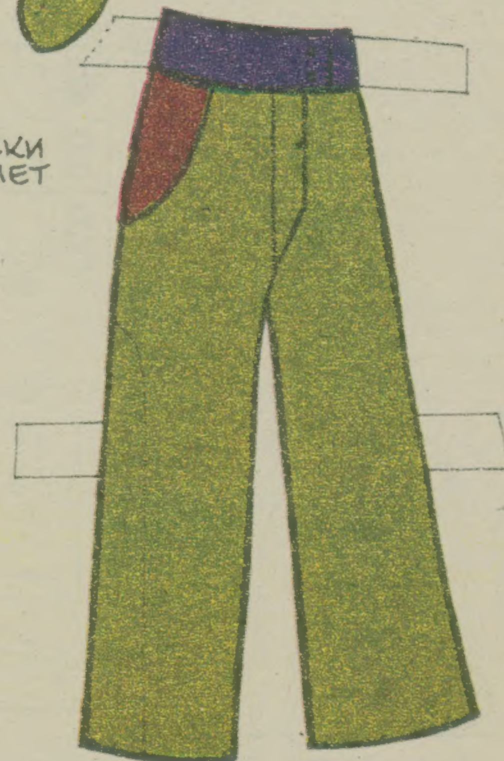

ПАНТАЛОНЕ „ПИНОКИО"

ЛЕОНАРДО, ЛЕОНАРДО...

ШКРАБОТИНЕ ЈЕДНОГ ГЕНИЈА

ЊЕГОВИ ПРОЈЕКТИ МАШИНА КОНФУЗНИ СУ И НЕТАЧНИ, ЊЕГОВ ЛАТИНСКИ И АРИТМЕТИКА – ЗА ЈЕДИНИЦУ! ДА ЛИ СУ ТАЧНИ НАВОДИ ЧОВЕКА КОЈИ ЈЕ РЕАЛИЗОВАО НЕКЕ ДА ВИНЧИЈЕВЕ ИДЕЈЕ.

Да сам направио мотор онако како га је конструисао Леонардо, никада не би прорадио: било би неопходно учинити бар двадесет четири хиљаде обртаја ручицом да би се погонски точкови окренули један једини пут!

Овако о универзалном генију Да Винчију говори Ђовани Саки, моделар механичар из Милана, замерајући му да је начинио невероватне грешке у односима између зупчаника машине чија је улога да одмени човека. Иако већ више од тридесет година ради само за најпознатије архитекте и дизајнере, правећи им у дрвету моделе које су они сами пројектовали, Саки је у последње време радио само за своју душу – искључиво алатом који је, на овај или онај начин, био познат у Леонардово доба. Начинио је десетак Леонардових машина и у Милану приредио њихову изложбу под називом „Леонардова лабораторија".

– Леонардови цртежи пројеката, иако на први поглед уливају поверење, најчешће су обичне шкработине – упорно наставља Саки – неразрађене идеје иза којих се крије сазнање да се уопште није бринуо о томе хоће ли оно што се начини икада прорадити. Зато највећи број његових механизама не служи ничему, уколико се не изврше неке измене.

Ознаке на турском!

Још веће изненађење приредио је јавности професор Аугусто Мариони, филолог, иначе председник друштва које носи Леонардово име и координатор поменуте изложбе. Говорећи са ауторитетом особе која се већ деценијама бави анализом Леонардових ознака на цртежима, каже да је данима безуспешно покушавао да открије значење неких његових речи, све док није установио да су преузете из неких текстова – на турском језику!

Кад је, својевремено, математичар Лука Паћоли замолио Леонарда да конструише полиедре, који су се такође могли видети на изложби, морао је, кажу, да му најпре детаљно и стрпљиво објасни Еуклидову геометрију коју овај никада није учио јер није знао латински – језик на коме су били написани сви научни текстови из тог времена.

Ђовани Саки у својој радионици у Милану. Две године је радио искључиво по Леонардовим пројектима, а онда су његове изјаве подржали и далеко ученији људи.

Испоставило се такође да су Леонардове ципеле за ходање по води исувише кратке да би могле да се одрже на површини, и да за бицикл није планирао управљач, неопходан сваком возилу на два точка – да би одржало равнотежу и да би могло да се креће. Чак и кад је реч о његовом чувеном аутомобилу, Леонардо се зауставио код исте ствари. Кажу да су примерци који се налазе по музејима у Италији комплетирани тако што им је, тридесетих година, извесни инжењер Канестрини додао волан!

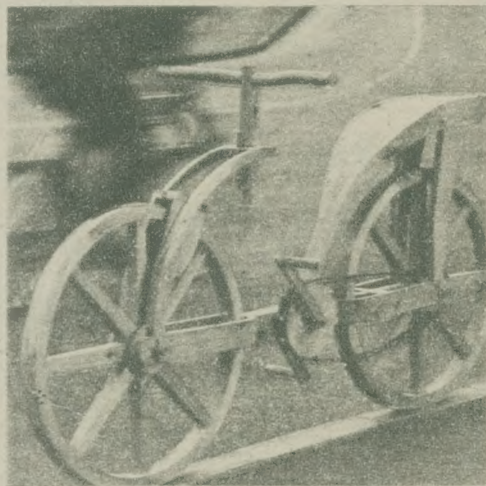
Леонардов бицикл очигледно нема правог управљача, али је све остало ту.

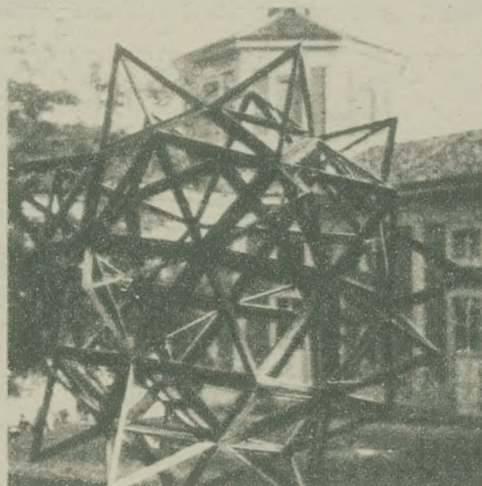
Леонардов полиедар. Кад је замољен да га нацрта, Да Винчи, кажу, није имао појма о геометрији.

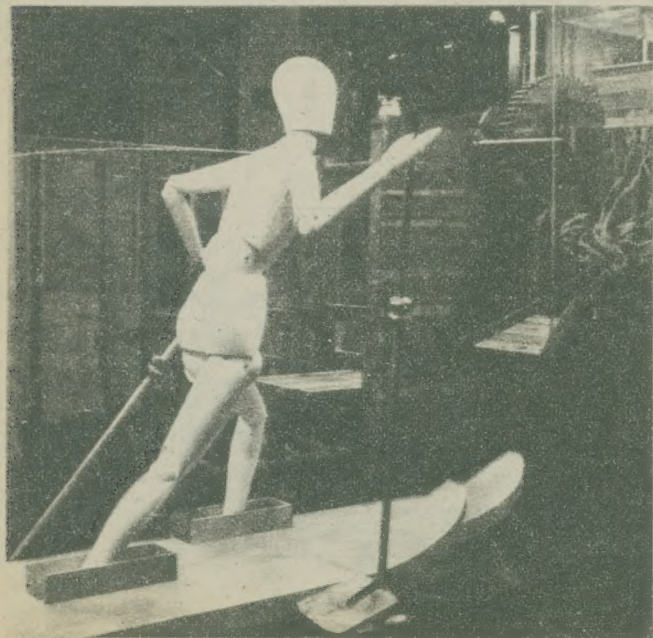

Још два Леонардова проналаска: такозване ципеле за ходање по води и падобран (горе).

– Тешко је разумети зашто се генерацијама протура потпуно погрешна слика о Леонарду да Винчију. Неки тврде да је претеча Бетовена и Канта, песник, лингвиста, латиниста, па чак и научни геније човечанства – самоуверено изјављује Мариони – а у ствари располагао је знањем једног обичног занатлије – наставља он – тачније, шегрта у занатској радионици. Био је лош математичар, аритметика му је била слаба страна, разломци и корени такође. И кад је, после дужег времена, коначно одлучио да учи латински, савладао је само основне речи и изразе.

Сецирање

У Верокијевој радионици Леонардо свакако није учио филозофију нити је тамо могао да овлада говорничком вештином, али је осим сликања, научио даваја и пројектује. А кад су његови савременици почели да оспоравају, како кажу, научну достојанственост у његовим сликарским делима, да би доказао супротно он се баца на научна истраживања, практичну проверу Еуклидових теорема и проучавање анатомије људи и животиња.

У једном тренутку, отргнувши се традицији, Леонардо је, према писању његовог најновијег биографа Гвида Лопеза, зрачио потпуно оригиналним методама и запажањима. А његово занимање за сецирање људских и животињских лешева било је само борба против предрасуда, догми и осредњости – проверавање и готово фотографско бележење главом и оловком.

Сви се слажу да је био човек од праксе који је трагао са теоријом. Тако су и настале његове студије о сликарству и анатомији, његови пројекти справа, могућих за оно време али некорисних, као и пројекти који су далеко скромнији а кориснији истовремено. Као на пример, механизми и системи за преношење кретања пројектовани тако да могу да се користе по принципу стандардизације – да одговарају сваком типу машине.

– Док је, с једне стране, бављење науком успорило његов уметнички рад – закључује Мариони – његов практични рад и недовољна ученост спутавали су његову научну мисао. Управо због тога, за њега се пре може рећи да је зачетник савремене аутоматизације, пре него универзални геније!

Леонардо да Винчи...

Треба ли бар исто толико веровати и људима који за творца вечите Мона Лизе кажу:

Преобиље идеја и никад задовољена жеђ за знањем спречили су га да своје замисли изведе до краја. Зато је његово уметничко дело остало углавном испарчано. А она довршена ни сам никада није сматрао потпуним. Снагом ума и дубином интуиције расветлио је велики број проблема и визионарно указао на њихова разрешења.

WALT DISNEY
МИКИ

УФ, КАКАВ ДОБАР РУЧАК!

ШТЕТА ШТО САД МОРАМ ДА ПРЕГЛЕДАМ ОВЕ ИЗВЕШТАЈЕ!
М.М.

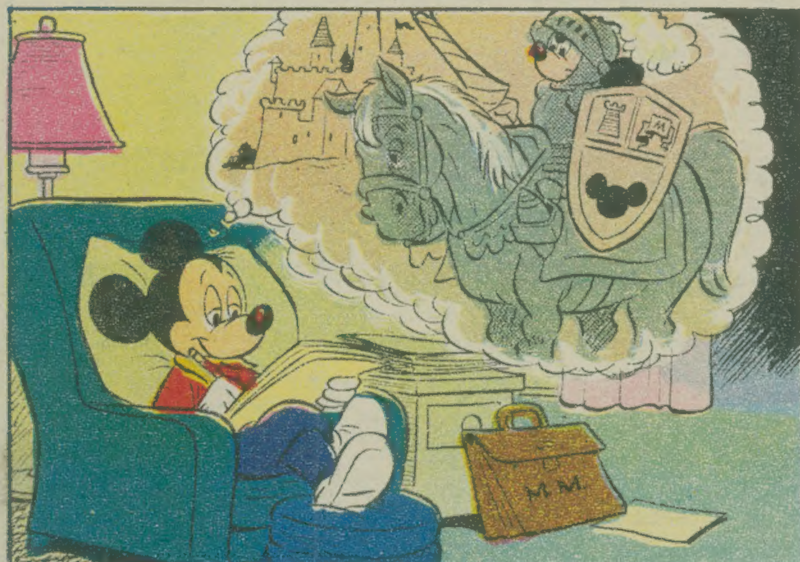

М.М.

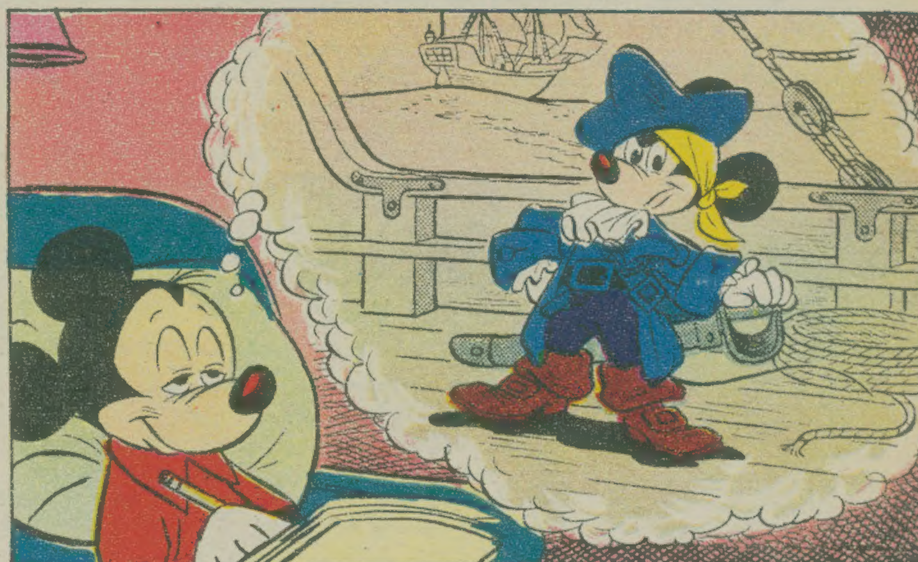

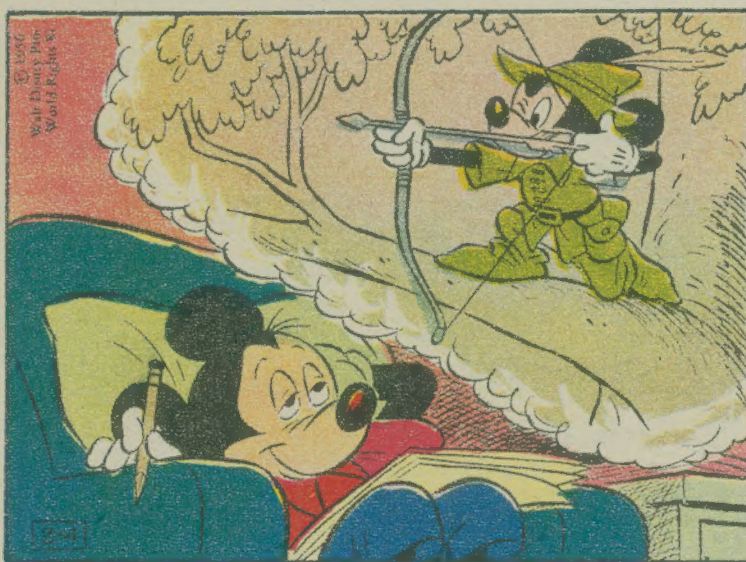

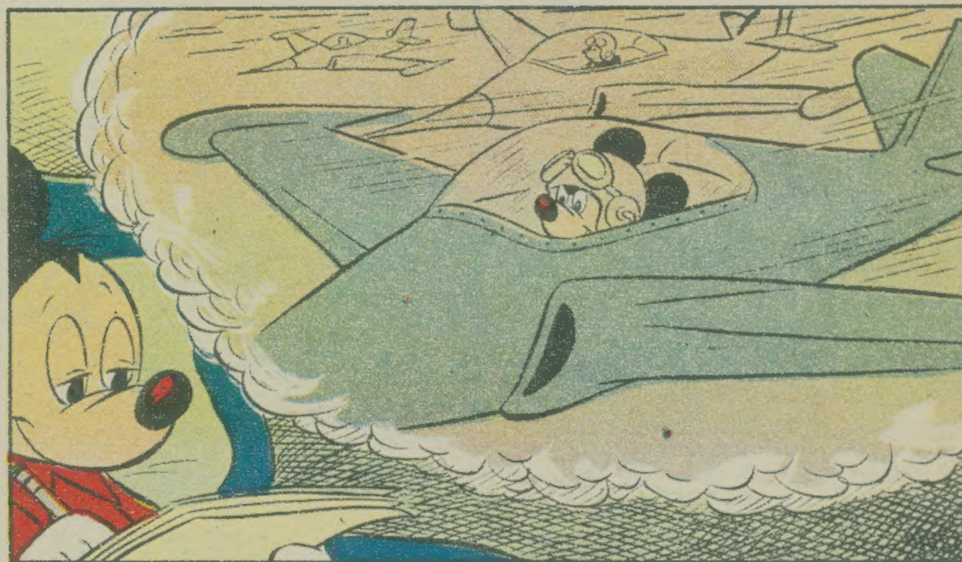

ШТО НЕ ПОЗОВЕШ СВОГ УЈАКА ДА СЕ ПОИГРА С НАМА?
МА, ПУСТИ ГА! ТИ МАТОРЦИ НЕ РАЗУМЕЈУ НАШЕ ИГРЕ!
М.М.
WALT DISNEY